

NACIONALNA
RAZVOJNA
STRATEGIJA

Nacrt prijedloga

**Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske
do 2030. godine**

Sadržaj

1. Strateški okvir i vizija razvoja Hrvatske do 2030.	4
2. Opis razvojnih potreba i razvojnih potencijala.....	6
2.1. Globalni kontekst	6
2.2. Razvojni izazovi i potencijali Hrvatske u idućem desetljeću	9
3. Nacionalni razvojni smjerovi do 2030.	24
4. Ključni preduvjeti za stabilan i održiv rast Hrvatske do 2030.	27
4.1. Održavanje makroekonomske stabilnosti	27
4.2. Povezanost razvojnih smjerova i strateških ciljeva NRS-a 2030.	29
5. Strateški ciljevi Hrvatske do 2030.	35
5.1. Strateški cilj 1. „Konkurentno i inovativno gospodarstvo”	35
5.2. Strateški cilj 2. „Obrazovani i zaposleni ljudi”	48
5.3. Strateški cilj 3. „Učinkovito i djelotvorno pravosuđe, javna uprava i upravljanje državnom imovinom”	58
5.4. Strateški cilj 4. „Globalna prepoznatljivost i jačanje međunarodnog položaja i uloge Hrvatske“	65
5.5. Strateški cilj 5. „Zdrav, aktivan i kvalitetan život”	72
5.6. Strateški cilj 6. „Demografska revitalizacija i bolji položaj obitelji”	82
5.7. Strateški cilj 7. „Sigurnost za stabilan razvoj”	87
5.8. Strateški cilj 8. „Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost”	95
5.9. Strateški cilj 9. “Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva”	101
5.10. Strateški cilj 10. „Održiva mobilnost”	108
5.11. Strateški cilj 11. „Digitalna tranzicija društva i gospodarstva”	112
5.12. Strateški cilj 12. „Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima”	118
5.13. Strateški cilj 13. „Jačanje regionalne konkurentnosti”	122
6. Horizontalni prioriteti: promicanje ravnopravnosti i jednakih mogućnosti	126

DODACI	128
Dodatak 1. – Financijski okvir za provedbu NRS-a 2030.	129
Dodatak 2. – Okvir za provedbu, praćenje i vrednovanje NRS-a 2030.	132
Dodatak 3. – Prikaz povezanosti strateškog okvira NRS-a 2030. i ciljeva održivog razvoja Programa Ujedinjenih naroda za održiv razvoj 2030.	134
Dodatak 4. – Indikativni popis akata strateškog planiranja kojima se podupire provedba strateškog okvira NRS-a.....	135
Dodatak 5. – Proces izrade Nacionalne razvojne strategije do 2030.	139

1. Strateški okvir i vizija razvoja Hrvatske do 2030.

U globaliziranom svijetu koji se sve brže mijenja, obilježenom izazovima poput četvrte industrijske revolucije i zelene tranzicije, ali i brojnim ugrozama, kao što su klimatske promjene, pandemije, geopolitički poremećaji ili migracije, planiranje budućnosti danas je možda važnije nego ikada prije. U tom pogledu pravodobno prepoznavanje trendova, vlastitih prednosti i slabosti ključno je za pretvaranje izazova i novih mogućnosti u razvojne prilike, ali i za jačanje otpornosti društva i njegove veće spremnosti za suočavanje s nepredvidivim okolnostima.

Za prilagodbu svim tim izazovima i za iskorištavanje svih svojih potencijala, da bi mogla uskladiti napore svih javnih politika, Hrvatska već danas treba imati jasnu viziju svog budućeg razvoja i definirati ciljeve koje želi postići do 2030. Osim toga, kao članica Europske unije, Hrvatska odsad na raspolaganju ima izdašna europska sredstva koja će biti važna poluga u ostvarivanju tih ciljeva. No to iziskuje jasan okvir i kvalitetno višegodišnje planiranje, kako bi se prednosti članstva u Europskoj uniji mogle što bolje iskoristiti.

U tu svrhu, Vlada je 2018. godine započela s izradom Nacionalne razvojne strategije do 2030. kao krovnog dokumenta i sveobuhvatnog akta strateškog planiranja kojim se dugoročno usmjerava razvoj društva i gospodarstva u svim važnim pitanjima za Hrvatsku, koja time prvi put od stjecanja neovisnosti, dobiva okvir za razvoj u narednom desetljeću. Dokument se temelji na konkurentskim gospodarskim potencijalima Hrvatske te na prepoznatim razvojnim izazovima na regionalnoj, nacionalnoj, europskoj i globalnoj razini. Elemente strateškog okvira čine vizija Hrvatske u 2030. godini, razvojni smjerovi i strateški ciljevi.

Strategija je rezultat uključivog i konstruktivnog dijaloga značajnog broja dionika uključenih u rad Međuresorne radne skupine, kao i sedam tematskih i pet radnih skupina za horizontalne politike. Uz uključivanje svih relevantnih institucija, prilikom izrade održavane su participativne radionice, sastanci s poslovnim sektorom, razvojni forumi koji su održani u nekoliko hrvatskih gradova te brojna druga događanja u kojima su svoj doprinos, kroz različita iskustva i poglede, imali prilike dati brojni građani svih generacija. Nakon postupka savjetovanja sa zainteresiranom javnošću, Vlada će pripremiti konačni prijedlog Nacionalne razvojne strategije i uputiti ga Hrvatskom saboru na usvajanje.

Za postizanje ciljeva u ovoj Strategiji i kreiranje Hrvatske kakvu želimo 2030. važno je u središte staviti čovjeka, a svi dionici u društvu morat će zajednički djelovati kako bi se ostvarila **vizija Hrvatske 2030.:**

Hrvatska je u 2030. godini

**konkurentna, inovativna i sigurna zemlja prepoznatljivog identiteta i kulture,
zemlja očuvanih resursa, kvalitetnih životnih uvjeta i jednakih prilika za sve.**

Ostvarenju vizije pridonijet će postizanje postavljenih strateških ciljeva i usklađena provedba politika u četiri razvojna smjera na čije je definiranje utjecala novonastala globalna kriza uzrokovana pandemijom novog koronavirusa SARS-CoV-2, koja se snažno odrazila na hrvatsko gospodarstvo i sve segmente društva.

Utvrđeni razvojni smjerovi i strateški ciljevi trebaju pridonijeti tome da Hrvatska što bolje iskoristi svoje potencijale, da se otklone gospodarske i društvene štete prouzročene globalnom krizom i potakne što brži oporavak Hrvatske. Pritom uzeti su u obzir ciljevi postavljeni u okviru Europskog zelenog plana i Europskog teritorijalnog programa 2030. Sve to bit će temelj održivom i inovativnom razvoju Hrvatske, uz postizanje otpornosti društva i gospodarstva na globalne krize. Ova Strategija pruža okvir i za provedbu strateških ciljeva čije će ispunjavanje omogućiti ostvarivanje zacrtanih razvojnih smjerova i definirane vizije Hrvatske 2030.

2. Opis razvojnih potreba i razvojnih potencijala

2.1. Globalni kontekst

Snažniji razvoj Hrvatske u narednom desetljeću znatno će ovisiti o njezinoj sposobnosti prepoznavanja i prilagođavanja europskim i globalnim trendovima. Prilike treba prepoznavati, prilagođavati im se i kroz tu prilagodbu pronalaziti načine za ostvarivanje vlastitog razvojnog potencijala i unaprjeđenja životnog standarda cjelokupnog stanovništva. Teme poput digitalizacije, demografskih izazova ili klimatskih promjena dominiraju raspravama o izazovima koji će obilježiti naredno desetljeće. Pandemija novog koronavirusa izazvala je najveću globalnu zdravstvenu ugrozu od Prvog svjetskog rata, najveći gospodarski pad od Drugog svjetskog rata te u Hrvatskoj najveću krizu od Domovinskog rata. Time je uzrokovala izazove bez presedana i potaknula na promišljanja o mogućim promjenama koje će bitno utjecati na svjetska gospodarstva i društva u godinama pred nama, uključujući one koje se odnose na ulogu države i institucija, međunarodnu suradnju, industrijsku politiku i regionalizaciju lanaca opskrbe.

Zbog prijetnje zdravlju čovječanstva i nesagledivih posljedica za svjetsko gospodarstvo, pandemija i globalna gospodarska kriza postale su središnje teme društvenog, ekonomskog i političkog razvoja svake zemlje, pa tako i Hrvatske. Do pronalaska cjepiva ili lijeka, unatoč još uvijek velikoj neizvjesnosti u pogledu daljnje dinamike ove krize, svaka država mora pronalaziti najbolje načine za očuvanje ljudskih života i gospodarske aktivnosti te već sada pripremati gospodarski oporavak.

U takvim uvjetima, Strategija definira viziju budućeg razvoja Hrvatske, vodeći računa o očekivanim globalnim trendovima, ali i o naporima koji će trebati uložiti za ublažavanje posljedica ove pandemije i krize, a k tome i teških posljedica oporavka od potresa koji je pogodio Zagreb i okolne županije. Osnovni cilj ostaje ubrzanje gospodarskog oporavka kako bi se podigao životni standard i stvorili uvjeti za što kvalitetnije životne uvjete za sve hrvatske građane.

Tehnološke promjene i rastuća uloga umjetne inteligencije

Tehnološke promjene na kojima se temelji sadašnja četvrta industrijska revolucija, posebno primjena umjetne inteligencije, zahvaćaju sve gospodarske tokove i mijenjaju društvo na način

koji je neusporediv s učincima ranijih tehnoloških revolucija, uključujući i početni val kompjutorizacije tijekom osmog desetljeća prošlog stoljeća. Tehnološka transformacija utječe na društvene navike, kulturu, radne odnose, odnose u obitelji, privatnost i ponašanje donoseći istovremeno i prilike i prijetnje.

Tehnologija pokreće inovativne načine obavljanja tradicionalnih gospodarskih aktivnosti kao što je na primjer ekonomija dijeljenja, te stvara nove, donedavno nepostojeće djelatnosti kao što su digitalne financije. Time ona postaje najsnažniji pokretač produktivnosti i konkurentnosti u 21. stoljeću. S druge strane, tehnologija ugrožava tradicionalna radna mjesta i mijenja odnose na tržištu rada. Poslove koji uključuju obavljanje definiranih procedura mogu obavljati roboti, a umjetna inteligencija ima potencijal zamijeniti i neke visoko obrazovane radnike. S druge strane, javlja se rastuća potreba za radnicima u visokotehnološkim industrijama.

Tehnološke promjene na nov način otvaraju pitanja ekonomskog, političkog i društvenog utjecaja korporacija jer samo mali broj korporacija ima materijalne i financijske resurse te dovoljan pristup ponudi podataka da može razvijati umjetnu inteligenciju. Primjena propisa o borbi protiv monopola na industrije temeljene na tehnologiji, upravljanje socijalnim posljedicama nestanka radnih mjesta temeljenih na tradicionalnim vještinama, zaštita privatnosti i pojedinačnih sloboda primjeri su izazova koji, usprkos brojnim prednostima i prilikama, proizlaze iz tehnoloških promjena.

Starenje stanovništva i nepovoljni demografski trendovi u Europi

Dugoročne projekcije za EU ukazuju na snažno povećanje omjera stanovništva starijeg od 65 godina u odnosu na radno sposobno stanovništvo. Rezultat je to povećanja očekivanog trajanja života, ali i pada stope fertiliteta. Nepovoljni demografski trendovi već su dugo prisutni u velikim europskim državama poput Njemačke, Italije ili Španjolske, ali i u svim manjim državama srednje i južne Europe. Europa se stoga suočava sa smanjivanjem radno sposobnog stanovništva, rastućom potražnjom za socijalnim i zdravstvenim uslugama te pritiscima na održivost mirovinskih sustava.

Klimatske promjene i održivo korištenje resursa

Zbog tektonskih poremećaja koje će izazvati na okoliš, poput gubitka bioraznolikosti, smanjenja prehrambenih i prirodnih resursa, te povećanja broja suša, požara i poplava kao i ubrzanja podizanja razine more, klimatske promjene bit će za čovječanstvo najveći globalni

izazov 21. stoljeća. Nesagledive posljedice koje će imati na poljoprivredu, gospodarstvo, energetiku, zdravlje ljudi i ljudske migracije, s rastućim brojem klimatskih izbjeglica, bit će uzrokom sve većih geopolitičkih nestabilnosti na brojnim kontinentima. Unatoč naporima poduzetim u okviru Pariškog sporazuma očekuje se globalni rast emisija ugljikovog dioksida za 13 % do 2035. Ujedinjeni narodi procjenjuju da će klimatske promjene do 2030. uzrokovati pad gospodarske produktivnosti koji će koštati do 2000 milijarde dolara godišnje, dok Međunarodna organizacija rada predviđa da će globalno zatopljenje samo u ovom desetljeću uništiti preko 80 milijuna radnih mjesta. Usto procjenjuje se da bi, bez hitne akcije, klimatske promjene mogle do 2030. siromaštvu izložiti dodatnih 100 milijuna ljudi u svijetu.

Svi ti izazovi povezani s okolišem i globalnim zatopljenjem, u središte pozornosti postavljaju način korištenja prirodnih resursa radi osiguranja dovoljne količine zdrave hrane, vode i „čiste” energije jer klimatske promjene već imaju stvarne i mjerljive učinke na ljudsko zdravlje. Ti će se učinci povećavati, a najviše će biti pogođeni siromašni i osjetljive skupine. Kao i za druge zemlje Sredozemlja, za Hrvatsku će to ponajprije značiti smanjenje bioraznolikosti, više ekstremnih vremenskih prilika, poplava, suša i požara te zabrinjavajući nastavak porasta razine mora, što su izazovi koji zahtijevaju ambiciozni zajednički i globalni odgovor na tragu Europskog zelenog plana.

Rastuća urbanizacija i očuvanje kvalitete života

Očekuje se da će do 2030. dvije trećine svjetskog stanovništva živjeti u gradovima, zbog čega će porasti broj malih gradova, ali i broj megagradova s više od 10 milijuna stanovnika. Iako je značaj velikih gradova u Europi manji nego u ostatku svijeta (u gradovima većim od 5 milijuna stanovnika živi 7 % stanovnika EU-a u usporedbi s 25 % u SAD-u), tri četvrtine Europljana danas živi u gradovima s više od 100.000 stanovnika.

S druge strane, gradovi su najveći generator emisija stakleničkih plinova te se u njima stvara 75 % ukupnih svjetskih emisija CO₂. Gradovi su izvor ekonomskih mogućnosti, ali i mjesto u kojem u prosjeku živi velik broj siromašnih ljudi. To znači da je većina stanovništva izložena specifičnim posljedicama klimatskih promjena, onečišćenja okoliša, mobilnosti, zagušenosti u prometu i socijalne isključenosti na kvalitetu života u gradovima. Taj je izazov još složeniji i zbog svoje multidisciplinarnosti prirode koja zahtijeva djelotvorno usuglašavanje ekonomskih i socijalnih rješenja.

Sigurnosni izazovi

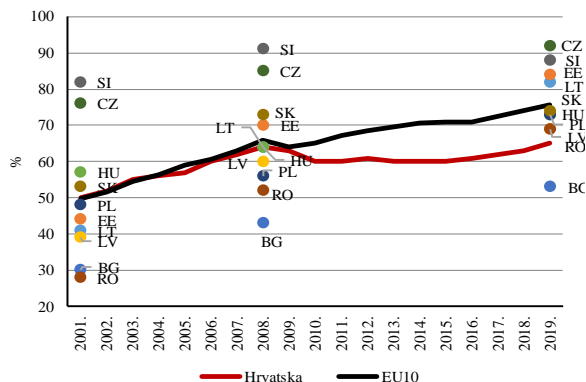
Osim iz tradicionalnih vojnih prijetnji novi sigurnosni izazovi proizlaze i iz terorizma, ilegalnih i nekontroliranih migracija, krijumčarenja ljudi i naročito kibernetičkih prijetnji. Tehnološka transformacija nudi mnoge razvojne prilike, ali jednako tako otvara i prostor za nove oblike sigurnosnih ugroza koje imaju značajan destruktivni potencijal za gospodarstvo i društvo u cjelini. Kibernetički napadi na gospodarske sustave i državne institucije te pokušaji utjecanja na preferencije glasača u izbornim procesima samo su neki primjeri koji pokazuju raznolikost prijetnji zasnovanih na primjeni digitalne tehnologije čiji će se pojavni oblici vjerojatno dodatno povećavati u nadolazećem razdoblju.

2.2. Razvojni izazovi i potencijali Hrvatske u idućem desetljeću

Hrvatska je u posljednjih pet godina bilježila gospodarski rast, a nastavio se i proces konvergencije, iako polagan, prema prosječnom životnom standardu u Europskoj uniji. Nakon dugotrajne recesije, gospodarstvo se u 2015. počelo oporavljati potaknuto rastom izvoza, kojemu su pogodovali značajno poboljšanje u vanjskom okruženju i bolja integracija poduzeća u europsko i globalno tržište nakon pristupanja Europskoj uniji. Osim toga, postupno povećanje zaposlenosti i plaća potaknuli su oporavak osobne potrošnje, a ostvareno je i povećanje privatnih investicija praćeno istodobnim razduživanjem poduzeća. Ekonomski rast stoga je u proteklom razdoblju ostvaren na bitno zdravijim temeljima nego prije globalne financijske krize. Hrvatska je ostvarila i važan napredak na području proračunske odgovornosti, prvi put u povijesti zabilježivši višak u proračunu tri godine zaredom (2017. – 2019.), što je dovelo i do snažnog smanjenja javnog duga, s 84,3 % BDP-a u 2015. na 72,8 % BDP-a u 2019. Sukladno tome, kreditni rejting u 2019. je godini vraćen na investicijsku razinu.

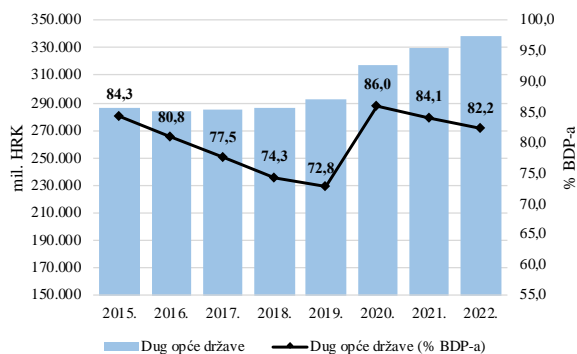
Iako su makroekonomski pokazatelji do izbijanja pandemije bili pozitivni, postoji potencijal za značajnim iskorakom. Hrvatski životni standard dosegao je 2019. godine 64.8 % prosjeka Europske unije, no izostalo je znatnije smanjenje razvojnog jaza i zaostajanje za europskim prosječnim dohotkom.

Slika 1. – BDP po stanovniku prema paritetu kupovne moći u % prosjeka EU-a

Izvor: Eurostat

Slika 2. – Kretanje javnog duga u Hrvatskoj 2015. – 2022.

Izvor: Eurostat, Ministarstvo financija

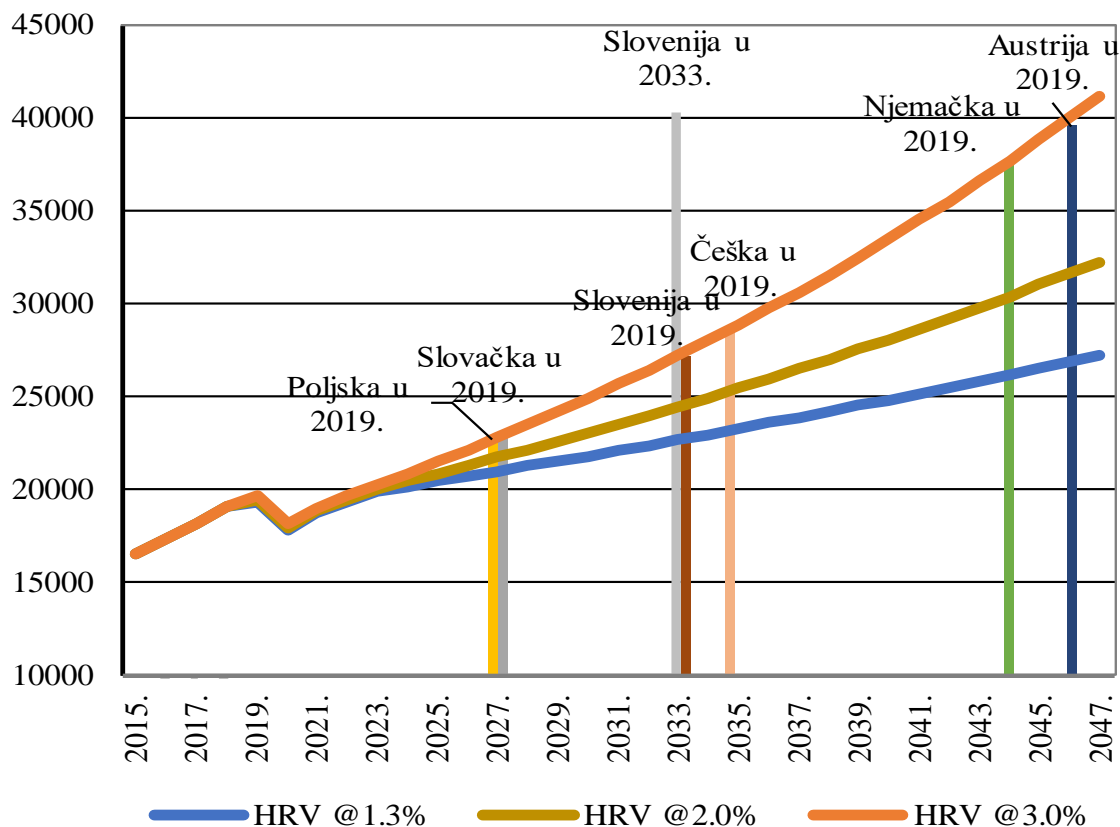
Pozitivni trendovi nažalost su prekinuti izbijanjem krize uzrokovane pandemijom bolesti COVID-19. Osim toga, Zagreb je pogodio najsnažniji potres u posljednjih 140 godina i doveo do velike izravne štete koja se procjenjuje na više od 86 milijardi kuna prema definiciji i regulativi Fonda solidarnosti Europske unije. Obnova će trajati godinama i iziskivati velika ulaganja privatnih vlasnika i javnih tijela, što će stvoriti i pritisak na javne financije.

U 2020. se stoga očekuje rekordan pad gospodarske aktivnosti u Hrvatskoj. Međutim, Hrvatska je u ovu krizu ušla spremnija, s fleksibilnijim institucijama tržišta rada i regulacijom tržišta proizvoda te bitno povoljnijom fiskalnom pozicijom. Vlada je pravovremeno usvojila paket intervencijskih mjera koje su spriječile znatniji porast nezaposlenosti i stečajeva, osigurala očuvanje radnih mjesta i gospodarsku aktivnost te omogućile relativno povoljnu poziciju za brz oporavak, uz nastavak borbe protiv pandemije. Ipak, razina neizvjesnosti i dalje je visoka pa će Hrvatskoj i uz razmjerno visoke stope rasta u narednom razdoblju biti potrebno dvije do tri godine kako bi dosegla pretkriznu razinu proizvodnje.

U nadolazećem desetljeću Hrvatska mora savladati posljedice krize uzrokovane pandemijom bolesti COVID-19, ali i nadoknaditi zaostajanje u konvergenciji. Proračuni pokazuju da se uz prosječan rast od oko 3 % u sljedećih deset godina Hrvatska može približiti razini životnog standarda od 75 % europskog prosjeka. Uspjeh u ubrzanju razvoja i konvergencije prema europskoj razini dohotka povezan je sa spremnošću da se usklađenim politikama rješavaju izazovi i prepreke koja ograničavaju razvojni potencijal i usporavaju povećanje životnog standarda. Upravo se okretanjem budućnosti i kontinuiranim reformama, izazovi pretvaraju u

potencijale koji će omogućiti snažniju konvergenciju i povećanje blagostanja stanovništva Hrvatske tijekom narednog desetljeća.

Slika 3. – Scenariji utjecaja različitih putanja rasta na konvergenciju dohotka (BDP po st., u PPS)

Izvor: Eurostat, Svjetska banka

Podrška oporavku gospodarstva od krize uzrokovane pandemijom i istovremeno povećanje potencijalne stope rasta zahtijeva politike na različitim područjima koje će na međusobno usklađen način podupirati rast produktivnosti i primjerenu opskrbljenost gospodarstva i društva ljudskim i fizičkim kapitalom. To podrazumijeva politike koje će stimulirati alokaciju resursa prema produktivnim poduzećima i industrijama, uključujući smanjivanje prisutnosti države u gospodarstvu, smanjivanje rigidnosti zakonodavstva, unaprjeđenje kvalitete poslovnog okruženja, povećanje učinkovitosti stečajnih procedura radi bržeg ulaska poduzeća na tržište i izlaska s njega te proširivanje izvora financiranja poduzeća. Takve politike stvaraju potencijale za brži rast gospodarstva u narednom razdoblju.

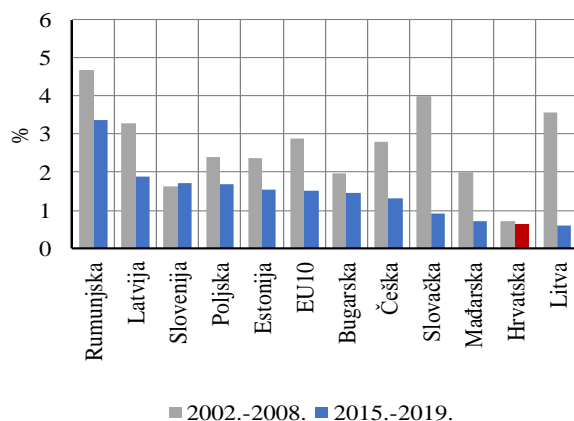
Povećanje produktivnosti također zahtijeva politike za povećanje kvalitete ljudskog kapitala kroz obrazovanje i poticanje uključivanja neaktivnog stanovništva na tržište rada, tehnološku modernizaciju, osnaživanje inovacijskih kapaciteta poduzeća i provedbu strukturnih reformi

radi učinkovitijeg funkcioniranja institucija. To će rezultirati dinamičnijim i produktivnijim gospodarstvom koje će proizvoditi više kvalitetnijih i raznovrsnijih proizvoda, uključujući i izvozno konkurentne proizvode i usluge. Gospodarski rast temeljen na dinamičnijoj i raznovrsnijoj ekonomskoj strukturi pružit će stabilnu i održivu osnovu za povećanje životnog standarda, smanjivanje socijalnih nejednakosti i osnaživanje društvene uključenosti.

Povećanje produktivnosti i potencijala za rast

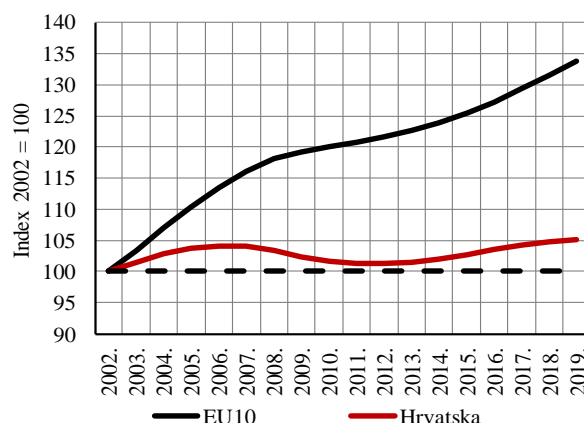
Kako bi se ojačao potencijalni rast hrvatskoga gospodarstva nužna će biti tehnološka modernizacija i povećanje produktivnosti. Naime, dostupnost rada posljednjih je godina postala ograničavajući faktor rasta, prije svega zbog nepovoljnih demografskih kretanja, vala iseljavanja i jedne od najnižih stopa radne aktivnosti u Europi. S druge strane, može se očekivati da će investicije i akumulacija kapitala u narednim godinama znatno pridonijeti ubrzanju gospodarskog rasta. Očekuje se zamah javnih investicija u prometnu i zelenu infrastrukturu, digitalizaciju, obrazovne i zdravstvene ustanove, koji će velikim dijelom biti financiran iz fondova EU-a. Obnova Zagreba nakon potresa također će zahtijevati značajna ulaganja, dok će uspješnost transformacije Hrvatske u privlačnu i povoljnu investicijsku destinaciju odrediti dinamiku privatnih investicija. Stoga se produktivnost faktora proizvodnje pokazuje kao jedini dugoročno održiv i stabilan izvor rasta. Tijekom posljednjih 15 do 20 godina ukupna produktivnost faktora proizvodnje u Hrvatskoj rasla je vrlo sporo, pridonoseći rastu BDP-a znatno manje nego u ostalim zemljama srednje i istočne Europe. Upravo je zbog toga došlo do produbljivanja jaza produktivnosti i posljedičnog zaostajanja u životnom standardu mjerenom BDP-om po stanovniku (slike 4. i 5.).

Slika 4. – Ukupna produktivnost faktora proizvodnje, prosječna stopa rasta, %

Izvor: Europska komisija

Slika 5.– Ukupna produktivnost faktora proizvodnje 2002.=100

Izvor: Europska komisija

Kako bi se ostvario snažniji gospodarski iskorak i povećao potencijal rasta, hrvatsko gospodarstvo mora povećati produktivnost i biti otvoreno prema novim idejama i internacionalizaciji. Treba biti učinkovito u prihvaćanju promjena na tržištu i uvođenju novih tehnologija, odlučno graditi inovacijski ekosustav u kojem inovacije postoje na svim razinama i doprinose orijentaciji na proizvodnju visokotehnoških proizvoda te ulagati u ljudske kapacitete kao ključan čimbenik uspjeha. Hrvatska će morati dodatno povećati učinkovitost svojih institucija, koja posljednjih godina bilježi kontinuirani napredak, što potvrđuje i sve bolji položaj Hrvatske na relevantnim međunarodnim ljestvicama. Osim toga, nakon oporavka od pandemije bolesti COVID-19 morat će se ponovno uspostaviti teško stečena fiskalna stabilnost i nastaviti sa snažnim smanjenjem javnog duga kako bi se stvorili preduvjeti za još snažnije smanjenje poreznog opterećenja. Nadalje, Hrvatska će trebati bolje iskoristiti svoje razvojne potencijale u cilju jačeg gospodarskog rasta i podizanja životnog standarda u zemlji, pri čemu se posebno ističu povoljan geostrateški položaj, čist okoliš, sigurnost, sve izraženija globalna prepoznatljivost te inovativni i kreativni ljudi. Konačno, Hrvatska mora znatno ojačati svoj izvozni sektor jer iskustva drugih zemalja pokazuju da upravo sektori koji sudjeluju u međunarodnoj razmjeni robe imaju najveću produktivnost. Rješavanjem tih izazova stvaraju se temelji bržeg rasta u budućnosti.

Ulaganja u istraživanje, razvoj i inovacije

Promjena pristupa istraživanjima i razvoju te inovacijama stvorit će potencijal za znatno brži rast produktivnosti gospodarstva u budućnosti. Niska razina inovacija koje proizlaze iz

istraživanja i razvoja odnosno inovacija koje su zaštićene vlasničkim pravima i patentima ograničava utjecaj rastućih poduzeća na povećanje ukupne produktivnosti. Ukupni izdaci za istraživanje i razvoj (GERD) tijekom proteklih deset godina ostali su na razini nižoj od 1 % BDP-a. Pad ulaganja poslovnog sektora u istraživanja i razvoj naročito je nepovoljan za ukupnu inovativnost jer su ulaganja poduzeća u istraživanje i razvoj najčešće povezana s primijenjenim istraživanjima i razvojem novih proizvoda za koje postoji veća vjerojatnost da će rezultirati inovacijama. Stoga će u narednom desetljeću biti ključno povećati ulaganja poslovnog sektora u istraživanje i razvoj kako bi se ojačao kapacitet gospodarstva za iskorištavanje prilika na području digitalnoga gospodarstva i novog vala tehnološke transformacije i tehnološkog napretka. U tome će važnu ulogu imati „komplementarni čimbenici“ koji su neophodni za ostvarivanje primjerenih povrata na ulaganje u inovacije, istraživanje i razvoj. Inovacije se mogu promatrati kao akumulacija kapitala u obliku znanja i stoga su podložne djelovanju svih onih čimbenika koji i inače potiču ili otežavaju akumulaciju kapitala, kao što su dostupnost primjerenog financiranja te poticajno poslovno i fiskalno okruženje.

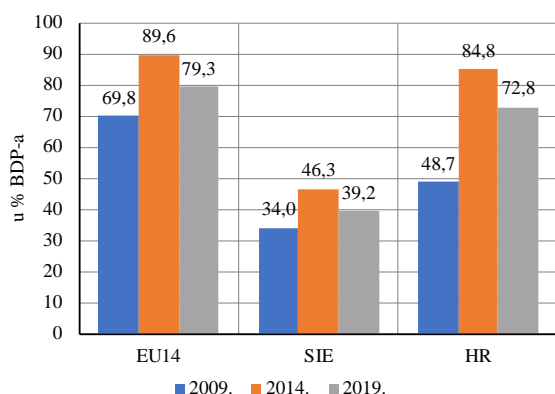
Dostupnost financiranja

Hrvatski financijski sustav morat će se diferencirati kako bi lakše mogao zadovoljiti financijske potrebe poduzeća u različitim fazama životnog ciklusa. Financijskim tržištem dominiraju banke i dužničko financiranje, koje je u pravilu dostupno etabliranim poduzećima sa stabilnom poslovnom slikom. Oko 15 % malih i srednjih poduzeća u Hrvatskoj smatra dostupnost financiranja velikim problemom, dok to smatra tek 7 % europskih malih i srednjih poduzeća. Posljedica je relativno visoka opterećenost hrvatskih poduzeća dugom i njihova niska kapitaliziranost. Osim što takvo stanje općenito ograničava sposobnost rasta poduzeća, ono će povećati i njihovu ranjivost na učinke krize izazvane pandemijom bolesti COVID-19. Stoga će se u narednom razdoblju nastojati povećati dostupnost povoljnih izvora financiranja, prije svega putem europskih fondova, kako bi se ostvarila što veća raznolikost financijskih mogućnosti nužna za financiranje rasta poduzeća u različitim fazama životnog ciklusa. Time će se povećati potencijal poduzeća za rast i ukupna poslovna dinamika koja se ogleda u stvaranju malih inovativnih poduzeća, novoosnovanih (*start-up*) i rastućih (*scale-up*) poduzeća zasnovanih na znanju.

Fiskalna stabilnost i učinkovitost javnog sektora

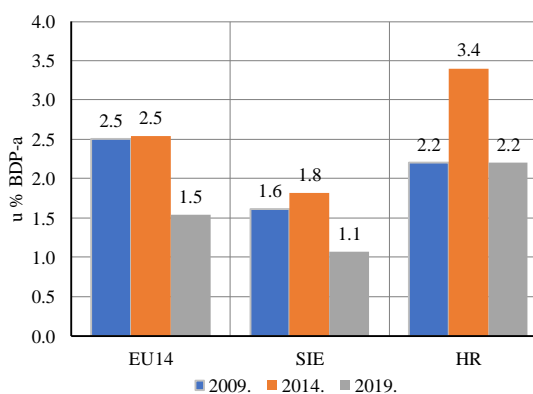
Zahvaljujući snažnoj konsolidaciji tijekom proteklih godina, Hrvatska se s novom krizom uzrokovanom pandemijom bolesti COVID-19 suočila s većim kapacitetom za kratkoročnu fiskalnu reakciju od onoga koji je imala na početku globalne krize 2008. Međutim, kriza zahtijeva veliku snagu i velik opseg fiskalne reakcije, što će privremeno zaustaviti putanju smanjivanja javnog duga. No očekuje se da će već 2021. javni dug ponovno početi padati i ubrzano konvergirati prema razini od 60 % BDP-a. Istodobno se planira daljnje smanjenje poreznog opterećenja stanovništva i gospodarstva, koje je i dalje veće nego u zemljama srednje i istočne Europe. Ipak, značajnije porezno rasterećenje koje bi bilo primjerenije hrvatskom stupnju razvoja zahtijeva i smanjenje rashodne strane proračuna i to prvenstveno neproduktivnih rashoda koji ne utječu izravno na akumulaciju fizičkog i ljudskog kapitala. Stoga će Ministarstvo financija u suradnji s ostalim tijelima državne uprave nastaviti s detaljnim preispitivanjem svake rashodne stavke s ciljem povećanja učinkovitosti proračunske potrošnje. Nastavak poreznog rasterećenja gospodarstva otvorit će prostor za veća ulaganja, povećanje proizvodnih kapaciteta i podizanje njihove tehnološke opremljenosti te stvoriti potencijal za brži rast produktivnosti, te u konačnici i životnog standarda stanovništva

Slika 6. – Javni dug, % BDP-a

Izvor: Eurostat

Slika 7. – Troškovi kamata, % BDP-a

Izvor: Eurostat

Značajna prisutnost države u gospodarstvu

U državnom vlasništvu nalazi se više od 1100 poduzeća (koja su u 2018. generirala 11 % dodane vrijednosti i zapošljavala 7 % ukupno zaposlenih) i oko jedan milijun nekretninskih jedinica, uključujući stanove, zgrade, poslovne prostore, napuštene vojne objekte i zemljišta. Stavljanje u funkciju trenutno neiskorištene imovine prilika je za brži rast u budućnosti. Osim

toga, iako je državno vlasništvo nad poduzećima poprilično rasprostranjeno i u drugim usporedivim zemljama srednje i istočne Europe, mnogobrojni pokazatelji signaliziraju da su hrvatska poduzeća u državnom vlasništvu financijski i ekonomski manje učinkovita od onih u usporedivim zemljama. Stoga će u narednom razdoblju fokus biti na politikama usmjerenim na poboljšanje produktivnosti poduzeća u državnom vlasništvu, kvalitetu nadzora i upravljanja, uključujući i privatizaciju, jer će to dovesti i do povećanja ukupne produktivnosti gospodarstva.

Povećanje kvalitete javnih institucija

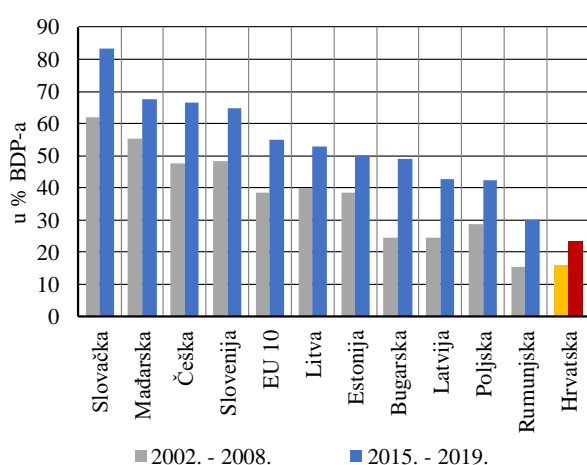
Usitnjenost javne administracije u Hrvatskoj stvara probleme u koordinaciji i suradnji različitih javnih tijela i institucija. Dodatno, administracija na lokalnoj razini često nema dovoljno kapaciteta što se ogleda u niskoj razini decentralizacije uključujući i poteškoće koje nastaju u procesu korištenja europskih sredstava za financiranje velikih investicija. Osim toga, iako je velikim naporima znatno poboljšano funkcioniranje pravosudnog sustava, brzina donošenja pravosudnih odluka, učinkovitost stečajnih postupaka i naročito povjerenje u nepristran rad sudstva i dalje nisu na zadovoljavajućoj razini. Stoga će se reforme započete u proteklom razdoblju, u sljedećem desetljeću intenzivirati, posebice kad je riječ o pravosudnom sustavu i borbi protiv korupcije, digitalizaciji javnog sektora te unaprjeđenju i standardiziranju kvalitete pruženih javnih usluga na lokalnoj razini. Stvaranjem boljeg, bržeg i modernijeg pravosuđa te efikasnije javne administracije znatno će se unaprijediti poslovno okruženje i povećati povjerenje u institucije. Posebni će se napori ulagati u podizanje kvalitete i pojednostavljivanje pismene i internetske komunikacije javnih institucija kako bi ona bila što pristupačnija i razumljivija najširoj javnosti, što je važan aspekt ostvarivanja pravne sigurnosti građana.

Povećanje izvoza robe i usluga

Rast izvoza robe bio je jedan od najznačajnijih izvora rasta i gospodarskog oporavka u proteklom razdoblju. Hrvatska je uspjela povećati svoj udio u svjetskom izvozu, čime je potvrđena važnost pristupanja EU-u za bolje integriranje u europske i globalne lance vrijednosti. No unatoč tim povoljnim kretanjima hrvatski je izvozni sektor u usporedbi s drugim zemljama srednje i istočne Europe i dalje malen zbog čega je njegova mogućnost utjecaja na ukupnu produktivnost još uvijek ograničena (slika 8.). Osim toga, i tehnološka sofisticiranost izvoza ostala je razmjerno niska.

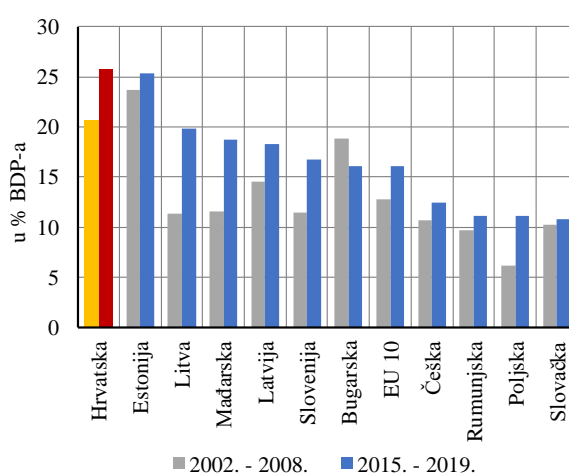
Hrvatska ima velik izvoz usluga, kojim dominira turizam s udjelom od oko 70 % ukupnog izvoza usluga (slika 9.). Prihodi od turizma dosegli su gotovo 20 % BDP-a, a njegov doprinos dodanoj vrijednosti procjenjuje se na 16 %, što Hrvatsku svrstava među države Europske unije koje najviše ovisi o turizmu. Ipak, izvoz poslovnih usluga i usluga utemeljenih na znanju (prijevoz, usluge informacijske tehnologije, financijske usluge, građevinarstvo) posljednjih godina snažno raste. Nesporno je da će turizam i u nadolazećem razdoblju imati značajnu ulogu u gospodarstvu, no stimuliranje uvjeta za brži rast izvoza poslovnih usluga značajan je izvor diversifikacije izvoza usluga, a time i jačanja održivosti cijelog sektora.

Slika 8. – Izvoz robe, % BDP-a

Izvor: Eurostat

Slika 9. – Izvoz usluga, % BDP-a

Izvor: Eurostat

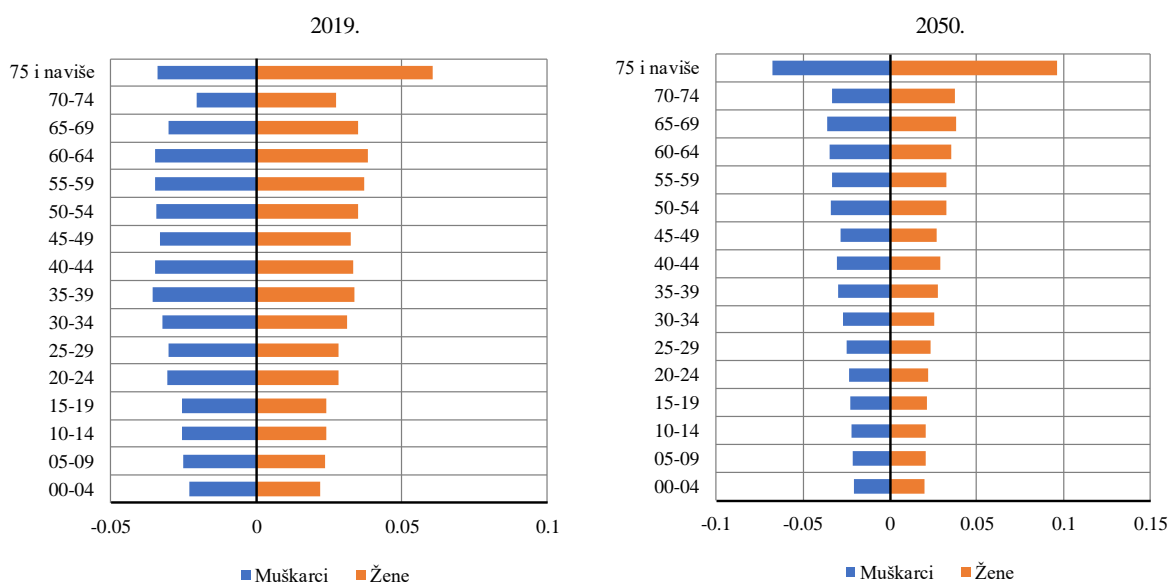
Opisane osobine izvoznog sektora pokazuju da je upravo on jedan od onih dijelova gospodarstva koji bi mogli imati najviše koristi od snažnijeg i odlučnijeg usmjeravanja na politike kojima se podupiru i promiču produktivnost, konkurentnost i inovativnost. U prosjeku je izvozni sektor produktivniji od ostatka gospodarstva i stoga ima snažan potencijal da u povratnoj sprezi značajno pridonese povećanju ukupne produktivnosti. Hrvatska kao mala ekonomija nema izbora nego trgovati i izvoziti, zbog čega je oporavak od aktualne krize dodatan motiv za brže i odlučnije provođenje politika koje pogoduju rastu produktivnosti i bržem rastu izvoznog sektora. Rastući izvozni sektor i promjena njegove strukture prema proizvodima više dodane vrijednosti predstavljaju najveći potencijal hrvatskog gospodarstva za brži rast u narednom desetljeću.

Demografski izazovi, tržište rada i jačanje ljudskog kapitala

Demografski izazovi u Hrvatskoj započeli su još tijekom sedamdesetih godina prošlog stoljeća te se stope fertiliteta (1,4 djeteta) u tom razdoblju kontinuirano nalaze ispod razine koja osigurava zamjenu generacija, ali i ispod europskog prosjeka (1,6 djece). Negativni demografski trendovi dugo su vremena ublažavani useljavanjem stanovništva iz susjednih država, naročito Bosne i Hercegovine, ali i taj proces sada je značajno usporen.

Unaprjeđenjem demografske dinamike, kako prirodnih kretanja tako i migracija, podižu se potencijali dugoročnog rasta gospodarstva. To se može postići povratkom ljudi, privlačenjem poduzetnika, talenata i radnika te demografskom obnovom. Demografske projekcije svjedoče o težini tog izazova. Europska komisija predviđa Hrvatsku s 3,9 milijuna stanovnika 2030., odnosno 3,7 milijuna 2050., uz povećanje udjela stanovništva starijeg od 65 godina s 19,4 % u 2016. na 24,8 % u 2030. i 29,1 % u 2050. Radi se o povećanju broja starijih osoba za grad veći od Splita u malo dulje od dva desetljeća. Istodobno se očekuje pad broja osoba radno aktivne dobi za oko pola milijuna ljudi. Između 2001. i 2019. Hrvatska je izgubila 5,5 % svojeg ukupnog stanovništva, ali situacija se razlikuje od županije do županije. Demografski izazovi posebno pogađaju manje razvijene regije. Samo pet županija s velikim gradskim središtima zabilježilo je rast stanovništva, dok je devet od četrnaest županija u kontinentalnoj Hrvatskoj zabilježilo pad broja stanovnika za 10 do 20 %. Stanovništvo Ličko-senjske županije smanjilo se za gotovo jednu petinu (18 %) i doseglo 8,5 stanovnika po četvornom kilometru. Pet slavonskih županija suočeno je s problemom negativnih demografskih trendova zbog migracija, posebno mladih, kao i niskog nataliteta. To u kombinaciji s visokim stopama neaktivnosti doprinosi niskom potencijalu rasta tog dijela zemlje.

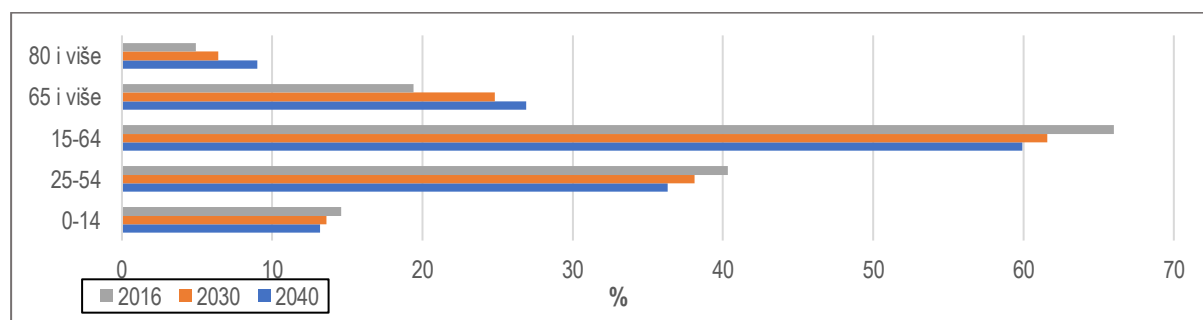
Slika 10. – Demografska piramida, 2019. godine i 2050. godine

Izvor: UN World Population Prospects 2019

Nakon ulaska u članstvo Europske unije smanjivanje ukupnog broja stanovnika dodatno je naglašeno migracijom stanovništva radno sposobne dobi u bogatije europske države. Iseljavanje može zaustaviti tek dostizanje znatno više razine gospodarskog razvitka u sprezi s poboljšanom kvalitetom života, jakim institucijama i povjerenjem u njih. Motivi za iseljavanje u druge europske zemlje znatno gube na snazi približavanjem zemlje prosjeku Europske unije mjereno realnim BDP-om po stanovniku. Stoga su kratkoročna poboljšanja kojima posljednjih godina svjedočimo u obliku povećanih stopa rasta, smanjenja nezaposlenosti i omjera javnog duga dobrodošle promjene te su zamašnjak koji će doprinijeti ubrzanju društveno-gospodarskog razvoja i dostizanju razvojne razine od 75 % prosjeka razvijenosti EU-a kako bi se stanovništvo motiviralo za povratak.

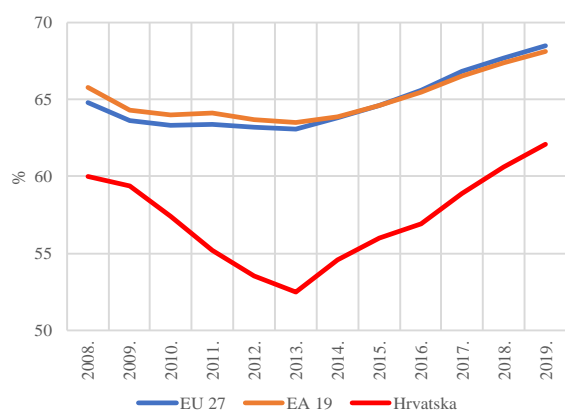
Slika 11. – Projekcije dobne strukture stanovništva u Hrvatskoj

Izvor: EU Ageing Report 2018.

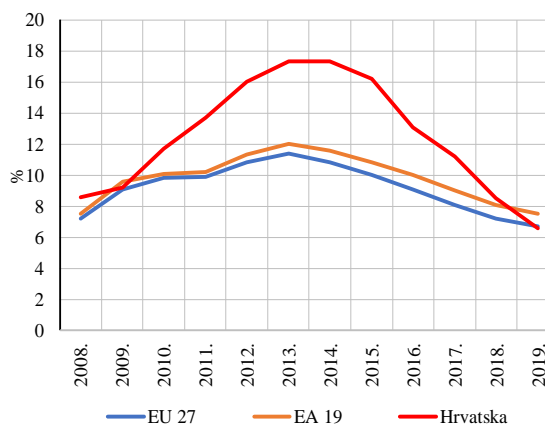
Proteklih godina zaposlenost je u Hrvatskoj kontinuirano rasla, a nezaposlenost se ubrzano smanjivala, dijelom i zbog iseljavanja po ulasku Hrvatske u EU. U 2019. godini stopa nezaposlenosti smanjena je na povijesno nisku razinu ispod 7 %, a gospodarstvo se u značajnoj mjeri suočilo s problemom nedostatka radne snage. Kriza izazvana pandemijom, čije je višestruko negativne učinke dodatno pojačao razorni potres koji je pogodio Zagreb, prekinula je trend pada nezaposlenosti. Ipak, očekuje se da će se problem nedostatka radne snage ponovno pojaviti u budućnosti i iznova snažno naglasiti nedovoljnu iskorištenost potencijala vlastitog radno sposobnog stanovništva. Stope aktivnosti i zaposlenosti među najnižima su u Europi, a samo Italija i Grčka pokazuju nižu razinu aktivnosti i zaposlenosti stanovništva (slike 12. i 13.).

Slika 12. – Stopa zaposlenosti, %

Izvor: Eurostat

Slika 13. – Stopa nezaposlenosti, %

Izvor: Eurostat

Samo 67 % stanovništva u dobi od 20 do 65 godina sudjeluje na tržištu rada. Aktivnost ženske radne snage (62 %) pritom je 10 strukturnih bodova niža od muške radne snage (72 %), a stopa nezaposlenosti žena kontinuirano je viša od stope nezaposlenosti muškaraca. Aktiviranje većeg broja ljudi na tržištu rada omogućava značajan izvor mogućeg povećanja radne snage. Međutim, osim osiguravanja dovoljne veličine radne snage izazov novog desetljeća bit će zapošljavanje mladih, ali i osiguranje zapošljivosti osoba s nižom razinom kvalifikacija i vještina. Stoga će se aktivne politike tržišta rada u narednom desetljeću usmjeriti upravo prema mladima i teže zapošljivim skupinama.

Osim toga, produktivnost i sposobnost rasta gospodarstva ovisi i o dostupnoj radnoj snazi, ali i o njezinim sposobnostima, vještinama i znanju koji zajedno čine ljudski kapital kojim raspolaže društvo i gospodarstvo. Prema indeksu ljudskog kapitala Svjetske banke Hrvatska se nalazi na 32. mjestu od 174 države. Taj indeks pokazuje da će danas rođeno dijete u Hrvatskoj nakon

završenog obrazovanja dosegnuti 71 % svoje maksimalne produktivnosti. Iako je takav položaj bolji od dijela usporedivih država srednje i istočne Europe, nedvojbeno postoji prostor za poboljšanje kvalitete ljudskog kapitala kroz proces obrazovanja, uključujući i cjeloživotno obrazovanje. S druge strane, brze tehnološke promjene snažno utječu na vrstu znanja, vještina i kompetencija čije stjecanje postaje imperativ za održavanje konkurentnosti država i dobrobiti pojedinaca. Prepoznajući te trendove, Hrvatska je pokrenula značajne reforme u sustavu obrazovanja radi prilagodbe svih razina obrazovanja izazovima suvremenog tržišta rada. Imajući u vidu starenje stanovništva, brzinu tehnoloških promjena i vrijeme koje je potrebno za ostvarivanje ekonomskih učinaka povećane kvalitete ljudskog kapitala, ubrzanjem i produbljanjem tih reformi u narednom razdoblju stvorit će se temelji za povećanje produktivnosti i podizanje potencijala rasta u idućem desetljeću.

Siromaštvo, socijalna isključenost i društvena kohezija

Jedan od najvećih izazova nadolazećeg desetljeća bit će svladavanje pasivnosti i rizika od siromaštva obeshrabrenih na tržištu rada i starijih osoba. Ukupna stopa rizika od siromaštva i socijalne isključenosti od 23,3 % (2019.) u Hrvatskoj je niža nego u nekim znatno razvijenijim zemljama EU-a (primjerice Španjolskoj i Italiji). Međutim, stopa rizika od siromaštva i socijalne isključenosti za osobe starije od 55 godina u Hrvatskoj je mnogo veća od prosjeka EU-a, osobito za starije žene. Nejednakost u prihodima između muškaraca i žena u Hrvatskoj je i dalje prisutna te je potrebno jačati položaj žena na tržištu rada. Osobe s invaliditetom suočavaju se s posebnim izazovima na tržištu rada. U 2018. stopa zaposlenosti osoba s invaliditetom iznosila je 34,3 %. Iako se razlika u zaposlenosti u usporedbi s ukupnim stanovništvom smanjila, ona je i dalje jedna od najvećih u EU-u (34,3 %, zaposlenih u usporedbi s prosjekom EU-a koji iznosi 50,8 %).

Istovremeno je siromaštvo u Hrvatskoj u značajnoj mjeri koncentrirano na ruralnim područjima, posebno na područjima pogođenima razaranja u Domovinskom ratu uz istočnu i jugoistočnu granicu.

Problemu socijalne isključenosti dodatno pridonose velike regionalne razlike u stopi nezaposlenosti, koje se kreću između 4,7 % u Zagrebu do 24,3 % u Sisačko moslavačkoj županiji. Gotovo 40 % nezaposlenih živi u istočnoj i središnjoj Hrvatskoj iako na tim područjima živi tek četvrtina ukupnog stanovništva. Svi ti dugotrajno prisutni trendovi

rezultirali su negativnim demografskim pritiscima i znatnim iseljavanjem, zbog čega je stopa depopulacije u ruralnim naseljima dvostruko veća od hrvatskog prosjeka.

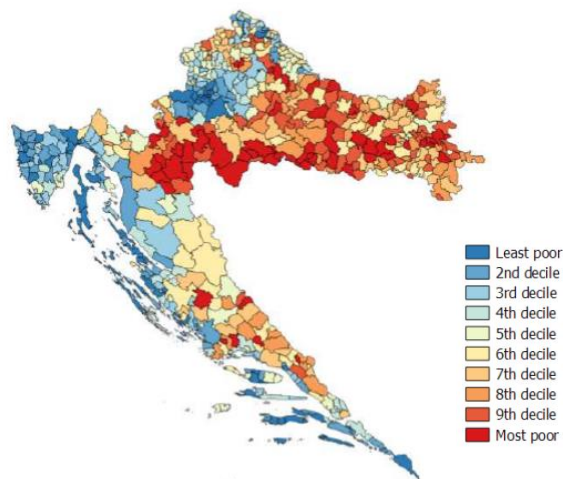
Hrvatska kao socijalna država ovom razvojnom Strategijom teži daljnjem približavanju idealu jednakih šansi i uključivanju mladih, nezaposlenih, isključenih i starijih osoba te je već započela s provedbom niza inicijativa koje su pridonijele zaštiti prava žena i unaprjeđenju položaja žena na tržištu rada te pružile potporu starijim osobama i ranjivim skupinama. Cilj je da institucije tržišta rada i socijalnih sustava i u budućnosti budu usmjerene na smanjivanje rizika od siromaštva i socijalne isključenosti starijih osoba te na potpuno uklanjanje neravnopravnosti između muškaraca i žena u pogledu plaća i zauzimanja upravljačkih položaja te sudjelovanja na tržištu rada. Potrebno je smanjiti podjele i izbjeći marginalizaciju u društvu te postići društvenu koheziju koja je osnovni uvjet za socijalnu pravdu, demokratsku sigurnost i održiv razvoj, partnerstvom dionika iz javnog, poslovnog i civilnog sektora, kako bi se osigurala dobrobit svih građana Hrvatske te osigurala zaštita ljudskih prava, demokracija i vladavina prava. Samo uključiv rast čije koristi osjećaju svi članovi društva može biti dugoročno održiv.

Znatne regionalne razlike u produktivnosti i životnom standardu

Postoje značajne razlike između pojedinih dijelova Hrvatske u životnom standardu i riziku od siromaštva. Prema indeksu razvijenosti 12 županija i 304 jedinice lokalne samouprave trenutačno su definirane kao potpomognuta područja, dok četiri slavonske županije dosežu tek trećinu razine razvijenosti EU-a. U 2017. godini BDP po stanovniku u Zagrebu je iznosio 20.850 eura ili 75 % više od hrvatskog prosjeka. S druge strane, u pet slavonskih županija BDP po stanovniku kretao se između 6.445 eura u Virovitičko-podravskoj i 9.069 eura u Osječko-baranjskoj županiji, odnosno između 55 % i 75 % hrvatskog prosjeka.

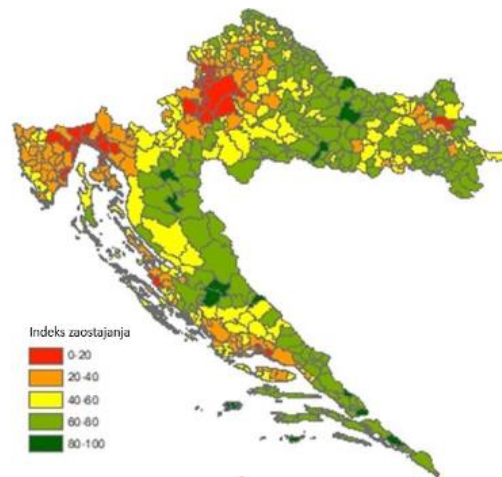
Iako Zagreb ima jednu od najnižih stopa siromaštva, u Zagrebu živi i znatan broj siromašnih ljudi, dok u Slavoniji, Baniji, Kordunu i dijelovima Dalmatinske zagore (odnosno općenito uz južnu i istočnu granicu) istovremeno postoji i visoka stopa siromaštva i visoka gustoća siromaštva (slika 14.). Kombiniranje mjera ekonomske gustoće, povezanosti i životnog standarda pokazuje da su područje Slavonije i cjelokupno područje uz jugoistočnu granicu područja koja zaostaju u razvoju (slika 15.). To su ujedno i područja koja su bila teško pogođena ratnim razaranjima u Domovinskom ratu i gdje djelotvorna regionalna politika može polučiti značajne rezultate u poboljšanju ekonomskog položaja stanovništva i povećanju njegove uključenosti.

Slika 14. – Siromaštvo u potrošnji, po općinama

Izvor: Svjetska banka

Slika 15. – Indeks ekonomskog zaostajanja

Izvor: Svjetska banka

Ravnomjerniji regionalni razvoj zahtijeva prilagodbu ekonomskih politika pojedinim regijama, njihovim različitim potrebama i potencijalima uključujući i primjerenu ravnotežu između investicija u fizički kapital, jačanja institucija i ulaganja u ljudski kapital.

Rizici u očuvanju prirodnog kapitala

Hrvatska ima ogroman prirodni kapital u svojoj nezagađenoj zemlji, obilnim izvorima čiste vode, očuvanim šumama i obali. Upravo je prirodni kapital jedan od najznačajnijih potencijala za snažniji rast u budućnosti. Stoga su očuvanje prirodnog kapitala, zaštita okoliša i očuvanje dostupnosti prirodnog kapitala cjelokupnom stanovništvu nezaobilazna pretpostavka održivog razvoja. Upravljanje otpadom i otpadnim vodama, veća efikasnost u proizvodnji i potrošnji energije uključujući i energetske učinkovitost zgrada te ravnomjernija razvijenost prometne infrastrukture područja mogu znatno pridonijeti smanjivanju ugljičnog intenziteta gospodarstva, očuvanju prirodnog kapitala i unaprjeđenju kvalitete života.

Hrvatska je jedna od članica Europske unije koja je najviše izložena rizicima od klimatskih promjena zbog povećanja temperature, smanjivanja oborina, mogućnosti pojave ekstremnih vremenskih prilika kao što su poplave i suše, ali i daljnjeg podizanja razine mora. Klimatski modeli pokazuju da bi u slučaju daljnjeg povećavanja globalnih emisija štetnih plinova prosječna ljetna temperatura zraka u Hrvatskoj do 2070. mogla porasti za 2,6 do 2,9 stupnjeva, a temperatura mora za 1,6 do 2,4 stupnja. Sve to ukazuje da klimatske promjene imaju potencijal uzrokovati značajne štete za ljudsko zdravlje, fizičke objekte i gospodarsku aktivnost, naročito u poljoprivredi, ribarstvu, bioraznolikosti, turizmu, prometu, proizvodnji električne energije i sl.

3. Nacionalni razvojni smjerovi do 2030.

Vizija Hrvatske kao konkurentne i kreativne zemlje kvalitetnih životnih uvjeta i očuvanih prirodnih resursa ostvarit će se kroz sinergijsko djelovanje javnih politika u četiri razvojna smjera. Proračunske i europske izvore financiranja u sljedećih 10 godina Hrvatska će usmjeriti prema poticanju konkurentnosti i inovativnosti gospodarstva i društva, oporavku i jačanju otpornosti na krize, zelenoj i digitalnoj tranziciji te uravnoteženom regionalnom razvoju. Hrvatski narod i svi hrvatski građani jamstvo su očuvanja hrvatskog identiteta i ustrajnog jačanja prepoznatljivosti hrvatske tradicije, kulture i inovativnosti, obogaćene doprinosom nacionalnih manjina. Njegovanjem tradicije, kulture i jezika, promicanjem inovativnih i kreativnih mogućnosti, Hrvatska će se razvijati kao mjesto kamo će se iseljenici sve više vraćati, gdje će njezini građani sve bolje i zadovoljnije živjeti te lakše ostvarivati svoje potencijale.

Gospodarski rast te društveni i okolišni razvoj unutar četiri razvojna smjera stvorit će prilike za sadašnje i buduće generacije, pri čemu će ljudi biti u središtu svih ulaganja.

Slika 16. – Ključna strateška odrednica razvoja i razvojni smjerovi Hrvatske do 2030.

Hrvatska će svoj gospodarski rast i razvoj temeljiti na povećanju produktivnosti u javnom i privatnom sektoru, stvaranju i primjeni znanja te poticanju ulaganja, inovacija i novih tehnologija radi ostvarivanja tehnološki dinamičnog i izvozno orijentiranog gospodarstva.

Razvoju gospodarstva pridonijet će i djelotvorna javna uprava i pravosuđe, koji će ujedno odgovoriti na očekivanja građana u pogledu kvalitete javnih usluga, jasnije i široj javnosti pristupačnije komunikacije, te izgradnje društva zasnovanog na vladavini prava. Politike unaprjeđenja ljudskih potencijala temeljit će se na ulaganju u ljude, na učenju kroz život i za život te na uključivanju svih društvenih skupina u svijet rada.

Hrvatski građani živjet će u stabilnoj i sigurnoj zemlji jasno definiranog položaja u međunarodnom okružju. Globalna kriza stavila je na kušnju zdravstvene sustave i sustave socijalne skrbi, društva i gospodarstva te način zajedničkog života i rada.

Usmjerenost na jačanje otpornosti na krize dovest će do podizanja kvalitete života za sve građane. Tome će pridonijeti poboljšanje zdravlja građana, podizanje razine društvenih usluga i promicanje društvene uključenosti, kao i borba protiv siromaštva te stvaranje poticajnog okruženja za obitelj, demografska obnova i primjerene razine mirovina. Važan doprinos bit će i povećana sposobnost javnih službi za prevenciju različitih sigurnosnih prijetnji i reagiranje na njih.

Hrvatska će biti među europskim predvodnicima u pretvaranju klimatskih i ekoloških izazova u prilike, osiguravanjem pravedne i uključive tranzicije prema klimatskoj neutralnosti.

Zelena i digitalna tranzicija ostvarit će se prelaskom na čistu i dostupniju energiju, poticanjem zelenih i plavih ulaganja, dekarbonizacijom zgrada, razvojem kružnog gospodarstva, jačanjem samodostatnosti u proizvodnji hrane, razvojem biogospodarstva te očuvanjem i obnovom ekosustava i bioraznolikosti.

Hrvatska će postati predvodnica u zelenom gospodarstvu i uvođenju čistijih, jeftinijih i zdravijih oblika prijevoza promicanjem sigurne i održive prometne politike. Ulagat će se u digitalnu infrastrukturu i poticati uvođenje digitalnih rješenja u interesu građana i hrvatskog gospodarstva, čime će se dati doprinos u izgradnji digitalne budućnosti Europe.

Ravnomjeran regionalni razvoj nezaobilazna je sastavnica održivog i trajnog rasta, demografskog oporavka i smanjivanja socijalnih razlika

Većina manje razvijenih područja u Hrvatskoj suočava se s jednakim pretekama razvoju kao i zemlja u cjelini, no na manje razvijenim područjima te prepreke imaju još snažniji i još vidljiviji učinak na ekonomske i socijalne ishode.

Podupiranjem teritorijalnih strategija, vođenih na regionalnoj razini, te poticajnim mjerama za aktivaciju svih neiskorištenih potencijala, osobito zemljišta i nekretnina, omogućit će se ravnomjerniji regionalni razvoj te pridonijeti boljem standardu i kvaliteti života svih dijelova Hrvatske. Tim će se strategijama, između ostalog, potaknuti razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima (brdsko-planinska područja i otoci), jačati regionalna konkurentnosti kroz pametnu specijalizaciju i jačati uloga velikih gradova u policentričnom razvoju urbanih područja

4. Ključni preduvjeti za stabilan i održiv rast Hrvatske do 2030.

Ključan preduvjet za stabilan i održiv rast Hrvatske bit će održavanje makroekonomske stabilnosti uz provedbu strateških intervencija i politika usmjerenih na postizanje trinaest strateških ciljeva.

4.1. Održavanje makroekonomske stabilnosti

Vodit će se učinkovita makroekonomska i fiskalna politika kako bi se osigurao predvidiv okvir za planiranje i vođenje poslovanja. To će omogućiti i provođenje politika i mjera usmjerenih na povećanje potencijalne stope rasta te na stvaranje rezervi koje će u vrijeme cikličkih usporavanja rasta i pojava kriza omogućiti pravovremenu i dovoljno snažnu stabilizacijsku reakciju.

U sljedećem desetljeću prioriteti makroekonomske i financijske politike bit će ponajprije uvođenje eura, jačanje fiskalne odgovornosti i kapaciteta za djelovanje u kriznim vremenima. Isto tako prioriteti će biti pojednostavljenje poreznog sustava uz rasterećenja, povećanje udjela javnih investicija i smanjenje neproduktivnih rashoda u proračunima javnog sektora. Ne manje važni prioriteti bit će i razvoj financijskih tržišta i Zagreba kao financijskog centra, uz zaštitu potrošača financijskih usluga i ulagača.

Važno će biti i nastaviti smanjivanje deficita i javnog duga, što će se osigurati na način koji neće stvoriti trajna opterećenja za sposobnost oporavka i rasta gospodarstva. Vodit će se fiskalna politika koja će podupirati sposobnost gospodarstva za brz oporavak i da tako omogućiti da se smanjivanje trenutno rastućih fiskalnih neravnoteža osigura bez povećanja poreznog tereta. Daljnje pojednostavljenje poreznog sustava, povećanje njegove pravednosti proširivanjem poreznih osnovica i smanjivanjem ukupnog poreznog opterećenja poduzetnika i građana ostat će dugoročan cilj.

U središtu fiskalne politike bit će i odgovorno upravljanje državnim izdacima, preispitivanje opravdanosti svakog pa i najmanjeg izdatka i transparentno trošenje javnog novca. K tome, povećanje javnih investicija uz brže i djelotvornije korištenje sredstava iz europskih fondova bit će najvažnija zadaća svih državnih institucija. Valom javnih investicija olakšat će se oporavak gospodarstva od krize i ohrabriti novi investicijski ciklus privatnog sektora.

Stvarat će se okruženje povoljno za oporavak i ponovni rast gospodarstva, očuvat će se sposobnost financiranja proračuna na tržištu kapitala i ostvariti oporavak proračunskih prihoda koji će omogućiti uravnoteženje fiskalnog salda. U tu će se svrhu racionalno upravljati proračunskim izdacima, smanjivati neproduktivni izdaci i inzistirati na javnim investicijama. Uravnoteženje fiskalnog salda i rast gospodarstva omogućit će smanjivanje udjela javnog duga na 60 posto bruto domaćeg proizvoda, a to će omogućiti i jačanje sposobnosti fiskalne politike za djelotvoran odgovor na neku buduću krizu.

Tome će značajan doprinos dati i uvođenje eura. Nakon pristupanja Europskom tečajnom mehanizmu II u srpnju 2020. godine Hrvatska nastavlja proces pristupanja europodručju, koje se očekuje u narednom srednjoročnom razdoblju. Pristupanjem europodručju povećat će se vjerodostojnost ukupne ekonomske politike, osigurat će se dostupnost novih izvora financiranja i likvidnosti, a otklonit će se i rizik od promjene tečaja kao važan rizik za gospodarstvo i stanovništvo. Smanjit će se također i drugi oblici financijske neizvjesnosti koji u kriznim razdobljima jače pogađaju slabije razvijene zemlje, što će sve zajedno pridonijeti otpornosti gospodarstva na buduće šokove i krize. S druge strane, pristupanje europodručju oslobodit će značajan dio sadašnjih deviznih rezervi HNB-a. Time će se otvoriti mogućnost da se njima upravlja na način koji će poduprijeti stabilizacijsku sposobnost ukupne ekonomske politike u suočavanju s krizama i izvanrednim događajima.

Nužna sastavnica ekonomskog dinamizma i stvaranja rasta novih poduzeća bit će osiguranje pristupa kapitalu i prilagođenost oblika toga pristupa različitim fazama životnog ciklusa poduzeća. To uključuje i zadovoljavanje potreba novih inovativnih tvrtki kroz platforme za financiranje poduzeća koje već postoje na tržištu kapitala, ali su nedovoljno prepoznate i iskorištene. Isto tako, to podrazumijeva i veću uključenost mirovinskih fondova u instrumente za financiranje poduzeća. Dodatan potencijal za kapitalno jačanje poduzeća bit će omogućen kroz snažnije usmjeravanje sredstava iz europskih fondova u instrumente za ulaganje u kapital poduzeća.

Razvoj potencijala financijskog tržišta omogućit će se kroz spoj digitalnih tehnologija i korištenja *fintech* rješenja. Time će se ojačati usklađenost između potreba poduzeća i dostupnosti kapitala i osigurat će se uklanjanje uskih grla financiranja. Za to će biti potrebno uskladiti zakonodavna rješenja koja će uravnotežiti inovativnost *fintech* industrije s primjerenom razinom prudencijalne zaštite, zaštitom prava ulagača i poštovanjem prava potrošača. Usto će se podupirati i promicati informiranje i znanje poduzetnika o različitim

izvorima financiranja od zajmova, garancija, europskih fondova do tržišta kapitala, tržišta fondova rizičnog kapital i *fintech* mogućnosti. Aktivno će se promicati Zagreb kao financijski centar jugoistočne Europe.

4.2. Povezanost razvojnih smjerova i strateških ciljeva NRS-a 2030.

U okviru četiri razvojna smjera definirani su strateški ciljevi koji će pridonijeti ostvarenju vizije Hrvatske 2030.

Razvojnem smjeru „**Održivo gospodarstvo i društvo**” pridonosit će politike usmjerene k ostvarivanju sljedećih strateških ciljeva:

1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo
2. Obrazovani i zaposleni ljudi
3. Učinkovito i djelotvorno pravosuđe, javna uprava i upravljanje državnom imovinom
4. Globalna prepoznatljivost i jačanje međunarodnog položaja i uloge Hrvatske.

Razvojnem smjeru „**Jačanje otpornosti na krize**” pridonosit će politike usmjerene k ostvarivanju sljedećih strateških ciljeva:

5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život
6. Demografska revitalizacija i bolji položaj obitelji
7. Sigurnost za stabilan razvoj.

Razvojnem smjeru „**Zelena i digitalna tranzicija**” pridonosit će politike usmjerene k ostvarivanju sljedećih strateških ciljeva:

8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost
9. Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva
10. Održiva mobilnost
11. Digitalna tranzicija društva i gospodarstva.

Razvojnem smjeru „**Ravnomjieran regionalni razvoj**” pridonosit će politike usmjerene k ostvarivanju sljedećih strateških ciljeva:

12. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima
13. Jačanje regionalne konkurentnosti.

Slika 17. – Prikaz razvojnih smjerova i strateških ciljeva NRS-a 2030.

Napredak u ostvarivanju razvojnih smjerova i strateških ciljeva NRS-a 2030. mjerit će se kroz ključne pokazatelje učinka koji su zajedno s ciljnim vrijednostima prikazani u nastavku.

Tablica 1 – Pokazatelji učinka za razvojni smjer: Održivo gospodarstvo i društvo

Razvojni smjer 1. Održivo gospodarstvo i društvo

STRATEŠKI CILJ NRS-a 2030.	POKAZATELJ USPJEŠNOSTI	POČETNA VRIJEDNOST	CILJNA VRIJEDNOST 2030.	PROSJEK EU-A
SC 1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo	BDP po stanovniku prema paritetu kupovne moći, u % prosjeka EU-a	65 % (2019.)	75 %	100 % = 31.970,00 EUR (2019.)
	Indeks globalne konkurentnosti (GCI)	63. mjesto (2019.)	< 45. mjesto	-
	Udio ukupnih izdataka za istraživanje i razvoj (GERD) u BDP-u	0,97 % BDP-a (2018.)	3% BDP-a	2,12 % BDP-a (2018.)
	Vrijednost izvoza roba i usluga, u % BDP-a	52,30 % (2019.)	70%	45,80% (2019.)
SC 2. Obrazovani i zaposleni ljudi	PISA - Program međunarodne procjene znanja i vještina učenika	479 bodova (čitalačka pismenost) (2018.)	Dostići prosjek zemalja OECD-a	-
	Obuhvat djece od 4 godine do početka obveznog obrazovanja (predškolski odgoj i obrazovanje)	83 % (2019.)	97 %	95 % (2019.)
	Duljina vremena kojeg učenici provode u nastavnom procesu (primarno i sekundarno obrazovanje)*	Primarno obrazovanje: 1890 sati Niže sekundarno obrazovanje: 2651 sat (2019.)	Dostići prosjek EU-a	Primarno obrazovanje: 4062 sata Niže sekundarno obrazovanje: 2956 sati (2019.)
	Stopa zaposlenosti (dobna skupini 20 - 64 godine)	66,70 % (2019.)	75%	73,90 % (2019.)
	Stopa sudjelovanja odraslih (dobna skupina 25 – 64) u cjeloživotnom obrazovanju	3,5 % (2019.)	Dostići prosjek EU-a	10,8 % (2019.)
SC 3. Učinkovito i djelotvorno pravosuđe, javna uprava i upravljanje državnom imovinom	Pokazatelj vremena rješavanja prvostupanjskih parničnih i trgovačkih predmeta	374 dana (2018.)	250 dana	207 dana (2018.)
	Indeks globalne konkurentnosti (GCI) - Komponenta 1. „Institucije”	77. mjesto (2019.)	< 60. mjesta	-
SC 4. Globalna prepoznatljivost i jačanje međunarodnog položaja i uloge Hrvatske	Indeks globalne konkurentnosti (GCI)	63. mjesto (2019.)	< 45. mjesta	-

* Pokazatelj duljine vremena kojeg učenici provode u nastavnom procesu prikazuje prosjek 38 europskih zemalja (istraživanje uključuje 43 obrazovna sustava u 38 zemalja)

Tablica 2 – Pokazatelji učinka za razvojni smjer 2: Jačanje otpornosti na krize

Razvojni smjer 2. Jačanje otpornosti na krize

STRATEŠKI CILJ NRS-a 2030.	POKAZATELJ USPJEŠNOSTI	POČETNA VRIJEDNOST	CILJANA VRIJEDNOST 2030.	PROSJEK EU-A
SC 5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život	Očekivani broj godina zdravog života	58,5 godina žene 56,5 godina muškarci (2018.)	> 64 godine žene > 64 godine muškarci	64,2 godine žene 63,7 godina muškarci (2018.)
	Osobe u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti	23,30 % (2019.)	manje od 15 %	21,40 % (2019.)
SC 6. Demografska revitalizacija i bolji položaj obitelji	Stopa totalnog fertiliteta	1,47 djece (2018.)	1,8 djece	1,54 djece (2018.)
SC 7. Sigurnost za stabilan razvoj	BDP po stanovniku prema paritetu kupovne moći, u % prosjeka EU-a	65 % (2019.)	75 %	100 % = 31.970,00 EUR (2019.)

Tablica 3 – Pokazatelji učinka za razvojni smjer 3: Zelena i digitalna tranzicija

Razvojni smjer 3, Zelena i digitalna tranzicija

STRATEŠKI CILJ NRS-a 2030.	POKAZATELJ USPJEŠNOSTI	POČETNA VRIJEDNOST	CILJNA VRIJEDNOST 2030.	PROSJEK EU-A
SC 8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost	Emisije stakleničkih plinova (bazna godina – 1990.)	75,23 % (2018.)	65 %	79,26 % (2018.)
	Stopa recikliranja komunalnog otpada	25,30 % (2018.)	55 %	47,40 % (2018.)
	Udio obnovljivih izvora energije u bruto ukupnoj potrošnji energije	28,02 % (2018.)	36,40 %	18,88 % (2018.)
SC 9. Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva	Produktivnost rada u poljoprivredi	6.107 eura/GJR* (2019.)	10.000,00 eura/GJR*	20.120 eura/GJR* (2019.)
SC 10. Održiva mobilnost	Indeks globalne konkurentnosti, komponentna „Infrastruktura”	32. mjesto (2019.)	< 28. mjesta	-
SC 11. Digitalna tranzicija društva i gospodarstva	DESI indeks gospodarske i društvene digitalizacije	47,60 (20. mjesto u EU-u) (2020.)	Dostići razinu prosječne vrijednosti EU-a	52,57 (2020.)

*GJR – godišnja jedinica rada (eng. Annual Work Unit)

Tablica 4 – Pokazatelji učinka za razvojni smjer 4: Ravnomjerni regionalni razvoj

Razvojni smjer 4: Ravnomjerni regionalni razvoj

STRATEŠKI CILJ NRS-a 2030.	POKAZATELJ USPJEŠNOSTI	POČETNA VRIJEDNOST	CILJNA VRIJEDNOST 2030.	PROSJEK EU-A
SC 12. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima	Razlika u regionalnom BDP-u po stanovniku (omjer BDP-a po stanovniku Zagreba (najrazvijenija županija) u odnosu na Virovitičko-podravsku županiju (najmanje razvijena županija)	3,10 (2017.)	2,50	—
SC 13. Jačanje regionalne konkurentnosti				

5. Strateški ciljevi Hrvatske do 2030.

5.1. Strateški cilj 1. „Konkurentno i inovativno gospodarstvo”

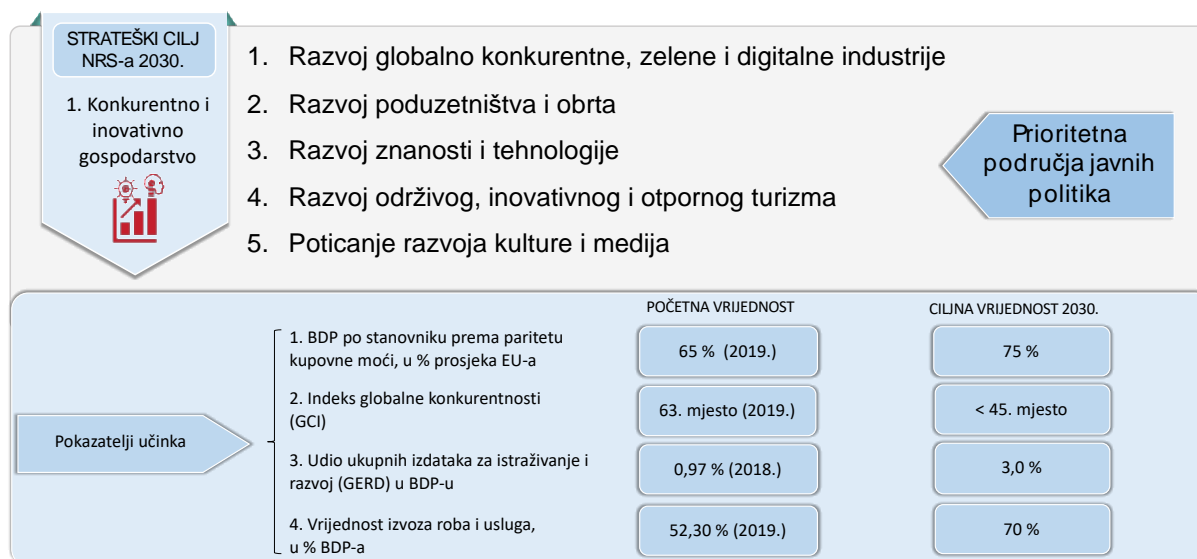
Samo produktivno, inovativno i zahvaljujući tome konkurentno gospodarstvo može se prilagoditi izazovima globalnih promjena, ali i ponuditi prilike za ostvarivanje očekivanja različitih slojeva stanovništva. U natjecanju na tržištu, kvalitetom, inovacijama i učinkovitošću u proizvodnji poduzetništvo i privatni sektor stvaraju novu vrijednost, nova radna mjesta i nove prilike za sadašnje sudionike na tržištu rada, kao i za generacije koje će tek ući na tržište rada.

Ta se misao vodilja ne smije gubiti iz vida u oblikovanju i provođenju provedbenih mehanizama predviđenih ovim dokumentom, a posebno je važna u oblikovanju mjera i rješenja za oporavak od globalne krize. Vlada svojim politikama treba stvoriti okvir i okruženje za oporavak, ali oporavak i rast mogu generirati samo poduzetnici, poduzeća i poslovni sektor.

Cilj je povećati konkurentnost hrvatskog gospodarstva. To će se postići unaprjeđenjem procesa i postupaka s kojima se poduzetništvo susreće u radu s javnim tijelima te podrškom razvoju konkurentnog, tehnološki naprednog i izvozno orijentiranog gospodarstva temeljenog na znanju, inovacijama i primjeni naprednih tehnologija. To bi trebalo dovesti do rasta na globalnim ljestvicama konkurentnosti, poput Indeksa globalne konkurentnosti Svjetskog gospodarskog foruma (WEF), gdje je cilj dostići prvih 45 zemalja na ljestvici.

Ostvarivanje postavljenog strateškog cilja uključivat će optimizaciju procesa s kojima se poduzetništvo svakodnevno susreće u radu s javnim tijelima. Usto će se poticati jačanje inovativnog kapaciteta. Diversificirat će se gospodarstvo osnaživanjem nacionalnog inovacijskog sustava, kroz poticanje ulaganja u istraživanje, razvoj i inovacije te kroz jačanje znanstvene izvrsnosti i poticanje otvorene znanosti te bolje povezivanje akademskog, istraživačkog i poslovnog sektora. Time će se omogućiti stvaranje, apsorpcija i upotreba znanja, povećati produktivnost kroz digitalnu transformaciju i primjenu novih tehnologija u gospodarstvu. Osim toga, time će se uvoditi strukturne promjene u ključne proizvodne sektore, turizam, kulturne i kreativne industrije, industrije u nastajanju te razvoj malog i srednjeg poduzetništva.

Slika 18. – Prioritetna područja javnih politika za strateški cilj 1. „Konkurentno i inovativno gospodarstvo“

**Prioritetna područja javnih politika za strateški cilj 1.
„Konkurentno i inovativno gospodarstvo“**

Razvoj globalno konkurentne, zelene i digitalne industrije

U novim okolnostima uzrokovanim pandemijom, Hrvatska će svoj održiv rast i razvoj temeljiti na boljem iskorištavanju svojih resursa, izvozno orijentiranom, zelenijem i pametnijem gospodarstvu, te na inovativnosti ljudi, čistim industrijama i novim tehnologijama koje imaju velik potencijal za otvaranje novih i bolje plaćenih radnih mjesta.

Tri promjene preobrazit će hrvatsku industriju do 2030. te joj omogućiti da ostane održiva i konkurentna: zelena i digitalna tranzicija i poboljšanje pozicije hrvatskog gospodarstva u globalnim lancima vrijednosti. Prelazak na konkurentniju, održiviju i digitalniju industriju nudi velike prilike, ali zahtijeva i javna i privatna ulaganja u modernizaciju i diversifikaciju proizvodnje. Proizvodni sektori koji stvaraju višu i visoku dodanu vrijednost i usluge temeljene na znanju, uz prihvaćanje postulata kružnog i dekarboniziranog gospodarstva, bit će osnova za održiv i konkurentan razvoj.

U tranziciji Hrvatske prema klimatskoj neutralnosti određeni sektori morat će poduzeti značajnije promjene od drugih. Energetski intenzivne industrije nužne su za hrvatsko

gospodarstvo, a na njih se oslanjaju i drugi sektori. Modernizacija i dekarbonizacija energetske intenzivnih industrija stoga će biti jedan od prioriteta.

Smanjenje emisija u industriji ovisit će o načelu „energetska učinkovitost na prvome mjestu” te sigurnoj i dostatnoj opskrbi niskougljičnom energijom po konkurentnim cijenama. To će zahtijevati planiranje i ulaganje u temeljna i primijenjena istraživanja, tehnologije, kapacitete i infrastrukturu za proizvodnju s niskim emisijama ugljika te strateški pristup industrijama energije iz obnovljivih izvora i lancu opskrbe na kojem se ona temelji. To će biti važno i u slučaju znatnog povećanja količine električne energije koja je potrebna za dvostruku tranziciju.

Za industrijsku tranziciju bit će potrebno upravljanje prilagođeno postizanju dvostruke tranzicije prema klimatskoj neutralnosti i digitalizaciji. S obzirom na to da je hrvatska industrija raznolika, s različitim sektorima koji se suočavaju s različitim razvojnim izazovima, pojedinačno će se pristupiti rješavanju problema s kojima se pojedina industrija suočava. Cilj je stvoriti industrijske ekosustave koji će okupiti ključne razvojne dionike: akademski sektor, dobavljače, MSP-ove i velika poduzeća. Kako bi se povećala konkurentnost gospodarstva, poduzimat će se mjere i provoditi politike koje će povećavati inovativnost kroz snažnije stvaranje i prijenos znanja i interakciju između znanstveno-istraživačkog, kreativnog i proizvodnog sektora. To podrazumijeva i uspostavu digitalno-inovacijskih centara, centara kompetencija i centara za transfer tehnologije. Ciljano će se privlačiti strana ulaganja visokotehnoloških korporacija radi proširivanja mogućnosti za uklapanje u lance visoke dodane vrijednosti na temelju pametne specijalizacije.

Hrvatska će svoj gospodarski oporavak i razvojni iskorak zasnivati na gospodarskim granama u kojima ima konkurentne prednosti. Vlada će staviti naglasak na razvoj sektora s potencijalom rasta, ali i voditi brigu o očuvanju radnih mjesta u strateški važnim sektorima. Pametna specijalizacija u izvozno orijentiranim sektorima koji se temelje na znanju i inovacijama nudi priliku za transformaciju hrvatskoga gospodarstva i povećanje njegove produktivnosti i konkurentnosti uz primjenu okolišno održivih tehnologija. Riječ je ponajprije o sektorima informacijske-komunikacijske tehnologije, digitalizaciji javnih usluga, proizvodnji računalne opreme, proizvodnji elektroenergetskih i proizvodnih strojeva i odgovarajućih tehnologija, kao i o farmaceutskoj industriji, kemijskoj industriji, obrambenoj industriji, automobilskoj industriji

i brodogradnji. To obuhvaća također europske strateške lance vrijednosti¹ te sektore koji se temelje na korištenju prirodnih resursa poput prehrambeno-prerađivačkog i drvno-prerađivačkog sektora. Istovremeno, davat će se potpora postojećim radno intenzivnim industrijama (primjerice: industriji tekstila, obuće i kože) kako bi se povećala njihova produktivnost i konkurentnost. U skladu s novom industrijskom strategijom Europske unije Hrvatska će poticati istraživanje, razvoj i inovacije u svim sektorima. Kako bi se ubrzalo smanjenje razlika u gospodarskom razvoju između Hrvatske i prosjeka Europske unije, naglasak će biti na ključnim nacionalnim industrijama i industrijama u nastajanju.

Unaprjeđivanje poslovnog okruženja i kvalitete upravljanja u javnom sektoru te razvoj učinkovitog ekosustava za poduzetnike znatno će pridonijeti povećanju izvoznog potencijala privatnog sektora, privlačenju izravnih stranih ulaganja s visokim intenzitetom znanja. Pritom to će pridonijeti transformaciji hrvatskog gospodarstva, internacionalizaciji poslovanja i uključivanju u globalne lance vrijednosti i poboljšanju pozicije u njima.

■ **Prioriteti u provedbi javnih politika koje će pridonijeti razvoju globalno konkurentne, zelene i digitalne industrije:**

- poticanje razvoja kružnog gospodarstva
- poticanje ulaganja u istraživanje, tehnološki razvoj i inovacije
- poticanje suradnje između poslovnog i istraživačkog sektora
- unaprjeđenje poslovnog okruženja i kvalitete upravljanja u javnom sektoru
- modernizacija i dekarbonizacija energetski intenzivnih industrija.

Razvoj poduzetništva i obrta

Mala i srednja poduzeća ključna su za konkurentnost i prosperitet hrvatskog gospodarstva. Poduzetništvo će postati jedna od temeljnih društvenih vrijednosti i okosnica razvoja do 2030.

¹ Trenutačno je na razini Europske unije definirano devet strateških lanaca vrijednosti: mikroelektronika, računala visokih performansi, baterije, povezana i autonomna vozila, kibernetička sigurnost, personalizirano zdravlje i medicina, niskougljične industrije, industrije temeljene na vodik, industrije temeljene na internetu stvari (*Internet of things*).

Cilj je stvoriti uvjete za daljnji razvoj poduzetništva i unaprjeđenje konkurentnosti gospodarstva. U tu svrhu unaprjeđivat će se i reformirati poslovno okruženje, nastaviti administrativno rasterećenje, stvarati ozračje pravne sigurnosti primjenom načela „počnimo od najmanjih“ te poticati cjeloživotno obrazovanje i stjecanje ključnih kompetencija za poduzetništvo

Kako bi poduzeća postala vitalni dijelovi gospodarstva potrebno im je osigurati ključnu ulogu u zelenom i digitalnom gospodarskom rastu i razvoju. U tu svrhu stvarat će se učinkovit gospodarski ekosustav s razvijenom poslovnom i istraživačkom infrastrukturom i poslovnim potpornim institucijama. To će potaknuti razvoj poduzetništva i vještina, modernizaciju i internacionalizaciju poslovanja.

Uspostavit će se potporni financijski modeli i stvarati poticajno poslovno okruženje za nastajanje novih ideja i pokretanje poduzetničkih inovacijskih aktivnosti usklađenih s nacionalnim inovacijskim sustavom. Potaknut će se razvoj novih proizvoda i usluga malih i srednjih poduzetnika. U tu svrhu stavit će se na raspolaganje nova sredstava za komercijalizaciju inovacija: stvarat će se instrumenti za rizična ulaganja u projekte poduzetnika početnika (*start-up*) ili rastućih poduzeća (*scale-up*), poticat će se uspostava inovacijskih klastera i uspostaviti će se čvršća koordinacija između znanstveno-istraživačkog sektora i sudionika provedbe nacionalne inovacijske politike. Intenzivnije će se koristiti i mogućnosti inovativne javne nabave za ohrabrivanje inovacija i olakšavanje komercijalizacije inovacija.

Omogućit će se nova proizvodna ulaganja i povećanje produktivnosti kroz bolji pristup financiranju i regionalne potpore, digitalizaciju poslovanja i primjenu novih tehnologija te jačanje pametnih vještina i digitalne pismenosti. Poticat će se poduzeća u kojima produktivnost i izvozni potencijali brzo rastu te koja poslovanje internacionaliziraju u ranoj fazi života poduzeća. Osim toga potaknut će se internacionalizacija poslovanja i postojećih poduzeća kako bi se s lokalnog i/ili regionalnog tržišta snažnije uključila na svjetsko tržište.

■ **Prioriteti provedbe javne politike koji će pridonijeti razvoju poduzetništva i obrta:**

- administrativno rasterećenje i digitalizacija poslovanja
- uspostava potpornih financijskih modela za razvoj poticajnog poslovnog okruženja
- podrška rastu produktivnosti malih i srednjih poduzetnika
- razvoj poslovne i istraživačke infrastrukture

- podrška ženskom poduzetništvu i poduzetničkoj aktivnosti žena
- podrška razvoju društvenog poduzetništva
- razvoj i komercijalizacija novih proizvoda i usluga malih i srednjih poduzetnika
- jačanje izvoznih potencijala i podrška u internacionalizaciji poslovanja
- poticanje cjeloživotnog obrazovanja, samozapošljavanja i stjecanja poduzetničkih kompetencija.

Razvoj znanosti i tehnologije

Transformacija gospodarstva prema većoj konkurentnosti, inovativnosti i raznovrsnosti uvelike ovisi o stvaranju, apsorpciji, upotrebi i širenju znanja. Unatoč pojedinačnim primjerima izvrsnosti hrvatski znanstveno-istraživački sektor još uvijek nije dosegao svoj puni potencijal u stvaranju novih ideja koje su međunarodno značajne ili primjenjive za inovacije i poduzetništvo, zbog čega je povezanost istraživačkog i poslovnog sektora više iznimka nego pravilo. Takvo stanje promijenit će se do 2030. modernizacijom zakonodavnog okvira kojim se uređuje akademski znanstveno-istraživački sektor te povećanjem ulaganja u znanost, istraživanje i razvoj radi jačanja znanstvene izvrsnosti i istraživanja koja donose inovacije te poticanja otvorene znanosti i suradnje s poslovnim sektorom.

Središnja točka razvojnih prioriteta na području znanosti i istraživanja bit će povećanje ulaganja radi stvaranja znanja, širenja ideja, inovacija i njihove uspješne komercijalizacije. Za to će biti potrebno modernizirati zakonodavni okvir koji regulira rad akademskog znanstveno-istraživačkog sektora smanjivanjem usitnjenost sektora, jačanjem kriterija izvrsnosti i inovacijskog potencijala u ulaganjima iz javnih izvora financiranja. Isto tako bit će potrebno poboljšati i olakšati pristup istraživačkim infrastrukturama sukladno smjernicama Europskog strateškog foruma za istraživačku infrastrukturu te osnažiti zaštitu i upravljanje intelektualnim vlasništvom koje nastaje u akademskom znanstveno-istraživačkom sektoru. Znanstveno-istraživački sektor dodatno će se osnažiti kako bi produktivno pridonosio stvaranju poslovnog dinamizma.

Utjecaj ulaganja u istraživanje i razvoj na ekonomski dinamizam ovisi o stupnju komercijalizacije istraživačkih rezultata i inovacija. Stoga će se poticati partnerstva između znanstveno-istraživačkog sektora (ponuditelja istraživanja) i poslovnog sektora (korisnika istraživanja) u stvaranju i komercijalizaciji inovacija. To uključuje i partnerstva u institucijama

koje se bave komercijalizacijom inovacija kao što su znanstveni i tehnološki parkovi, inkubatori i institucije za transfer tehnologije.

Stvaranje uvjeta pogodnih za snažniju komercijalizaciju istraživanja i inovacija uključit će i daljnje jačanje instrumenata državnih potpora radi podrške znanstveno-istraživačkim projektima i sektorima utemeljenima na znanju. Promicat će se i drugi instrumenti koji ohrabruju znanstveno-poslovnu suradnju kao što su razvoj karijera istraživača ili financiranje temeljeno na rezultatima te će se osnažiti zakonodavni okvir koji regulira patente i intelektualno vlasništvo.

Znanstvenici su najveća snaga znanstveno-istraživačkog sektora i najznačajnija sastavnica ljudskog kapitala, koji je preduvjet za veću inovativnost poslovnog sektora. Stoga će se kod mladih ljudi nastaviti s promicanjem studija znanosti i tehnologije, uključujući informacijsko-komunikacijsku tehnologiju, biotehnologiju, agronomiju, znanosti o okolišu, robotiku, nanotehnologije i napredne materijale te tehničke znanosti. U skladu s politikom razvoja ljudskih potencijala stvorit će se radni uvjeti za istraživače koji će ih ohrabrivati na ostanak u zemlji, ali i poticati povratak hrvatskih znanstvenika iz inozemstva te dolazak inozemnih istraživača u Hrvatsku. To su uvjeti koji će poticati i promovirati znanstvenu izvrsnost, ojačati povezanost između nagrađivanja i razvoja karijera s ostvarenim znanstvenim rezultatima te suradnju s hrvatskim znanstvenicima koji djeluju u svjetskim istraživačkim centrima. Zbog brzog napretka znanosti i tehnologije i izazova globalizacije stjecanje znanja, stvaranje novih znanja, njihova produktivna primjena te neprekidno obnavljanje i povećanje postaju temeljni globalni izazov. Znanstveno-istraživački rad i djelotvorno prenošenje njegovih rezultata u dobra, usluge i procese jedna je od temeljnih poluga u stvaranju konkurentnog gospodarstva i društva znanja.

Hrvatska ima značajan znanstveno-istraživački potencijal, no potrebno je potaknuti veze s privatnim sektorom kako bi se povećao udio ulaganja u istraživanje i razvoj u BDP-u. Za značajnije pokretanje razvoja na temelju istraživačko-razvojnih aktivnosti i primjene znanja nužna je uspostava okruženja koje će omogućiti i promicati ulaganja u razvojne projekte sa značajnim utjecajem na gospodarsku i društvenu dobrobit.

Znanstveno-istraživački sustav reformirat će se radi dostizanja europskih standarda izvrsnosti u svim znanstvenim disciplinama. Naglasak će biti stavljen na postizanje izvrsnosti u temeljnim znanstvenim istraživanjima, na sudjelovanje u graničnim istraživanjima te osobito na poticanje

primijenjenih istraživanja i kulture zaštite intelektualnog vlasništva, istraživačku suradnju s gospodarstvom i društvenim djelatnostima usmjerenu na nacionalne i globalne izazove.

Okružje temeljeno na izvrsnosti omogućit će se poticanjem interakcijskih i transfernih mehanizama suradnje znanstveno-istraživačke zajednice s inovativnim gospodarstvom te izgradnjom učinkovitog nacionalnog inovacijskog sustava koji će povezati sve elemente inovacijskog lanca vrijednosti.

Znanstveni sustav u organizacijskom će se smislu okrupnjavati radi postizanja potrebne kritične mase za izvrsna i međunarodno značajna istraživanja.

Ojačat će se znanstveni kapaciteti uključeni u istraživanje i razvoj na području informacijsko-komunikacijske tehnologije, biotehnologije, zelenih tehnologija i njihovih primjena. Komercijalizacijom rezultata i reformom znanstveno-istraživačkog sustava (uključujući sustav vrednovanja i nagrađivanja) te okrupnjavanjem istraživanja u integrirane znanstvene programe i istraživačka partnerstva povećat će se ulaganja u istraživanje i razvoj. Cilj je dostići europske standarde izvrsnosti, uz veću primjenu rezultata u izravnoj suradnji s privatnim sektorom.

■ **Prioriteti provedbe politika na području znanosti i tehnologije:**

- reforma sustava znanosti i akademskog znanstveno-istraživačkog sektora radi dostizanja svjetskih standarda izvrsnosti i stvaranja inovacija
- razvoj istraživačkih kapaciteta, s naglaskom na ljudske potencijale u STEM područjima
- jačanje znanstvene izvrsnosti i poticanje otvorene znanosti ulaganjima u istraživačku infrastrukturu i međunarodno značajne istraživačke projekte
- podrška istraživačko-razvojnim aktivnostima u akademskom znanstveno-istraživačkom i poslovnom sektoru
- osiguravanje uvjeta za stvaranje inovacija, transfer znanja i tehnologija u poduzetničke poduhvate u Hrvatskoj
- kontinuirana podrška inovacijskom sustavu radi osiguravanja njegova jačanja i održivosti kroz financijske programe za istraživanja, tehnološki razvoj i inovacije, posebno na područjima informacijsko-komunikacijske tehnologije, umjetne inteligencije i robotike, biotehnologije i zelenih tehnologija
- digitalna transformacija u znanosti.

Razvoj održivog, inovativnog i otpornog turizma

Zahvaljujući svojem zemljopisnom položaju na Jadranu, Hrvatska ima dugu turističku tradiciju, čije početke nalazimo u 19. stoljeću i koja daje doprinos prepoznatljivosti Hrvatske u svijetu. Kao strateška djelatnost, turizam s povezanim ugostiteljskim i uslužnim djelatnostima predstavlja značajan udio hrvatskog BDP-a, zbog čega je potrebno raditi na njegovoj održivosti te on treba biti poticajan za druge djelatnosti. Ranjivost turističkog sektora predstavlja ugrozu za stabilnost hrvatskog gospodarstva, što je osobito vidljivo danas, kada se cijeli svijet suočava s globalnom zdravstvenom krizom. Hrvatska će zajedno s ostalim državama članicama morati uložiti napore kako bi se turističkom ekosustavu pomoglo u oporavku od krize.

Cilj je zadržati Hrvatsku među vodećim europskim turističkim destinacijama u pogledu sigurnosti, kvalitete, dodane vrijednosti, održivosti i inovacija. Održivost, inovativnost i otpornost hrvatskog turizma postići će se ulaganjem u unaprjeđenje turističkog ekosustava, razvoj održivog prometa i povezanosti, pametnije upravljanje resursima i razvoj pametnih vještina. Poticat će se digitalna transformacija turističkih usluga i trajno uključivanje poljoprivrednih i drugih kapaciteta u turističke lance vrijednosti, turistička valorizacija prirodne i kulturne baštine te razvoj posebnih oblika turizma, kako na jadranskoj obali tako i na kontinentu.

Ulagat će se i u modernizaciju hrvatskog turizma i pozicioniranje Hrvatske kao visokokvalitetne destinacije. Potaknut će se razvoj turističke ponude i ulaganja privatnog sektora, posebice malih i srednjih poduzetnika kao i značajnijih *brownfield* i *greenfield* turističkih projekata bogatih sadržajima visoke dodane vrijednosti. Stvorit će se okvir za otvaranje novih radnih mjesta u turizmu i razvit će se nacionalni program sufinanciranja ulaganja u unaprjeđenje kvalitete smještajnih kapaciteta, posebno u segmentu luksuznih i malih obiteljskih hotela. Planiranje i izgradnja novih smještajnih kapaciteta bit će u skladu s prostornim, komunalnim i demografskim mogućnostima svakog područja. Pritom će se voditi računa o dostojanstvenom životu domicilnog stanovništva i dostupnosti dovoljnog broja kvalitetne radne snage u turizmu.

Posebna će se podrška dati institucijama i turističkim tvrtkama kako bi prilagodile svoje usluge i ispunile radne uvjete u smislu zdravlja, sigurnosti i obnove povjerenja potrošača i ostvarile zajednička nastojanja za oporavak turizma, uključujuću spremnost na krizu i sustave upravljanja, protokole i vještine.

Cestovna blizina glavnih emitivnih turističkih tržišta srednje Europe te naslijeđene strukture i navike na strani ponude i potražnje uvjetuju rast u kojem će privatni smještaj za turiste koji dolaze automobilima i dalje imati važnu ulogu. Cilj je dovesti sve dionike na turističkom tržištu u ravnopravan položaj te će se voditi računa o održivosti takve ponude i potrebi za pravovremenom prilagodbom, uzimajući u obzir suvremene strateške ciljeve usmjerene prema smanjenju emisija stakleničkih plinova, osobito iz cestovnog prometa. U tom segmentu hrvatskom turizmu treba kvaliteta, kako smještajnih kapaciteta tako i pratećih sadržaja te ljudskih potencijala. Kvaliteta koja proizlazi iz novih ulaganja u kapacitete, inovativne sadržaje i ljude te cjelovit razvoj integrirane ponude, usklađen s prirodnim komparativnim prednostima lokaliteta, donijet će višu dodanu vrijednost i lakše upravljanje destinacijama.

Zračna luka Franjo Tuđman bit će pozicionirana kao najsnažnije regionalno zračno čvorište u jugoistočnoj Europi. Poticat će se jača komercijalizacija nacionalnih zračnih luka otvaranjem novih dalekih destinacija. Povećat će se aktivnosti turističke promocije zemlje na financijski najsnažnijim tržištima. Potaknut će se širenje mreže nautičkih marina uz jačanje i unaprjeđenje sustava ACI marina. Posebno će se razvijati nautički turizam, kroz razvoj novih marina i mega marina za velike jahte, uvažavajući pritom stvarne tržišne potrebe za tom vrstom usluga te prostornoplanske kapacitete mogućih lokacija za marine.

Razvojem funkcionalnih i održivih turističkih regija radi ponude cjelovitog turističkog doživljaja, uz produljenje sezone i pomak k turističkim proizvodima više dodane vrijednosti na temelju kvalitetnijih smještajnih kapaciteta i pratećih sadržaja, omogućit će se pametne mikro-regionalne specijalizacije u različitim nišama posebnih oblika turizma. To su, primjerice, zdravstveni, ruralni, *gourmet* turizam, eko-turizam, *outdoor* turizam, nautički, kulturni i vjerski turizam, sportski turizam itd. Poticat će se izgradnja regionalnih kongresnih centara, kao i izgradnja i obnova lječilišnih centara, što će pozitivno utjecati na produljenje sezone. Nadalje, poticat će se ulaganja u javnu turističku infrastrukturu, uključujući i muzeje te posjetiteljske centre. Posebno će se ulagati u infrastrukturu povezanu s valorizacijom kulturne, povijesne i prirodne baštine, sukladno pametnoj mikro-regionalnoj specijalizaciji funkcionalnih i održivih turističkih regija. Poseban naglasak stavit će se na razvoj i promociju zdravstvenog turizma, koji je izuzetno važan za konkurentnost i razvijanje cjelogodišnjeg turizma, te razvoj kontinentalnog turizma. Cilj je i umrežavanje Hrvatske sa sustavima zdravstvenog osiguranja drugih članica Europske unije.

■ **Prioriteti javne politike koja će pridonijeti razvoju održivog, inovativnog i otpornog turizma:**

- poticanje ulaganja u održiv, niskougljični rast turizma
- povećanje multiplikacijskih učinaka turizma na područja poljoprivrede, digitalizacije, prometa, energije i okoliša te sporta i kreativnih industrija
- razvoj funkcionalnih i održivih turističkih regija radi cjelovitog turističkog doživljaja i produljenja sezone kroz ulaganja u javnu turističku infrastrukturu i promociju
- integralno upravljanje destinacijama radi pronalaženja odgovarajućih specijalizacija, ponude dodatnih sadržaja i produljenja sezone
- turistička valorizacija i prezentacija kulturne i prirodne baštine, gastronomske i enološke ponude
- prijelaz prema nišama više dodane vrijednosti, uz naglasak na rast kvalitete ponude, digitalizaciju, inovacije i povećanje ponude smještajnih kapaciteta visoke kvalitete
- otklanjanje administrativnih prepreka i poboljšanje dostupnosti javne infrastrukture za realizaciju investicija u turizmu
- pozicioniranje prema novim i velikim, brzorastućim globalnim emitivnim tržištima
- promoviranje Hrvatske kao sigurne i zdrave destinacije koja nudi visokokvalitetnu i raznovrsnu turističku uslugu.

Poticanje razvoja kulture i medija

Područje kulture, u kojem su sloboda kulturnog i umjetničkog stvaralaštva i zaštita kulturne baštine temelj kulturnog i nacionalnog identiteta, ključan je element društvenog razvoja. Poticat će se pametan, održiv i uključiv rasta društva u cjelini. Poticanje stvaralaštva, ulaganje u umjetničku proizvodnju i distribuciju kulturnih sadržaja te jačanje aktivnog sudjelovanja građana u kulturi i razvoj publike, u čvrstoj povezanosti s kreativnim obrazovanjem i gospodarstvom, alati su za poticanje pametnog, održivog i uključivog rasta društva u cjelini. Razvojem kulturnog i umjetničkog stvaralaštva pridonosi se stvaranju novih vrijednosti i društvenog kapitala na nacionalnoj, europskoj i globalnoj razini.

Bogata i raznovrsna kulturna baština sastavni su dio kulturnog identiteta Hrvatske. Njezinoj iznimnoj vrijednosti i međunarodnoj prepoznatljivosti svjedoči 10 dobara upisanih na UNESCO-ov Popis svjetske baštine i 17 dobara upisanih na UNESCO-ov Reprezentativni popis nematerijalne baštine. S obzirom na to da je kulturna baština jedan od važnijih nositelja

nacionalnog identiteta, nastavit će se s ulaganjima u očuvanje, prezentaciju, promociju i turističku valorizaciju prirodne i kulturne baštine. Sve će se to raditi u skladu s najvišim stručnim standardima i suvremenim metodama, vodeći računa o zaštiti od prirodnih katastrofa i drugih rizika. Pritom će se koristiti digitalna tehnologija koja pruža brojne mogućnosti u procesu zaštite kulturne baštine, povećava njezinu vidljivost u domaćim i međunarodnim okvirima te stvara dodatni potencijal za njezino ekonomsko vrednovanje, korištenje i prezentaciju.

Kreativno društvo u užem se smislu prepoznaje po razvijenim kulturnim i kreativnim industrijama u okviru kojih se isprepliću javni i privatni sektor. Kulturne i kreativne industrije obuhvaćaju različita područja poput arhitekture, audiovizualnih djelatnosti uključujući videoigre, baštine, dizajna, izvedbenih umjetnosti, knjige i nakladništva, primijenjenih i vizualnih umjetnosti, medija, oglašavanja i tržišnog komuniciranja. Kulturne i kreativne industrije čine oko 3% hrvatskog BDP-a, a pokazuju i značajan razvojni i izvozni potencijal. Kreativnost ugrađena u sve segmente kulturnih i kreativnih industrija generator je rasta i daje snažan poticaj inovativnosti kao važnom elementu jačanja svih sektora, a prije svega industrije, turizma, poduzetništva i digitalnih tehnologija. Pritom, usporedbe s drugim europskim zemljama i ekspanzija nekih područja poput videoigara ili filmske industrije, koja je bila naročito naglašena u razdoblju prije epidemije bolesti COVID-19, ukazuju na značajan potencijal rasta te industrije. Potencijal kulturnih i kreativnih industrija najčešće se koristi kao faktor ekonomske diversifikacije, kao sredstvo promicanja nacionalne baštine i turizma, no kulturne i kreativne industrije prepoznate su i po svojoj iznimnoj ulozi u društvu kao važnom sredstvu jačanja demokratskih vrijednosti i društvene kohezije.

Nadovezujući se na gospodarske i društvene rezultate koji se mogu ostvariti ulaganjem u kulturu nastavit će se podupirati zapošljavanje u kulturnim i kreativnim industrijama, ali i promociju Hrvatske, uz poseban naglasak na digitalizaciju poslovanja i digitalnu transformaciju. Kulturne i kreativne industrije mogu snažno potaknuti aktivnosti usmjerene na razvijanje novih poslovnih modela temeljenih na prepoznavanju kreativnih kompetencija kao strateških vrijednosti društva te potaknuti zapošljavanje unutar navedenih područja.

U cilju razvoja medija osigurat će se stabilan normativni okvir i ekonomska održivost temeljena na povoljnom poreznom režimu. Uspostavit će se novi poticajni okvir za daljnji razvoj elektroničkih medija u skladu s vrlo brzim tehnološkim razvojem i potrebama prilagodbe suvremenim trendovima. Ulagać će se u razvoj medijske pismenosti, obrazovanje i stjecanje

vještina za digitalno okruženje, kvalitetno novinarstvo, kao i medije zajednice. Poticat će se programi djelatnosti od javnog interesa i razvijanje platformi za povećanje vidljivosti marginaliziranih skupina i pojedinaca te razvoj i upotrebu tehnologije. Omogućit će se financiranje nastavka programa poticanja kvalitetnog novinarstva, a poticat će se i razvijati programi medijske pismenosti. Poticat će se regionalni centri za razvoj kreativnih, digitalnih i audiovizualnih industrija te razvoj novih srednjoškolskih i visokoškolskih programa kojima će se osigurati obrazovanje za nove poslove u kulturnim i kreativnim industrijama.

Na pojedinim područjima kulturnih i kreativnih industrija Hrvatska je već uvela specifične poticajne mjere kako bi potaknula njihov rast, a slične modele uvest će i za ostale kulturne i kreativne industrije s obzirom na njihov udio u BDP-u i potencijal rasta. Na primjer, Hrvatska se u novije vrijeme profilira kao atraktivna i troškovno konkurentna lokacija za snimanje serija i filmova inozemnih produkcijskih kuća, čime privlači znatan inozemni kapital. To je potpomognuto i jednim od najisplativijih programa državnih potpora s izravnim gospodarskim učinkom na audiovizualnu industriju, međunarodnu promociju Hrvatske, ali i profitabilnost svih povezanih gospodarskih grana, prije svega turizma i ugostiteljstva.

Stimulirat će se uvođenje specifičnih poticaja i za druga područja kulturnih i kreativnih industrija. Pritom je najvažnije osigurati razvoj novih obrazovnih programa uključujući potrebnu infrastrukturu, adekvatnu zaštitu autorskih i srodnih prava u digitalnom okruženju, kao i izravne i neizravne potpore za autore, umjetnike, male i srednje poduzetnike. Inovacije su posebno značajne u sektoru kulturnih i kreativnih industrija kao jednom od najbrže rastućih područja u globalnom gospodarstvu. Osigurat će se i potpore za one kulturne djelatnosti koje će dulje vrijeme morati funkcionirati u promijenjenom obliku zbog globalne zdravstvene krize.

■ **Prioriteti provedbe javne politike kojima će se pridonijeti razvoju kulture i medija:**

- jačanje i promicanje hrvatske kulture, umjetničkog stvaralaštva i participacije u kulturi
- zaštita, očuvanje, prezentacija i ekonomsko vrednovanje kulturne i povijesne baštine
- ulaganje u kulturne i kreativne industrije
- razvoj medija i medijske pismenosti.

5.2. Strateški cilj 2. „Obrazovani i zaposleni ljudi”

Pored prenošenja znanja i vještina, obrazovanje ima ključnu ulogu i u pripremi budućih odraslih osoba na život u zajednici, primarno kroz usađivanje zajedničkih vrijednosti i prihvaćene norme ponašanja. Isto tako, obrazovanje pridonosi razvoju osobnosti i potencijalu djece i učenika, potičući ih na kreativnost, kritičko razmišljanje, izražavanje s pouzdanjem i cjeloživotno učenje. Time obrazovanje pridonosi sveukupnoj društvenoj koheziji i izgrađivanju budućih samosvjesnih i društveno odgovornih građana i pojedinaca. Zbog svih tih razloga obrazovanje je i najmoćnije sredstvo za ostvarenje društvenih i gospodarskih promjena, osobito kada uključuje sve svoje građane jer svijet sutrašnjice pretpostavlja složene i dinamične promjene s podijeljenom odgovornošću. Obrazovanje je stoga društvena i gospodarska investicija s najvećim i najtrajnijim povratom, kako društvu tako i gospodarstvu, i to na svim obrazovnim razinama i u svim vidovima obrazovanja, formalnom, neformalnom i informalnom.

Formalni sustav odgoja i obrazovanja nalazi se na dvama kolosijecima: pridonositi promjenama i razvoju kvalitetnim obrazovanjem, a istodobno izgrađivati i mijenjati sebe. Osim pružanja sustavnog odgoja i obrazovanja, jedna je od njegovih temeljnih zadaća poučavanje, obrazovanje i odgajanje djece i mladih. Istodobno treba osigurati osposobljavanje za cjeloživotno učenje, ponajprije radi lakšeg prilagođavanja nepredvidivoj budućnosti i brzim promjenama uslijed globalizacije, promjena na tržištu rada te utjecaja informacijsko-komunikacijskih tehnologija, migracija, kao i različitih kriza i neočekivanih situacija.

Obrazovanje koje aktivno potiče cjelovit razvoj učenika, približava ih svakodnevnom životu i osposobljava za suvremen život, svijet rada, zapošljavanje odnosno nastavak obrazovanja jamac je društvenog i gospodarskog razvoja na nacionalnoj razini i spremnosti za globalne izazove.

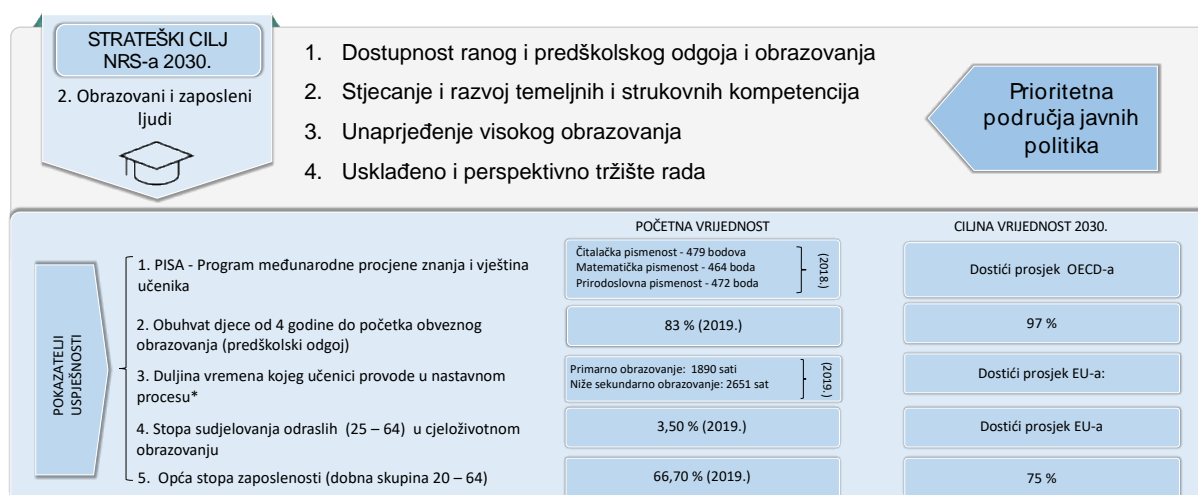
Znanje kao vrijednosna usmjerenost hrvatskog društva i druge društvene vrijednosti, poput zdravlja, solidarnosti i sigurnosti, podjednako su važne jer u novo desetljeće koračamo s različitim izazovima s kojima se podjednako suočavaju europske zemlje i cijeli svijet. Raznolik i zdrav okoliš i prirodni resursi te nacionalna i lokalna kulturna baština iznimno su bogatstvo Hrvatske, koje građanima i mladim naraštajima treba osvijestiti kao nacionalno dobro koje ćemo očuvati spoznavanjem i djelovanjem na opću dobrobit. Načela odgovornosti i društvene homogenizacije temeljne su pretpostavke za uspješno usmjeravanje svih čimbenika, od lokalne i regionalne do nacionalne razine, prema tim ciljevima.

Kvaliteta odgojno-obrazovnog sustava u kontekstu društvenih i gospodarskih promjena te međunarodnih odnosa i globalnih mijena pretpostavlja njegovu vertikalnu koherentnost i konzistentnost na predtercijarnoj i tercijarnoj razini te sustav koji je prožet inovativnošću, kreativnošću i poduzetnošću onih koji poučavaju i onih koji uče. Ostvarenje takvog sustava odgoja i obrazovanja zahtijeva reformske procese koji će biti usmjereni na:

- stvaranje jednakih pedagoških uvjeta za realizaciju odgojno-obrazovnih ciljeva,
- poštovanje prava na odgoj i obrazovanje pod jednakim uvjetima,
- uključenost (inkluzivnost) svih u odgoj i obrazovanje (inkluzivnost),
- stalan profesionalni razvoj neposrednih nositelja odgojno-obrazovnog rada, stručnih suradnika i ravnatelja i
- čvršću komunikaciju svih dionika.

Temelj trajno održive budućnosti jest u sustavu odgoja i obrazovanja koji će svakom djetetu pružiti sustavno obrazovanje, stjecanje temeljnih kompetencija za cjeloživotno učenje, stjecanje strukovnih i visokoobrazovnih kvalifikacija u kvalitetnim odgojno-obrazovnim ustanovama te omogućiti zaposlenima karijerne puteve u skladu s potrebama gospodarstva i tržišta rada te osobnim sklonostima i sposobnostima.

Slika 19. – **Prioritetna područja za strateški cilj 2.**
„Obrazovani i zaposleni ljudi”

* Pokazatelj vremena koje učenici provedu u nastavnom procesu prikazuje prosjek 38 europskih zemalja (istraživanje uključuje 43 obrazovna sustava u 38 zemalja)

Prioritetna područja javnih politika za strateški cilj 2.

„Obrazovani i zaposleni ljudi”

Dostupnost ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Rani i predškolski odgoj i obrazovanje temelj je cjeloživotnog učenja. Njegova je uloga stvaranje uvjeta za potpun i skladan razvoj djetetove osobnosti. Stoga će u narednome razdoblju dostupnost ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja svakom djetetu biti temeljni cilj koji proizlazi iz prava djece na brigu i jednak razvoj, ali i iz znanstvenih dokaza da se sustavan, siguran i cjelovit razvoj djece postiže njihovim ranim uključivanjem u predškolske ustanove. Dostupnost ranog i predškolskog odgoja svakom djetetu pretpostavlja smanjivanje regionalnih razlika u kvaliteti i cijeni predškolskog odgoja, dovoljan broj odgojitelja, dogradnju postojećih te izgradnju novih vrtića kako bi se svakom djetetu u Hrvatskoj osigurao kvalitetan odgoj i obrazovanje od najranije dobi, a obiteljima pomoglo u odgoju i obrazovanju njihove djece u sve zahtjevnijemu životnom okružju.

■ Prioriteti provedbe na području obrazovne politike:

- dostupnost ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja svakom djetetu radi ostvarivanja prava na kvalitetan odgoj i obrazovanje od najranije dobi.

Stjecanje i razvoj temeljnih i strukovnih kompetencija

Temeljne kompetencije stječu se i razvijaju dulje od predviđenog osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja zajamčenog svakom djetetu. Budući da je Hrvatska zemlja s neznatnim brojem učenika koji se isključuju iz osnovne i srednje škole, daljnje unaprjeđenje i modernizacija osnovnoškolskog i srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja, konzistentno i koherentno kurikulumski osmišljenog kroz odgojno-obrazovne procese, predstavlja najveći reformski potencijal koji će se u narednom razdoblju dodatno osnažiti. Cilj je produljenje vremena koje učenici provode u nastavnim procesima, odnosno produljenja efektivnog vremena provedenog u učenju i ostvarivanju zadanih odgojno-obrazovnih ishoda.

Uzimajući u obzir sve napore u kreiranju i inoviranju predmetnih kurikuluma proteklih nekoliko godina, reformski procesi će se unaprijediti: s jedne strane definirat će se struktura nacionalnih kurikuluma s planiranim optimalnim i maksimalnim opterećenjem učenika za postizanje očekivanih odgojno-obrazovnih postignuća, a s druge će se strane postupno

prilagođavati odgojno-obrazovne ustanove. Cilj je primijeniti kurikulumski pristup prema ishodima učenja, a pristup odgojno-obrazovnog rada prilagoditi učeniku.

Osiguravanje jednakih uvjeta sustavnog odgoja i obrazovanja za sve učenike pretpostavlja dostupnost obrazovanja svim učenicima te izgradnju školskih objekata i odgojno-obrazovne infrastrukture kojoj je središte škola, a okruženje za učenje drugi objekti (sportska dvorana, poduzetnički inkubator, laboratorij, centar za praktično obrazovanje i dr.). Jednaki uvjeti za sustavan odgoj i obrazovanje pretpostavljaju i postupno uvođenje cjelodnevne nastave za učenike osnovnih škola. To će izravno pridonijeti poboljšanju obrazovnih postignuća učenika, dobrobiti učenika i njihovih obitelji te povećanju autonomije i odgovornosti škola, a omogućit će im da još tijekom školovanja steknu cjelodnevne radne navike.

Inkluzivni koncept odgoja i obrazovanja, temeljen na ishodima učenja, zahtijeva posebno vrednovanje s obzirom na odgojno-obrazovnu učinkovitost, organizaciju, pedagoške standarde te nastavne i odgojno-obrazovne strategije.

Reguliranje odnosa između centraliziranog i decentraliziranog dijela sustava, u smislu prepuštanja odlučivanja neposrednim nositeljima odgojno-obrazovne djelatnosti, jasnije će se urediti jer je to jedan od preduvjeta za unaprjeđenje i modernizacija sustava te uspješnu provedbu obrazovne reforme.

Pokazatelj kvalitete osnovnoškolskog i srednjoškolskog odgoja i obrazovanja jesu uspjeh i ostvarenje potencijala svakog učenika. Pretpostavke za postizanje tog cilja višestruke su i podrazumijevaju istodobnu provedbu niza strateških mjera, koje su ponajprije usmjerene na podizanje čitalačke, matematičke i prirodoslovne pismenosti. Važan naglasak staviti će se na razvijanje analitičkog razmišljanja, racionalnog rasuđivanja te kritičkog i kreativnog mišljenja. Isto tako, radi stjecanja vještine razumijevanja i rješavanja složenih zadataka razvijati će se kompetencije apstrakcije, algoritamskog i konceptualnog razmišljanja. Usto promicati će se kognitivni, etički, emocionalni, estetski i tjelesni razvoj učenika, uz poštovanje njihova integriteta. Njegovati će se osobne i zajedničke vrijednosti koje promiču slobodu i toleranciju. Razvijati će se cjelovita potpora učenicima u učenju, posebice učenicima s teškoćama i darovitima, učenicima pripadnicima nacionalnih manjina i učenicima koji pripadaju rizičnim skupinama. To također uključuje ujednačavanje uvjeta školskog i nastavnog rada, digitalnu transformaciju i informatizaciju odgojno-obrazovnog sustava, kao i jačanje svijesti u pogledu sigurnog i odgovornog pristupa internetu i elektroničkoj komunikaciji. Isto tako to se odnosi i

na podizanje kvalifikacijskih standarda nastavnika općih i strukovnih predmeta i ravnatelja, uključujući licenciranje i unaprjeđenje sustava stručnog usavršavanja, te poticanje i nagrađivanje inovativnih, kreativnih i poduzetnih pothvata onih koji poučavaju i onih koji uče. Osigurat će se prilike za internacionalizaciju odgojno-obrazovnih ustanova kroz međunarodnu suradnju, mogućnosti usavršavanja nastavnika te mobilnost učenika.

U skladu s politikom razvoja ljudskih potencijala proširivat će se mogućnosti za usavršavanje nastavnog osoblja u svrhu jačanja relevantnosti procesa poučavanja i olakšavanja prilagodbe nastavnog osoblja visokim zahtjevima koje pred njih postavlja reforma sustava obrazovanja. Posebna pozornost posvetit će se privlačenju i zadržavanju kvalitetnih odgojno-obrazovnih radnika, s posebnim naglaskom na one za koje postoji manjak u odgojno-obrazovnom sustavu (npr. STEM, strukovno obrazovanje, obrazovanje odraslih te druge deficitarne nastavničke struke).

Poseban izazov za unaprjeđenje kvalitete rada strukovnih škola bit će daljnji razvoj regionalnih centara kompetentnosti. U središtu reformi strukovnog obrazovanja bit će i čvršće povezivanje strukovnih škola s gospodarstvom i tržištem rada, kao i otvorenost škola odraslim osobama (nezaposlenima i onima koji mijenjaju karijerni put). Uvest će se obvezna profesionalna orijentacija učenika viših razreda osnovnih škola. Uspostavom koherentnog sustava priznavanja neformalno i informalno stečenih znanja i vještina osigurat će se veća prohodnost kroz sustav cjeloživotnog učenja. Promovirat će se privlačnost i relevantnost strukovnih zanimanja kako bi se ojačao društveni ugled i interes za strukovnim zanimanjima.

Nastavit će se i s podizanjem kvalitete programa obrazovanja odraslih te povećanjem udjela odraslog stanovništva koje sudjeluje u procesima cjeloživotnog učenja radi povećanja produktivnosti i kvalitete radne snage te sposobnosti prilagodbe brzim promjenama. To će ujedno biti ključna odrednica konkurentnosti, produktivnosti, ali i investicijske privlačnosti hrvatskog gospodarstva.

Nastavit će se razvoj temeljnih kompetencija, posebice kompetencije „učiti kako učiti” te poduzetničkih i digitalnih kompetencija, a na razini srednjeg i strukovnog obrazovanja uključivat će istraživanje i inovacije. Novim oblicima poučavanja omogućit će se visoka kvaliteta nastavnog i školskog rada. U kombinaciji s konceptom dualnog obrazovanja omogućit će se stjecanje i razvoj kompetencija vezanih za zapošljavanje i daljnje učenje.

Unaprjeđenjem sustavnog i stalnog praćenja i vanjskog vrednovanja odgojno-obrazovnih postignuća učenika koje definira kurikulumski pristup osiguravat će se kvaliteta odgoja i obrazovanja na razini sustava ranog i predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog odgoja i obrazovanja.

■ **Prioriteti provedbe na području obrazovne politike:**

- unaprjeđenje reformskih procesa definiranjem strukture nacionalnih kurikula te prilagodba odgojno-obrazovnih ustanova kurikulumskom pristupu temeljenom na ishodima učenja i pristupu odgojno-obrazovnog rada prilagođenog učeniku
- unaprjeđenje i modernizacija osnovnoškolskog i srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja radi produljenja efektivnog vremena provedenog u učenju i ostvarivanja zadanih odgojno-obrazovnih ishoda
- podizanje čitalačke, matematičke i prirodoslovne pismenosti
- razvijanje analitičkog rasuđivanja te kritičkog i kreativnog mišljenja, kao i algoritamskog i konceptualnog razmišljanja
- promicanje kognitivnog, etičkog, emocionalnog, estetskog i tjelesnog razvoja učenika
- osiguravanje jednakih uvjeta sustavnog odgoja i obrazovanja postupnim uvođenjem cjelodnevne nastave za učenike osnovnih škola
- razvoj cjelovite potpore za djecu i učenike i sprječavanja napuštanja sustava obrazovanja te ulaska u NEET skupinu, s naglaskom na ranjive skupine te djecu i učenike s teškoćama u razvoju
- osiguranje ranog prepoznavanja i podrške u odgoju i obrazovanju darovite djece i učenika
- podizanje kvalifikacijskih standarda nastavnika i ravnatelja te privlačenje i zadržavanje kvalitetnih odgojno-obrazovnih djelatnika, s posebnim naglaskom na one za koje postoji manjak u odgojno-obrazovnom sustavu
- povećanje kvalitete, učinkovitosti i relevantnosti sustava strukovnog obrazovanja kroz jačanje i promicanje učenja temeljenog na radu, izvrsnosti i fleksibilnosti
- daljnji razvoj regionalnih centara kompetentnosti i unaprjeđenje kvalitete rada strukovnih škola te njihovo povezivanje s gospodarstvom i tržištem rada
- razvoj temeljnih kompetencija, posebice kompetencije „učiti kako učiti” i poduzetničkih kompetencija

- poticanje i nagrađivanje inovativnih, kreativnih i poduzetnih pothvata odgojno-obrazovnih djelatnika i učenika
- poboljšanje kvalitete i relevantnosti programa za obrazovanje odraslih radi povećanja udjela odraslog stanovništva u procesima cjeloživotnog učenja
- jačanje informacijsko-komunikacijske infrastrukture u odgojno-obrazovnim ustanovama i digitalne pismenosti učenika i odgojno-obrazovnih djelatnika
- razvoj cjelovitoga i računalnog sustava osiguranja kvalitete obrazovanja te povećanje razine digitalne zrelosti škola.

Unaprjeđenje visokog obrazovanja

Unaprijedit će se pravni okvir visokog obrazovanja, kojim će se definirati i proširiti modeli javnog i privatnog financiranja, osiguranja kvalitete i upravljanja na visokim učilištima. Provođit će se mjere kojima će se upisna politika usklađivati s potrebama razvoja tržišta rada, gospodarstva i društva, i koja će olakšati cjeloživotno učenje osobama na tržištu rada svih dobnih skupina. Posebno će se poticati stjecanje relevantnih vještina kroz praktični rad i stručnu praksu kao sastavni dio studijskih programa. Razvijat će se aktivnosti profesionalnog usmjeravanja uz praćenje zapošljivosti osoba s kvalifikacijama. Unaprijed će se sustav stipendiranja koji će, na načelima meritokracije, poticati izvrsnost i istraživački rad te olakšati studiranje studentima slabijeg socijalnog stanja. Poticat će se internacionalizacija visokog obrazovanja kroz provedbu aktualnih europskih politika i primjenu suvremenih alata kojima se olakšava mobilnost studenata i nastavnika.

■ Prioriteti provedbe na području politike visokog obrazovanja:

- razvoj sustava visokog obrazovanja i internacionalizacija u skladu sa suvremenim europskim trendovima kroz unaprjeđenje dostupnosti kvalitetnog visokog obrazovanja, relevantnog u odnosu na tržište rada i društvo
- razvoj studentskog standarda, infrastrukture i rada te sveučilišnih gradova kao rasadnika znanja i talenata.

Usklađeno i perspektivno tržište rada

U razdoblju prije krize izazvane zdravstvenom krizom Hrvatska se suočila s problemom nedostatka radne snage. Dugogodišnji pad stope fertiliteta, starenje stanovništva, dugotrajna

praksa ranog umirovljenja i migracije nakon pristupanja EU-u pokazali su svoje učinke na tržištu rada kroz smanjenje radno sposobnog i aktivnog stanovništva. Problem je dodatno pogoršala niska stopa aktivnosti, naročito mladih i žena. Dodatni izazovi koji će se sve snažnije pojavljivati u nadolazećim godina povezani su s utjecajem tehnologije na vrste vještina i oblike rada za kojima će se smanjivati potražnja na tržištu rada.

S druge strane, zdravstvena kriza donijela je nove izazove na tržištu rada. Procjenjuje se da će riziku od nezaposlenosti biti naročito izloženi zaposleni u turizmu, ugostiteljstvu i s njima povezanim industrijama te trgovini, pri čemu se kao naročito ranjive skupine ističu zaposleni bez tercijarnog obrazovanja te zaposleni u malim i mikro poduzećima. S obzirom na strukturu hrvatskoga gospodarstva i važnost uslužnih djelatnosti, naročito turizma, u sljedećem razdoblju rješavat će se problemi nezaposlenosti vodeći pritom računa da na tržištu rada postoji strukturni manjak radne snage, ali i potencijalni problem novog vala iseljavanja ako oporavak gospodarstva ne bude dovoljno dinamičan.

Stanje na tržištu rada ukazuje na nedovoljnu usklađenost vještina radne snage s potrebama gospodarstva. Taj je problem naročito prisutan u segmentu strukovnih zanimanja i tehničkih strukovnih zanimanja. Zbog toga najviše poteškoća u pristupu tržištu rada imaju upravo mlade osobe koje nakon izlaska iz obrazovanja, a zbog nedostatka iskustva i vještina, ne pronalaze zaposlenje, pri čemu ne nastavljaju s obrazovanjem i ulaze u takozvani NEET status (engl. *Not in Employment, Education or Training*).

Vodeći računa o strukturnim slabostima tržišta rada, ali i izazovima povećanja broja nezaposlenih zbog aktualne krize, unaprijedit će se funkcioniranje tržišta rada radi stvaranja mogućnosti kvalitetnog, održivog i pošteno plaćenog zaposlenja za sve. Posebna pozornost posvetit će se poboljšanju položaja na tržištu rada za žene, mlade i dugotrajno nezaposlene, kao i ostale osobe u nepovoljnom položaju.

Tehnološke promjene na području informacijsko-komunikacijske tehnologije i digitalizacije stvaraju nove i transformiraju tradicionalne oblike rada te donose velike izazove za tradicionalna tržišta rada. Ti izazovi proizlaze iz tehnologijom potaknutog brisanja granica nacionalnih tržišta rada, ali i potrebe za stalnim prilagođavanjem i unaprjeđivanjem vještina sudionika na tržištu rada. Posebna pozornost posvetit će se promicanju uloge žena na tržištu rada i jednakosti plaća muškaraca i žena za jednak rad. Usto zakonodavni okvir kojim se reguliraju rad i tržište rada prilagodit će se radi povećanja izgleda za stvaranje novih radnih

mjesta i iskorištavanje prilika koje se javljaju kroz nove oblike rada uz zadržavanje primjerene razine zaštite radnih odnosa, sigurnosti i prava radnika.

Suzbijanjem neprijavljenog rada spriječit će se neželjena društvena pojava koja predstavlja izazov za zaštitu prava radnika, ali i nacionalno gospodarstvo.

U narednom će se razdoblju aktivnosti usmjeriti na usklađivanje obrazovanja s potrebama tržišta rada, a posebno na razvoj odgovarajućih vještina. Najvažniju ulogu u ostvarivanju tog cilja ima obrazovni sustav, ali i djelotvornija komunikacija i koordinacija između svih sudionika na tržištu rada, odnosno institucija tržišta rada, poslodavaca, predstavnika radnika i obrazovnog sustava. Usklađenost i djelotvornost tih odnosa osobito je važna na lokalnim razinama, razinama županija i gradova. U cilju poboljšanja suradnje dionika na tržištu rada i unaprjeđenja djelotvornosti tržišta razvit će se integrirani informacijski sustav tržišta rada koji će, među ostalim, omogućiti usklađivanje trendova između traženih i nuđenih vještina. Potrebe stalnog usklađivanja i unaprjeđenja vještina u promjenjivim uvjetima tržišta rada i sve veća raznolikost ponude u obrazovanju dovode do povećane potrebe za planiranjem profesionalnog razvoja. Stoga će se posebna pozornost usmjeriti k razvoju sustava cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja i razvoju karijere kao važnog alata za sprječavanje neusklađenosti obrazovanja i tržišta rada.

Pozornost će se posvetiti i profesionalnom usmjeravanju te tehnikama profiliranja nezaposlenih i radno sposobnih neaktivnih osoba kako bi se kvalitetnije procijenile mogućnosti usklađivanja njihovih vještina i sposobnosti s potrebama tržišta rada. Pritom će naglasak biti na osobama koje su u nepovoljnom položaju na tržištu rada, posebno niskokvalificiranim osobama, dugotrajno nezaposlenima, osobama s invaliditetom te mladim osobama, osobito onima u statusu NEET.

Povećanje aktivnosti na tržištu rada i povećanje zaposlenosti dugotrajan je cilj. Niska stopa aktivnosti i zaposlenosti po kojoj Hrvatska odskoče u odnosu na druge države EU-a treba biti poticaj za aktivaciju radnog potencijala jednog dijela stanovništva, naročito žena. U okviru politike unaprjeđenja ljudskih potencijala, ali i demografske politike, oblikovat će se i ustrajno provoditi mjere koje će olakšati stvaranje djelotvorne ravnoteže između poslovnog i obiteljskog života, naročito mladih obitelji i žena. To uključuje snažnije ulaganje u infrastrukturu i usluge povezane sa skrbi o djeci i ostalim ovisnim članovima obitelji, zaštitu prava majki i žena na tržištu rada te promicanje odgovornosti poslodavaca u rješavanju specifičnih obiteljskih potreba

mladih radnika, naročito žena i majki. Poticat će se provedba programa i aktivnosti za cjeloživotno obrazovanje odraslih i razvoj vještina, posebno onih usmjerenih na jačanje digitalnih i poduzetničkih vještina te vještina financijskog upravljanja i pismenosti.

■ **Prioriteti provedbe politika na području tržišta rada i zapošljavanja:**

- unaprjeđenje politika tržišta rada radi postizanja ravnoteže između fleksibilnosti i učinkovitosti tržišta te odgovarajuće razine sigurnosti i poticaja za ponovno zapošljavanje
- jačanje aktivnih politika zapošljavanja i ostalih programa kojima se potiče uključivanje na tržište rada, posebno osoba koje su u nepovoljnom položaju na tržištu rada
- poticanje integriranog i individualiziranog pristupa aktivnim politikama zapošljavanja (APZ) i politikama socijalne skrbi radi povećanja izgleda za zapošljavanje nezaposlenih i neaktivnih osoba
- postizanje veće usklađenosti vještina ljudi s potrebama tržišta rada poboljšanjem suradnje dionika na tržištu rada, uključujući i sustav obrazovanja
- unaprjeđenje ljudskih potencijala kroz profesionalno usmjeravanje, povećanje programa za cjeloživotno učenje te unaprjeđivanje vještina i znanja radno sposobnog stanovništva, posebno mladih i onih u statusu NEET, s naglaskom na poduzetničke i digitalne vještine kao ključan preduvjet jačanja malog i srednjeg poduzetništva
- jačanje kapaciteta institucija na tržištu rada radi pružanja kvalitetne usluge korisnicima.

5.3. Strateški cilj 3. „Učinkovito i djelotvorno pravosuđe, javna uprava i upravljanje državnom imovinom”

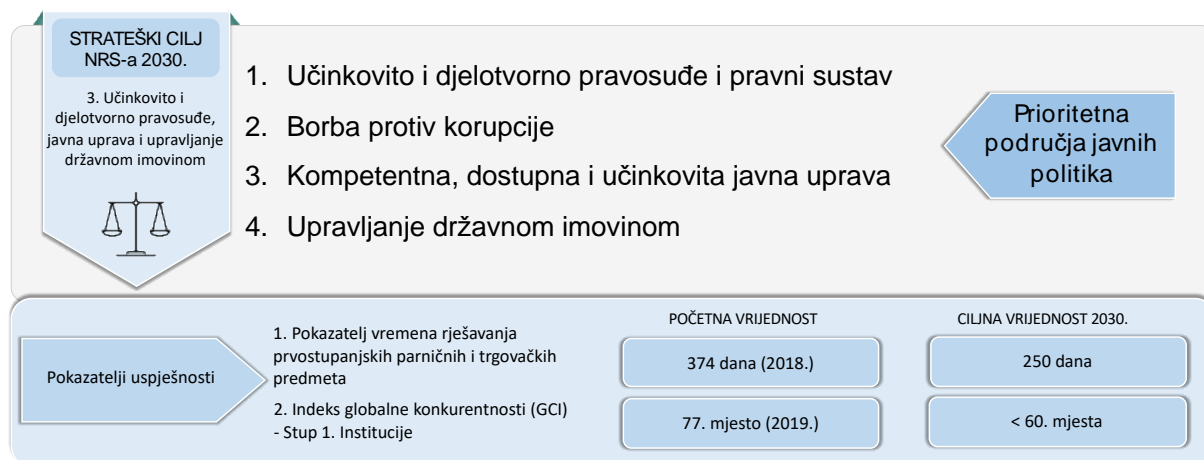
Za razliku od većine drugih država srednje i istočne Europe s kojima se danas najčešće uspoređuje, Hrvatska je tijekom protekla tri desetljeća bila suočena s posebno složenim izazovima. Osim svladavanja ratne agresije i izazova tranzicije Hrvatska je morala izgrađivati cjelokupnu institucionalnu strukturu suverene države. Nepostojanje institucionalne tradicije, zajedno s brojnim specifičnim izazovima, pridonijelo je, u prosjeku, nedovoljnoj učinkovitosti i djelotvornosti javne uprave i sustava pravosuđa.

Do 2030. otklonit će se sve institucionalne slabosti, institucije države će se organizirati i njima će se upravljati na način koji će pridonijeti kvaliteti i stabilnosti politika i koji će biti učinkovit, predvidljiv i pravedan za funkcioniranje gospodarstva. Ustrajna provedba politika dobrog upravljanja kroz izgradnju kompetentne i pouzdane administracije koja je okrenuta potrebama građana i gospodarstva te učinkovitog pravosuđa važna je zadaća čije će ostvarenje biti nužno radi zaokruživanja izgradnje državnih funkcija sukladnih modernoj europskoj državi, potrebama modernog gospodarstva i očekivanjima građana.

U tu svrhu ustrajno će se raditi na unaprjeđenju rada javne uprave i pravosuđa kako bi se oslobodili potencijali rasta gospodarstva, ali i odgovorilo na očekivanja građana u pogledu izgradnje pravednog društva zasnovanog na vladavini prava.

Poduzimanje potrebnih mjera za što učinkovitiju upotrebu svih pojava oblika državne imovine, pronalaženje i primjenu sustavnih rješenja upravljanja državnom imovinom i optimalnih promjena koje mogu pridonijeti povećanju učinkovitosti te javne usluge, uz visok stupanj profesionalnosti, također pridonosi održivom gospodarskom razvoju te predstavlja dodatni impuls za planirani rast investicija.

Slika 20. – **Prioritetna područja javnih politika za strateški cilj 3.**
„Učinkovito i djelotvorno pravosuđe, javna uprava
i upravljanje državnom imovinom”

Prioritetna područja javnih politika za strateški cilj 3.
„Učinkovito i djelotvorno pravosuđe, javna uprava
i upravljanje državnom imovinom”

Učinkovito i djelotvorno pravosuđe i pravni sustav

Funkcioniranje i rad pravosuđa jedna je od temeljnih odrednica kvalitete poslovne klime i povjerenja građana i poduzetnika u javne institucije. Tijekom proteklih godina poduzete su brojne aktivnosti radi skraćivanja trajanja sudskih postupaka, smanjivanja broja dugo aktivnih predmeta, povećanja predvidljivosti sudskih ishoda i modernizacije funkcioniranja cijelog sustava. Znatno je smanjen broj neriješenih predmeta, a pravosudna mreža bitno je racionalizirana. Time je osigurana ravnomjernija raspodjela radnog opterećenja, ujednačenje i racionalnije korištenje ljudskih i materijalnih resursa, kao i lakše upravljanje pravosudnim tijelima. No daljnje povećanje učinkovitosti pravosuđa ostaje jedan od najvećih prioriteta.

Unaprjeđivanje rada pravosuđa uključuje djelovanje u četiri smjera, a to su dodatna nastojanja za povećanje produktivnosti rada sudaca, povećanje učinkovitosti kroz digitalizaciju, poboljšanje materijalnih uvjeta rada sudova i sudaca te kvalitetniju komunikaciju s građanima. Poboljšanje produktivnosti rada sudaca uključuje daljnji razvoj sustava mjerila i ponderiranja sudskih slučajeva, ubrzanje digitalizacije sustava upravljanja sudskim spisima i općenito digitalizaciju na području razmjene dokumenata i komunikacije u sudskim postupcima. Poseban napor uložiti će se u smjeru poboljšanja i pojednostavljivanja komunikacije s

građanima, kako bi pravosudni akti bili razumljiviji najširoj javnosti, što je važan aspekt jačanja pravne sigurnosti građana i poduzeća.

Posebna pozornost posvetit će se radu onih dijelova pravosuđa koji se bave komercijalnim i insolventijskim postupcima. Analizom načina odvijanja stečajnih procesa utvrdit će se i sustavno otklanjati administrativne prepreke koje rezultiraju dugotrajnošću tih procesa kako bismo uskladili trajanje i kvalitetu insolventijskih postupaka s potrebama modernog i konkurentnog gospodarstva. Skraćivanje trajanja stečajnih postupaka i jačanje povjerenja u njihovu djelotvornost nužna je sastavnica učinkovitog funkcioniranja tržišnog mehanizma. Stečajni postupak kao uređena procedura za izlazak s tržišta onih poduzeća koja nisu učinkovita i produktivna važan je instrument u preraspodjeli resursa prema produktivnijim poduzećima. Stoga je i prvorazredan mehanizam za povećanje ukupne produktivnosti gospodarstva.

Unaprijedit će se politika upravljanja u pravosuđu, posebno upravljanja ljudskim resursima. U skladu s politikom razvoja ljudskih potencijala promicat će se stručno usavršavanje sudaca i proširivati mogućnosti za usavršavanje i suradnju. Poticat će se transparentnost i objektivnost izbora i imenovanja sudaca te općenito transparentnost sudskih odluka.

Nužnost unaprjeđenja kvalitete fizičkih objekata u kojima rade suci i drugi sudski službenici dodatno je naglašena posljedicama potresa koji je u ožujku 2020. pogodio Zagreb i koji je teško oštetio gotove sve pravosudne objekte u Zagrebu.

■ **Prioriteti provedbe politika na području pravosuđa:**

- nastavak smanjivanja broja neriješenih predmeta i skraćivanje trajanja sudskih postupaka poboljšanjem učinkovitosti
- unaprjeđenje kompetencija i upravljačkih vještina u pravosudnom sustavu
- unaprjeđenje infrastrukturnih uvjeta u pravosudnim tijelima radi poboljšanja radnih uvjeta za osoblje pravosudnog sektora te veće zadovoljstvo građana
- optimizacija i digitalizacija usluga i procesa u pravosudnom sustavu.

Borba protiv korupcije

U okvirima provedbe dosadašnjih nacionalnih strateških antikorupcijskih dokumenata, osobito nakon pristupanja Europskoj uniji, Hrvatska je uspostavila potreban zakonodavni i institucionalni okvir u djelokrugu represivnog djelovanja protiv korupcije, ali i njezina sprječavanja. Kako bi što bolje odgovarao na izazove i potrebe praktičnog antikoruptivnog djelovanja, taj se okvir kontinuirano unaprjeđuje.

Unatoč tome, pojedini pokazatelji trenutnog stanja, primjerice u kontekstu percepcije javnosti o rasprostranjenosti korupcije u djelovanju javnog sektora, upućuju na potrebu intenziviranja provedbe planiranih antikorupcijskih aktivnosti te formiranja još odlučnije nacionalne antikorupcijske politike. Uz navedeno, jačanje rezultata u provedbi postojećih odredbi zakonodavnog okvira i razvijanje svijesti o neprihvatljivosti korupcije ostaje trajna zadaća.

Učinkovito upravljanje korupcijskim rizicima primjenom adekvatnih antikorupcijskih mehanizama u svim strateški prioritetnim sektorima djelovanja (javnoj upravi, političkom sustavu, pravosuđu, gospodarstvu, upravljanju državnom imovinom i javnim financijama, poljoprivredi, zdravstvu, znanosti, kulturi, obrazovanju, sportu, zaštiti okoliša, energetici, prometu i infrastrukturi, privatnom sektoru i drugim prepoznatim prioritetnim područjima) ojačat će otpornost javnog sektora na korupciju i vratiti povjerenje građana u tijela javne vlasti.

Učinkovito djelovanje antikorupcijskih mehanizama ostvarit će se:

- jačanjem institucionalnog i zakonodavnog okvira za borbu protiv korupcije
- jačanjem transparentnosti rada tijela javne vlasti
- poboljšanjem sustava integriteta u javnoj upravi i
- podizanjem svijesti javnosti o štetnosti korupcije.

Kompetentna, dostupna i učinkovita javna uprava

U narednih deset godina cilj je izgraditi funkcionalnu i otvorenu javnu upravu koja na svim razinama daje učinkovite odgovore na potrebe društva, doprinosi kvaliteti života građana i gospodarskom napretku zemlje.

Upravljanje procesima pružanja javnih usluga, priprema, provedba i praćenje učinaka pojedinih politika na temelju rezultata i dokaza nezaobilazna su sastavnica poslovnog okruženja okrenutog prema jačanju konkurentnosti privatnog sektora koja zahtijeva kompetentnu i

profesionalnu administraciju. Zbog toga su depolitizacija javne uprave, zapošljavanje i napredovanje na temelju profesionalnih rezultata i jednakog tretmana temeljna načela kojima će se rukovoditi u unaprjeđivanju rada svih dijelova državne i javne uprave. Tim će se načelima prilagoditi sustav plaća u javnoj upravi uz promicanje obrazovanja i osposobljavanja kojima će se unaprjeđivati vještine državnih i javnih službenika za pružanje javnih usluga usmjereno građanima i poduzetnicima.

U suradnji s jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave radit će se na pronalaženju rješenja za povećanje njihove djelotvornosti i učinkovitosti, vodeći pritom računa o primjeni načela supsidijarnosti i pravu građana da samostalno odlučuju o uređivanju svojih specifičnih, lokalnih problema. Poticat će se uzajamna suradnja jedinica lokalne samouprave, izgradnja njihovih institucionalnih veza i dobrovoljno spajanje pružanjem podrške u analizi podataka o jedinicama, poslovima iz samoupravnog djelokruga koje jedinice obavljaju, načinu na koji se ti poslovi obavljaju te ustrojstvenim oblicima putem kojih se obavljaju. Objedinjavanje i analiza navedenih podataka stvorit će preduvjete za zajedničko obavljanje poslova više jedinica lokalne samouprave.

Radi povećanja pravne sigurnosti građana ulagat će se posebni naponi u podizanje kvalitete komunikacije javnih institucija. Kako bi bila što pristupačnija i razumljivija najširoj javnosti, izradit će se posebni standardi i smjernice za poboljšanje i pojednostavljivanje pismene i internetske komunikacije tijela državne i javne uprave.

Ulagat će se u ljudske potencijale i širenje mogućnosti za obrazovanje i usavršavanje državnih i javnih službenika kako bi se omogućilo trajno usklađivanje znanja i vještina s brzim promjenama u okruženju.

■ **Prioriteti politike na području javne uprave:**

- optimizacija i digitalizacija usluga i procesa javne uprave
- unaprjeđenje upravljanja ljudskim resursima na načelima profesionalizma i kompetentnosti te kvalitete javne uprave
- unaprjeđenje funkcionalnosti i održivosti lokalne samouprave
- podizanje kvalitete i pojednostavljivanje pismene i internetske komunikacije javnih institucija

- otvorenost prema savjetovanju i sudjelovanju građana i civilnoga društva u oblikovanju i provedbi javnih politika.

Poboljšanje upravljanja državnom imovinom

Dosadašnje aktivnosti i strateški pristup Hrvatske u provedbi reforme upravljanja državnom imovinom bili su usredotočeni na aktiviranje državne imovine te smanjenje i daljnju specijalizaciju portfelja državne imovine, kao i na povećanje produktivnosti i konkurentnosti državnih poduzeća te su rezultirali određenim uspjesima. Međutim još nije dosegnuta željena razina ostvarivanja većih tržišnih prinosa i potpune produktivnosti u pogledu upotrebe državne imovine.

Upravljanje državnom imovinom usmjerit će se na postizanje fiskalne održivosti i pravednog gospodarskog razvoja koje pridonosi smanjenju javnog duga, povećanju prihoda od upravljanja imovinom u državnom proračunu te gospodarskom razvitku. Produktivnost i razvojni doprinos državne imovine povećat će se uspostavom jedinstvenih kriterija planiranja i upravljanja te profesionalizacijom poslovnih praksi, jačanjem kapaciteta i stručnih znanja za specifično upravljanje pojedinim oblicima imovine i strateškim pristupom planiranju. Postići će se i aktivacijom državne imovine i smanjenjem portfelja državne imovine, kako u nekretninskom dijelu tako i u dijelu pojavnih oblika financijske imovine, te unaprjeđenjem upravljanja državnim poduzećima. Osim toga, nastavit će se i provedba politika u smjeru jasne vizije osnaživanja i unaprjeđenja korporativnog upravljanja u pogledu restrukturiranja trgovačkih društava u državnom vlasništvu u Hrvatskoj.

Razvojni potencijali ogledavaju se u međuresornoj i suradnji s regionalnim dionicima na izradi sveobuhvatne politike upravljanja imovinom odnosno vlasništva nad imovinom i usklađivanju relevantnih propisa, utvrđivanju načela i kriterija za jednoobrazno te djelotvorno upravljanje imovinom. To se odnosi kako na institucionalizaciju tako i na profesionalizaciju upravljanja državnom imovinom, na mjerenje troškova i evaluaciju ishoda, na standardizaciji metodologije i analizi postupaka donošenja odluka državnih tijela o različitim vidovima upotrebe državne imovine. To također znači i uspostavu sustava kriterija prema kojemu će se određeni sektor, industrija ili skupina trgovačkih društava odnosno nefinancijska imovina definirati kao strateški, pretpostavlja donošenje odluka temeljenom na podacima te usvajanje načina upravljanja koji se temelji na mjerljivim postignućima.

Navedenim prioritetima javne politike i potencijalima u sljedećem će se razdoblju pridonijeti ostvarenju strateškog cilja, a državna imovina stavit će se u funkciju daljnjeg rasta, razvoja i stabilnosti države.

Prioriteti politike na području dobrog upravljanja državnom imovinom:

- unaprjeđenje sustava upravljanja državnom imovinom
- povećanje prihoda od upravljanja imovinom
- aktiviranje, smanjenje i specijalizacija portfelja državne imovine
- povećanje produktivnosti i konkurentnosti državnih poduzeća.

5.4. Strateški cilj 4. „Globalna prepoznatljivost i jačanje međunarodnog položaja i uloge Hrvatske“

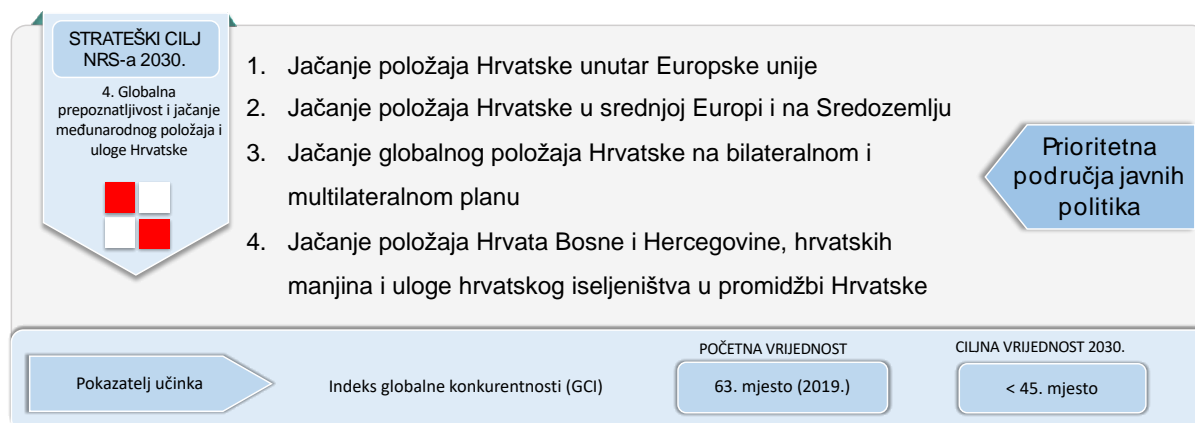
Sve strateške ciljeve iznesene u ovom dokumentu treba promatrati i u svjetlu i kontekstu jačanja međunarodnog položaja i globalne prepoznatljivosti odnosno „brendiranja“ Hrvatske, što izravno pridonosi atraktivnosti hrvatskih gospodarskih, društvenih i kulturnih čimbenika. Ta prepoznatljivost ima dvije glavne dimenzije i očekivane koristi:

- a) privlačnost Hrvatske kao zemlje i partnera za političku i gospodarsku suradnju, za jačanje trgovine i razmjene, za gospodarsko ulaganje, prometno i energetske povezivanje i turizam te
- b) ugled odnosno pozitivni imidž Hrvatske, njezinih politika i postignuća na međunarodnoj sceni, kulturne i prirodne raznolikosti, njezinih krajeva i načina života, hrvatskih stručnjaka i njihovih postignuća u svijetu.

U današnjem globaliziranom svijetu s gotovo dvjesto zemalja u međusobnom natjecanju i brojnim multilateralnim i plurilateralnim aranžmanima te raznovrsnim kriterijima i preferencijama, kulturnim posebnostima i nacionalnim identitetima, sigurnost ljudi i države te međunarodni utjecaj temeljne su odrednice globalne prepoznatljivosti svake zemlje. Za Hrvatsku, koja je prije trideset godina ponovno izborila svoju samostalnost, ta je prepoznatljivost posebno važna. Ona ne samo da omogućuje razlikovanje Hrvatske od niza drugih država, nego pobuđuje interes stranih političkih, poslovnih i drugih partnera, privlači ulaganja te otvara tržišta za hrvatske proizvode i usluge. Ona također omogućuje jačanje izvoza, sudjelovanje u četvrtoj tehnološkoj revoluciji, znanstvenoj i drugoj razmjeni te promicanje hrvatske kulture, znanosti, identiteta te drugih kapaciteta i djelatnosti u svijetu.

Radi razvoja i postizanja višeg stupnja sigurnosti i blagostanja Hrvatske, osobito će se raditi na političkom pozicioniranju i gospodarskom jačanju Hrvatske, uz istodobno očuvanje hrvatskog povijesnog i kulturnog identiteta u doba globalizacije. Promicati nacionalne interese u inozemstvu znači i promicati istinu o Hrvatskoj, hrvatskom narodu i njegovoj povijesti i sadašnjosti, posebno o Domovinskom ratu, o važnosti i doprinosu Hrvatske miru i stabilnosti u jugoistočnoj i srednjoj Europi te na Sredozemlju.

Slika 21. – **Prioritetna područja javnih politika za strateški cilj 4**
"Globalna prepoznatljivost i jačanje međunarodnog položaja i uloge Hrvatske"

Prioritetna područja javnih politika za strateški cilj 4.
„Globalna prepoznatljivost
i jačanje međunarodnog položaja i uloge Hrvatske“

Jačanje položaja Hrvatske unutar Europske unije

Pristupanjem Europskoj uniji Hrvatska je zaokružila ispunjenje svojih ključnih vanjskopolitičkih ambicija definiranih u razdoblju osamostaljenja Hrvatske te prelazi u novu fazu vanjskopolitičkog djelovanja s novim ciljevima. U razdoblju do 2030. godine, i nakon uspješnog predsjedanja Vijećem Europske unije u prvoj polovini 2020., najvažniji izazov ostaje daljnje pozicioniranje i jačanje uloge u Europskoj uniji. Ono će se ostvarivati u tri pravca:

1. ulaskom Hrvatske u Schengenski prostor te europodručje,
2. jačim gospodarskim pozicioniranjem i ostvarivanjem gospodarskih interesa kroz EU,
3. učinkovitim sudjelovanjem Hrvatske u kreiranju politika i propisa na razini EU-a, vodeći se pritom nacionalnim interesima, prioritetima i vrijednostima, kao načelima, te napretkom europskog projekta, kao širim ciljem, na dobrobit hrvatskih građana.

Razdoblje do 2030. g. za Europsku uniju svakako je razdoblje važnih odluka i promjena, koje će se odraziti na razvoj Hrvatske i na njega će imati važan utjecaj. To razdoblje daljnjeg promišljanja budućnosti Europske unije, jačanja njezine otpornosti i strateške autonomije nakon krize izazvane pandemijom novog koronavirusa snažna je poluga za jačanje i razvitak Hrvatske. Njezine su bitne sastavnice zelena i digitalna transformacija Unije. Hrvatska će davati doprinos promišljanju tih procesa te kreiranju politika i propisa te osiguravati njihovu

učinkovitu provedbu. Time će nastojati ostvariti puni potencijal koji joj ti procesi i politike pružaju. Svoje djelovanje u EU-u snažnije će se usmjeriti na one europske politike koje se, sukladno Programu i strateškim i razvojnim prioritetima Vlade, odnose na područja od posebnog interesa za Hrvatsku. Imajući u vidu te prioritete, podizat ćemo kvalitetu i učinkovitost zastupanja stajališta i općenito djelovanja Hrvatske u Vijeću EU-a i drugim institucijama Europske unije.

■ **Prioriteti politike na području jačanja položaja Hrvatske unutar Europske unije:**

- daljnje jačanje pozicije Hrvatske u Europskoj uniji, prije svega pristupanjem Schengenskom prostoru i europodručju
- iskorištavanje prednosti članstva u Europskoj uniji i ostvarivanje nacionalnih prioriteta i interesa kroz politike i propise Europske unije
- pridonosenje daljnjem razvoju europskog projekta
- korištenje članstvom u Europskoj uniji za ostvarivanje gospodarskih i trgovinskih interesa.

Jačanje položaja Hrvatske u srednjoj Europi i na Sredozemlju

U jačanju međunarodnog položaja Hrvatske posebnu važnost ima njezin geostrateški položaj na raskrižju srednje Europe i Sredozemlja, koji će se u sljedećem razdoblju dodatno valorizirati. Stoga je u predstojećem razdoblju cilj dodatno ojačati suradnju s državama srednjoeuropskog i sredozemnog kruga. Ta će suradnja biti usmjerena na postizanje energetske sigurnosti, sigurnosti granica i učinkovite borbe protiv ilegalnih migracija, bolje prometne povezanosti i porasta trgovinske razmjene. U ostvarivanju tih ciljeva, Hrvatska će se koristiti bilateralnim mehanizmima kroz jačanje partnerstva sa susjednim, ali i ostalim srednjoeuropskim i sredozemnim državama članicama EU-a. S nekim državama članicama Unije Hrvatska već ima čvrst okvir bilateralne suradnje te će se provedba zajednički utvrđenih ciljeva nastaviti i u sljedećem razdoblju. Dodatno, kao članica dviju makroregionalnih strategija Europske unije (za Dunavsku regiju i za Jadransko-jonsku regiju) Hrvatska će nastaviti jačati svoj položaj zemlje na razmeđu srednje Europe i Sredozemlja. Usto će kroz nastavak suradnje s članicama obiju strategija raditi na daljnjem povezivanju i jačanju kohezije tih regija. Istodobno će afirmirati svoju sredozemnu dimenziju te kroz sve oblike suradnje raditi na približavanju skupini mediteranskih država Unije s kojima dijeli interes u nizu pitanja povezanih s potencijalima koje Sredozemlje pruža, ali i izazova s kojima se suočava. Ujedno će nastaviti

aktivnu suradnju u okviru Trilaterale i Kvadrilaterale s državama tih skupina o pitanjima od zajedničkog interesa.

Kao suosnivačica Inicijative triju mora (3SI), Hrvatska će aktivnom suradnjom s državama sudionicama Inicijative stvoriti preduvjete za dovršetak za Hrvatsku važnih strateških projekata. Oni će omogućiti gospodarsku preobrazbu i izgradnju energetske, prometne i digitalne infrastrukturne veze na pravcu sjever-jug u srednjoj Europi te smanjivanje razlika u gospodarskom razvoju između tzv. „starih“ i „novih“ država članica Europske unije. Ostvarivanjem strateški važnih projekata za Hrvatsku, koji su na popisu strateških projekata Inicijative, jačat će se značaj Hrvatske u srednjoj Europi i širem europskom kontekstu. Kroz LNG terminal na Krku Hrvatska će postati važnom dobavnom točkom energenata. Projektom daljnje izgradnje luke Rijeka i dvotračne pruge Rijeka – Budimpešta Hrvatska ima ambiciju postati glavnom uvozno-izvoznom točkom za distribuciju robe s Dalekog i Bliskog istoka te iz Afrike na tržište srednje Europe. U tom svjetlu radit će se na jačanju luka Rijeka, Ploče, Zadar i drugih manjih luka te njihovu povezivanju željeznicom i cestama i sa zemljama te Inicijative. U takvu orijentaciju uklapa se i nastavak izgradnje Koridora Vc preko susjedne Bosne i Hercegovine. Realizacijom projekata u riječnom prometu jača i dosad slabo iskorišteni potencijal snažnog razvoja luke Vukovar na strateškom europskom plovnom pravcu Rajna – Majna – Dunav. U digitalnom sektoru Hrvatska razvojem širokopojasne mreže može u cijelosti prijeći na digitalno gospodarstvo, što predstavlja preduvjet za održiv gospodarski rast i stvaranje novih radnih mjesta.

■ **Prioriteti politike na području jačanja položaja Hrvatske u srednjoj Europi i na Sredozemlju:**

- jačanje političkih i gospodarskih odnosa s državama srednje Europe, uključujući u okviru Inicijative triju mora
- proširivanje opsega suradnje u okviru sredozemne dimenzije.

Jačanje globalnog položaja Hrvatske na bilateralnom i multilateralnom planu

Hrvatska svoj međunarodni položaj gradi jačanjem bilateralnih odnosa, što sudjelovanjem u radu multilateralnih organizacija i inicijativa, što u okviru zajedničke vanjske i sigurnosne politike Europske unije. I dalje će se snažno zauzimati za jačanje multilateralizma i globalni razvoj te sudjelovati u borbi protiv siromaštva i u pružanju razvojne i humanitarne pomoći.

Za Hrvatsku je od iznimne važnosti stabilno, mirno, demokratsko, prosperitetno susjedstvo usmjereno prema Europskoj uniji i njezinim vrijednostima. Stoga će prioritetno nastaviti s daljnjim razvojem stabilnih odnosa sa svojim susjedima u jugoistočnoj Europi jačanjem bilateralnih veza i podrškom nužnim procesima za daljnju integraciju u Europsku uniju zasnovanu na potvrđenoj europskoj perspektivi te na punom i dosljednom ispunjavanju utvrđenih kriterija. Politikom prema zemljama na jugoistoku Europe Hrvatska daje i davat će svoj nenadomjestiv doprinos, kako bi u što većoj mjeri i na tom području promicala europske politike i zajedničke vrijednosti te ostvarivala svoje vanjskopolitičke i gospodarske interese. Širi je cilj pridonijeti stabilnosti i sigurnosti te općem napretku zemalja u hrvatskom jugoistočnom susjedstvu, što Hrvatskoj može samo koristiti s obzirom na njezin zemljopisni položaj na vanjskoj granici EU-a.

Na bilateralnom planu izvan Europske unije, Hrvatska će prioritetno unaprjeđivati odnose s europskim partnerima poput Ujedinjene Kraljevine, Ukrajine i Rusije, transatlantskima poput SAD-a i Kanade, bliskoistočnima poput Izraela, azijskima poput Kine, Indije, Japana i Južne Koreje te s Australijom. Naglasak će biti na stvaranju i jačanju stabilnih partnerstava s utjecajnim svjetskim državama te na unaprjeđivanju gospodarske suradnje, bilo da je riječ o plasiranju hrvatskih proizvoda ili pak o poticanju prijateljskih i stabilnih ulaganja u Hrvatsku. S drugim državama i regijama Hrvatska će odnose graditi i kao članica Europske unije. Pritom će se zauzimati za učinkovitu vanjsku i sigurnosnu politiku EU-a temeljenu na solidarnosti i poštovanju sigurnosnih prioriteta i vitalnih interesa država članica.

Članstvom u globalnim, kontinentalnim i regionalnim asocijacijama, organizacijama i aranžmanima te što aktivnijom ulogom u njima Hrvatska dodatno ojačava ugled i privlačnost kao sposobna i funkcionalna, moderna i povezana, sigurna i otvorena zemlja. S obzirom na to, važni ciljevi do 2030. jesu ulazak Hrvatske u OECD, organizaciju koja je svojevrsni „elitni klub“ najrazvijenijih zemalja, kao i ulazak u Schengenski prostor.

U sve manje predvidljivu svijetu, jačanje Hrvatske vojske – s osloncem na kolektivnu obranu u okviru NATO-a i u suradnji s drugim članicama EU-a u zajedničkim obrambenim inicijativama – i jačanje sustava domovinske sigurnosti, koja uključuje i zaštitu nacionalnih i vanjskih granica EU-a, imaju i ulogu odvratanja potencijalnih agresija. To daje na važnosti hrvatskoj državi u međunarodnim odnosima i mirotvornim posredovanjima. Ono donosi i koristi u gospodarskoj i znanstveno-tehnološkoj razmjeni te, općenito, jača važnost, utjecaj i ugled Hrvatske.

Prioriteti politike na području jačanja položaja Hrvatske na bilateralnom i multilateralnom planu:

- daljnje jačanje bilateralnih odnosa
- ostvarivanje hrvatskih vanjskopolitičkih interesa i prioriteta kroz zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku Europske unije
- povećanje utjecaja Hrvatske u međunarodnim organizacijama
- pomoć i podrška europskim integracijama zemalja jugoistočne Europe

Jačanje položaja Hrvata Bosne i Hercegovine, hrvatskih manjina i uloge hrvatskog iseljeničtva u promidžbi Hrvatske

U članku 10. Ustava određeno je da „Republika Hrvatska štiti prava i interese svojih državljana koji žive ili borave u inozemstvu i promiče njihove veze s domovinom“ te da se „dijelovima hrvatskog naroda u drugim državama jamči (se) osobita skrb i zaštita Republike Hrvatske“. U tom smislu osobito područje aktivnosti bit će jačanje zajedništva domovinske i iseljene Hrvatske te promicanje interesa Hrvata izvan Hrvatske. To se osobito odnosi na Hrvate u susjednoj Bosni i Hercegovini, u kojoj je hrvatski narod jedan od triju konstitutivnih naroda, a Republika Hrvatska potpisnica je i jamac Daytonsko-pariškog sporazuma, čiji je sastavni dio Ustav Bosne i Hercegovine.

Hrvatska će nastaviti poduzimati aktivnosti i podupirati programe i projekte značajne za unaprjeđenje položaja i kvalitete života Hrvata Bosne i Hercegovine, za osiguravanje uvjeta za njihov održiv ostanak u toj zemlji. To pretpostavlja i njihovu punu političku participaciju i očuvanje identiteta, ali i stvaranje čvrstih temelja za njihov razvoj i prosperitet.

Sastavni dio hrvatske vanjske politike bit će i zauzimanje za punu zaštitu hrvatskih manjina u drugim državama, njegovanje odnosa razumijevanja i programske suradnje s ljudima hrvatskog porijekla odnosno s njihovim kulturnim zajednicama, klubovima i hrvatskim katoličkim misijama u inozemstvu. U sklopu šire strategije stvaranja pozitivne slike o Hrvatskoj te jačanja bilateralne suradnje sa zemljama u kojima žive hrvatske iseljeničke zajednice računat će se i na potencijale koje one imaju odnosno na mogućnost njihova utjecaja u jačanju suradnje i ukupne razmjene s drugim državama.

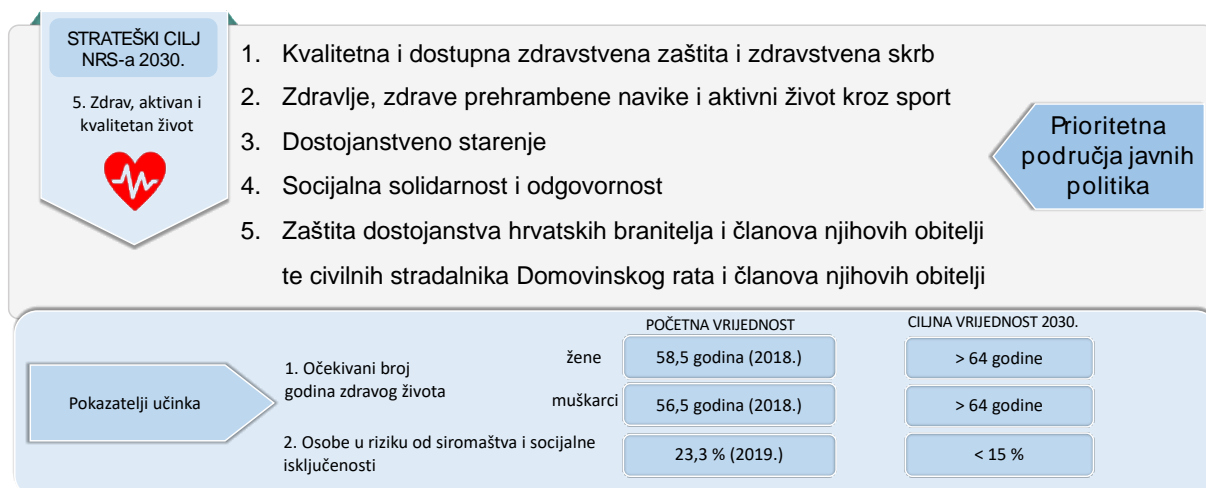
■ **Prioriteti politike na području jačanja položaja Hrvata Bosne i Hercegovine, hrvatskih manjina i uloge hrvatskog iseljništva u promidžbi Hrvatske:**

- očuvanje identiteta Hrvata izvan Hrvatske, skrb za njihova prava i jačanje veza i suradnje s hrvatskim zajednicama i zemljama u kojima žive
- unapređenje položaja i kvalitete života Hrvata Bosne i Hercegovine
- zaštita hrvatskih manjina u drugim državama.

5.5. Strateški cilj 5. „Zdrav, aktivan i kvalitetan život”

Djelotvorna ekonomska politika i poslovno poticajno društveno okruženje nužan su preduvjet za ostvarivanje dugotrajne putanje gospodarskog rasta. No iako nužni, to nisu i dovoljni preduvjeti. Da bi rast bio održiv, rezultati se moraju preliti na životni standard i kvalitetu života cjelokupnog stanovništva. Zdravlje, zdravstvena zaštita, kvaliteta života naših starijih sugrađana, solidarnost s ranjivim društvenim skupinama ili osobama izloženima riziku od siromaštva nerazdvojne su sastavnice solidarnog i prosperitetnog društva. Briga o čovjeku, njegovanje ljudskih potencijala, stvaranje prilika za njihovo iskazivanje i razvoj neovisno o trenutnom ekonomskom statusu pojedinaca sastavni su dio vizije Hrvatske kao zemlje koja ulaže u ljude jer u ljudima vidi najvažniji potencijal za svladavanje izazova ovog desetljeća.

Slika 22. – Prikaz prioriteta područja javnih politika za strateški cilj 5. „Zdrav, aktivan i kvalitetan život”

Prioritetna područja javnih politika za strateški cilj 5. „Zdrav, aktivan i kvalitetan život”

Kvalitetna i dostupna zdravstvena zaštita i zdravstvena skrb

Dostupnost, kvaliteta i učinkovitost zdravstvene zaštite osnovne su vrijednosti modernih zdravstvenih sustava te će biti u središtu svih promišljanja o budućim koracima u razvoju hrvatskog zdravstva koje ćemo poduzimati u partnerstvu s pacijentima kao korisnicima usluga.

Desetljeće pred nama dodatno će intenzivirati izazove s kojima se već duže susrećemo. Oni se u prvom redu odnose na unaprjeđenje zdravstvenih ishoda i ostvarivanje ravnoteže između

financijskih mogućnosti i rastućih troškova povezanih s novim i naprednijim metodama liječenja zbog tehnološkog i znanstvenog napretka, ali i povećane potražnje za zdravstvenom zaštitom zbog starenja stanovništva.

Pritom je važno shvatiti da je dobro zdravlje ključan preduvjet za gospodarski i socijalni razvoj. Ono pridonosi povećanoj produktivnosti i učinkovitoj radnoj snazi, a koristi svim sektorima i cijelome društvu. Stoga izdvajanja za sektor zdravstva ne smijemo promatrati kao potrošnju, već kao ulaganje. Kako bi to ulaganje bilo što isplativije, sredstva moramo trošiti uspješno i racionalno, uvijek imajući u vidu utjecaj naših aktivnosti na ključan rezultat sustava zdravstva, odnosno zdravstvene ishode. Pritom moramo voditi računa o pravičnosti. Svi stanovnici Hrvatske moraju imati jednaku priliku koristiti se zdravstvenim uslugama sustava.

Zdravstveni sustav ne može zamijeniti ni nadoknaditi doprinos koji zaštiti vlastitog zdravlja može dati svaki građanin pojedinačno svojim odgovornim ponašanjem. U razdoblju pred nama bit će važno uložiti napore u razvijanju svijesti o tome da svatko od nas mora više paziti na vlastito zdravlje. Samo sinergijsko djelovanje zdravstvenog sustava i osobnog pristupa građana može značajno unaprijediti rezultate u borbi protiv bolesti suvremenog doba koje nas najviše opterećuju (maligne bolesti, bolesti srca i krvožilnog sustava itd.).

Temelj zdravstvenog sustava ostat će primarna zdravstvena zaštita. Njezina uloga namjerava se ojačati ulaganjima koja će omogućiti uspješnije preventivno djelovanje, širenje kurativnih usluga te podizanje kvalitete skrbi kroz kontinuiranu edukaciju. Unaprijedit će se sustav hitne medicinske pomoći i jačati domovi zdravlja i izvanbolnička specijalistička zdravstvena zaštita.

Ubrzat će se transformacija bolničkog sustava putem spajanja, funkcionalne integracije i specijalizacije ustanova čuvajući pritom primjerenu dostupnost zdravstvene zaštite i medicinskih specijalizacija na cijelom hrvatskom teritoriju. Izgradit će se i opremiti bolnički kapaciteti koji nedostaju te snažno poduprijeti programi unaprjeđenja sigurnosti pacijenata i kvalitete skrbi. Eventualni nedostatak resursa u javnom bolničkom sustavu bit će moguće nadomjestiti i uključivanjem privatnih pružatelja zdravstvene zaštite

Posebna pozornost posvetit će se dostupnosti medicinskih usluga na otocima i na ruralnim područjima koristeći se između ostalog i mogućnostima telemedicine odnosno digitalnih tehnologija.

Imajući u vidu potrebu korjenite promjene organizacijskog modela borbe protiv bolesti koje najviše opterećuju zdravlje naroda, a u kojima trenutačno ne postizemo rezultate kojima možemo biti zadovoljni, nastavit ćemo s ulaganjima u razvoj i integraciju skrbi, od razine preventivne medicine do naprednih ustanova za njihovo liječenje.

Uz osiguranje dostupnosti sofisticirane opreme i suvremenih lijekova, znanje i rad medicinskog osoblja ključan su preduvjet hrvatskog uspjeha. Posebnu pozornost posvetit ćemo stručnom i materijalnom položaju medicinskog osoblja kako bismo zaustavili odljev znanja i iskustva s kojim je Hrvatska bila suočena tijekom proteklih godina zbog odlaska medicinskog osoblja na rad u druge države članice EU-a. U skladu s načelima politike obrazovanja razvit će se sveobuhvatan nacionalni plan jačanja ljudskih resursa u zdravstvu radi prilagođenosti i usklađenosti obrazovnih programa i potreba medicinskih ustanova, uz poseban naglasak na cjeloživotni razvoj stručnih kompetencija. Intenzivirat će se usvajanje novih pristupa kao što su promjene u „mješavini kompetencija” radne snage (primjerice između medicinskih sestara i liječnika) kroz transfer kompetencija, preoblikovanje medicinske izobrazbe i upotrebu tehnologija radi ublažavanja učinaka manjka radne snage. Poticat ćemo ravnomjeren raspored zdravstvenih radnika na teritoriju Hrvatske i njihovo zadržavanje u manjim i ruralnim sredinama.

Dodatna pažnja posvetit će se poboljšanju kvalitete upravljanja u cjelokupnom zdravstvenom sustavu radi povećanja učinkovitosti i djelotvornosti u korištenju ograničenih ljudskih i financijskih resursa. Pažljivo će se analizirati tijek postupaka javnih nabava u zdravstvu radi povećanja njihove racionalnosti i transparentnosti, ali i održavanja primjerene razine općih zaliha. Sagledat će se i dodatne mogućnosti financiranja. Dodatni nameti na štetne supstance poput duhana i alkohola uvode se primarno radi prevencije, promjene navika i poboljšanja zdravlja, a ne samo radi izdašnjeg financiranja.

S obzirom na utjecaj drugih resora na zdravlje (okoliš, zarazne bolesti poput zoonoza, itd.), promicat će se međuprofesionalna suradnja i razvoj međusektorskog pristupa.

Razvijat će se i potencijal tržišnog zdravstvenog klastera usmjerenog prema izvozu zdravstvenih usluga i zdravstvenom turizmu kao i povezivanje tog klastera s razvojnim konceptima pametnih i zelenih gradova i regija, razvojem srebrnog gospodarstva (poduzetničkih poduhvata i aplikacija namijenjenih osobama treće dobi) i primjenom novih tehnologija.

■ **Prioriteti politike na području zdravstva i zdravstvene skrbi:**

- modernizacija zdravstvene infrastrukture izgradnjom novih ili obnovom postojećih kapaciteta
- unaprjeđenje javnozdravstvenih aktivnosti pod vodstvom zavoda za javno zdravstvo radi suzbijanja zaraznih i nezaraznih bolesti
- modernizacija zdravstvenih usluga jačanjem primarne zdravstvene zaštite i razvojem modernog bolničkog sustava te njihovim povezivanjem
- izgradnja nacionalnog okvira unaprjeđenja kvalitete zdravstvene zaštite
- osiguravanje financijske održivosti zdravstvenog sustava mjerama kategorizacije i objedinjavanja prostora, opreme i ljudskih resursa radi smanjenja fragmentiranosti u upravljanju i povećanja racionalnosti
- brža digitalizacija zdravstvenog sustava i zdravstvenih usluga
- unaprjeđenje upravljačkih kapaciteta uspostavom nacionalnog sustava upravljanja informacijama i djelotvornijom upotrebom podataka u upravljanju zdravstvenim sustavom
- osiguravanje dostatne zdravstvene radne snage za suočavanje s aktualnim i budućim izazovima u zdravstvu
- promicanje međusektorske suradnje u zdravstvu, sportu, obrazovanju i socijalnim službama u pitanjima javnog zdravlja i intervencijama, posebice kako bi se osiguralo zdravo i aktivno starenje stanovništva
- unaprjeđenje odgovora na krizne situacije u zdravstvenom sustavu
- unaprjeđenje zdravstvene zaštite za ranjive skupine
- revitalizacija Imunološkog zavoda za samodostatnost u proizvodnji cjepiva i krvnih pripravaka.

Promicanje zdravlja, zdravih prehrambenih navika i aktivnog života kroz sport

Iako je Hrvatska domovina velikog broja iznimno uspješnih sportaša, nalazi se među zemljama koje u proteklom desetljeću bilježe značajan pad tjelesne aktivnosti stanovništva, uključujući i veliko povećanje broja osoba koje nikada ne vježbaju i ne bave se sportom. Te su pojave osobito izražene među osobama s nižom razinom obrazovanja. S druge strane, nedovoljna tjelesna aktivnost povezana je s povećanim rizikom obolijevanja za više od 20 kroničnih bolesti koje su vodeći uzrok smrtnosti.

Pretilost, osobito među djecom, čini ozbiljan javnozdravstveni problem jer značajno povećava rizik od kroničnih bolesti kao što su kardiovaskularne bolesti, dijabetes tipa 2, hipertenzija, koronarne bolesti srca i određene vrste karcinoma. Osim toga, ti čimbenici imaju značajne izravne i neizravne troškove koji opterećuju zdravstvenu skrb i društvene resurse.

Podizanjem svijesti o važnosti rekreacije te unapređenjem dostupnosti i prepoznatljivosti hrvatskog sporta bitno će se povećati udio stanovništva koji se bavi tjelesnom aktivnošću. Sustavno će se promicati pozitivan stav prema tjelesnom vježbanju i zdravoj prehrani provedbom javnih kampanja i promicanjem suradnje s jedinicama lokalne samouprave radi poboljšanja dostupnosti sportske infrastrukture i infrastrukture značajne za rekreaciju.

Promovirat će se i poticati izgradnja infrastrukture važne za bavljenje sportom u osnovnim i srednjim školama. S ciljem poticanja zdravog i aktivnog života promovirat će se biciklistički i planinarski sadržaji i povezana infrastruktura te će se ulagati u njih.

Razvit će se mehanizmi sustavnog prepoznavanja novih talenata kojima je potrebno omogućiti primjerene uvjete za profesionalni razvoj, kao i posebni programi za ranjive i marginalizirane skupine te osobe kojima su sportske aktivnosti manje dostupne.

S ciljem poticanja tjelesne aktivnosti građana i osiguravanja dostupnosti kvalitetnih sportskih sadržaja ulagat će se u obrazovanje i osposobljavanje stručnih kadrova u sportu te razvoj poduzetništva na području sporta i rekreacije. U stvaranju uvjeta za bavljenje sportom i tjelesnom aktivnošću promicat će se međuresorna suradnja i široka koordinacija aktivnosti s različitim sektorima i dionicima iz sustava sporta te s lokalnim zajednicama.

■ **Prioriteti provedbe politike zdravog i aktivnog življenja:**

- promicanje važnosti usvajanja zdravih prehrambenih navika
- promicanje zdravlja i aktivnog života svih dobnih skupina građana, a posebno mladih, kroz sport
- prepoznavanje i promocija sportskih talenata i stvaranje uvjeta za postizanje vrhunskih sportskih rezultata
- poboljšanje dostupnosti i jačanje vidljivosti sportskih i rekreativnih sadržaja
- pronalazak i promocija sportskih talenata na temelju promicanja sportskih vrijednosti i stvaranja uvjeta za postizanje vrhunskih sportskih rezultata.
- poboljšanje kvalitete i dostupnosti sportske i rekreativne infrastrukture.

Dostojanstveno starenje

Osiguravanje uvjeta za dostojanstvenu starost i aktivan život u skladu s izazovima i ograničenjima treće životne dobi iskaz je društvene solidarnosti prema starijim građanima, ali i stvarna potreba društva. U narednom desetljeću neprekidno će se raditi na stvaranju uvjeta za postizanje primjerene razine mirovina za sadašnje i buduće generacije i dugoročnoj održivosti mirovinskog sustava.

Proces starenja stanovništva koji će do 2030. rezultirati u povećanju udjela stanovništva starijeg od 65 godina na više od 25 % zahtijeva dodatnu pozornost društva povezanu s potrebama starijih građana. To uključuje trajne napore za osiguranje primjerenosti mirovina, povećanje dostupnosti i kvalitete infrastrukture namijenjene skrbi o starijim osobama, stvaranje i jačanje uvjeta za očuvanje uključenosti umirovljenika u svijet rada i društvene aktivnosti, kao i razvoj usluga povezanih s potrebama starijih građana odnosno razvoj tzv. srebrne ekonomije.

Uspješnost gospodarske politike u postizanju održivog rasta temelj je osiguranja primjerenosti budućih mirovina i smanjivanja rizika od siromaštva s kojim se suočavaju umirovljenici. Najveći izazov u osiguravanju stabilnosti i primjerenosti mirovinskog sustava trajno je povećanje omjera broja zaposlenih koji uplaćuju mirovinske doprinose i broja umirovljenika.

Uspjeh u svladavanju tog izazova može se ostvariti samo povećanjem produktivnosti gospodarstva, jačanjem potencijala za rast i povećanjem zaposlenosti. Na stabilnost mirovinskog sustava svakako utječe i što dulji ostanak radnika u svijetu rada te što manji broj prijevremenih invalidskih mirovina. Stoga će se trajno poboljšavati sigurnost i zaštita zdravlja na radnim mjestima kako bi se smanjio broj profesionalnih bolesti i teških ozljeda na radu.

Osobna odgovornost i motiviranost građana za mirovinsku štednju važan je čimbenik u osiguranju primjerenosti mirovina budućih umirovljenika. Stoga će se nastaviti ulaganja u drugi stup obvezne, ali i poticanje dobrovoljne mirovinske štednje te poboljšanje pristupa programima za povećanje financijske pismenosti građana.

U narednom će se razdoblju, ovisno o fiskalnim kapacitetima, razmotriti mogućnost povećanja ulaganja u drugi stup, smanjivanja troškova povezanih s funkcioniranjem drugog stupa obveznog mirovinskog osiguranja te učinkovitosti isplate korisnicima obveznog i dobrovoljnog mirovinskog osiguranja.

Radi smanjivanja rizika od siromaštva starijih osoba promicat će se razvoj usluga povezanih s potrebama starijeg stanovništva.

■ **Prioriteti provedbe politike na području dostojanstvenog starenja i primjerenosti mirovina:**

- poticanje duljeg ostanka u svijetu rada i smanjenje broja prijevremenih umirovljenja
- poboljšanje mogućnosti umirovljenika za sudjelovanje na tržištu rada
- razmatranje mogućnosti uvođenja novog modela obiteljskih mirovina
- promicanje odgovornosti pojedinca za osobnu socijalnu sigurnost u starosti
- razvoj i unaprjeđenje obveznog i dobrovoljnog sustava štednje za buduće mirovine.

Socijalna solidarnost i odgovornost

Socijalna solidarnost čini temelj hrvatskog sustava socijalne sigurnosti. Razvijat će se društvo prožeto solidarnošću i pravednošću, jednakih mogućnosti za sve, uz osiguranje temeljnih prava i sloboda te borbu protiv svih oblika nasilja, diskriminacije i isključenosti.

Izazovi za socijalnu politiku proizlaze iz regionalnog obrasca siromaštva. Posebno snažnu koncentraciju područja s visokim rizikom od siromaštva i socijalne isključenosti nalazimo u pograničnim područjima, odnosno na područjima koja su pretrpjela velike ljudske i materijalne gubitke tijekom Domovinskog rata te na potpomognutim područjima. Riziku od siromaštva posebno su izložena samačka domaćinstva, nezaposlene osobe i samohrani roditelji s jednim ili više uzdržavane djece.

Decentralizacija određenih socijalnih usluga i proširenje mreže pružatelja zahtijevaju uspostavljanje novih mehanizama za unaprjeđenje i kontrolu kvalitete usluga koje se pružaju na nacionalnoj i/ili regionalnoj razini. Socijalne usluge za starije već su danas nedovoljno dostupne u odnosu na potrebe, a s obzirom na starenje stanovništva bit će sve potrebnije. Dostupnost kvalitetnih socijalnih usluga i skrbi u rijetko naseljenim ruralnim regijama s većim udjelom starijeg stanovništva poseban je izazov. Stoga se uz pružanje izvaninstitucionalne podrške u domovima korisnika planira ulaganje u povećavanje kapaciteta i razvoj potrebne infrastrukture.

Radit će se na ostvarivanju jednakih prilika za ranjive društvene skupine i djelotvornoj brizi za one koji nisu u mogućnosti skrbiti o osnovnim životnim potrebama. Osnažit će se vertikalna i

horizontalna koordinacija u planiranju socijalnih usluga. Procesi decentralizacije temeljito će se pripremiti i popratiti odgovarajućim ljudskim i financijskim resursima.

Ojačat će se uloga centara za socijalnu skrb kao ključnih aktera u socijalnoj politici i unaprijediti njihova uloga u socijalnom planiranju radi razvoja i dostupnosti potrebnih socijalnih usluga u lokalnoj zajednici. Posebna pozornost posvetit će se smanjenju javnih ovlasti koje nisu u uskoj vezi sa sustavom socijalne skrbi i standardizaciji stručnog postupanja, uz osiguranje primjerenih uvjeta rada i trajno usavršavanje i kontrolu kvalitete rada stručnih radnika.

Definirat će se jedinstvena metodologija formiranja cijena usluga i osigurati jednakost na tržištu državnih i nedržavnih pružatelja usluga, uz provođenje javnih natječaja. Uspostavit će se novi mehanizmi za unaprjeđenje i kontrolu kvalitete usluga uz sustavno ocjenjivanje kvalitete pružatelja. Osigurat će se javna dostupnost rezultata ocjenjivanja, cjelokupnih informacija o pružateljima socijalnih usluga i ažuriranih statističkih podataka na svim razinama.

Radi dovršetka procesa deinstitucionalizacije, uključujući daljnji razvoj i unaprjeđenje udomiteljstva, dodatni će se naponi usmjeriti prema razvoju i jačanju socijalnih usluga u zajednici i usluga podrške obiteljima i preusmjerit će se odgovarajuće financiranje, sve uz pomoć organizacija civilnog društva kao važnog dionika tih procesa. U pogledu skupina koje nisu pokrivena deinstitucionalizacijom, posebice u rijetko naseljenim ruralnim regijama s većim udjelom starijeg stanovništva, ulagat će se u bolje stambeno zbrinjavanje i skrb izgradnjom stanova i unaprjeđenjem usluga u zajednici.

Povećat će se obuhvat programa socijalne pomoći za 20 % najsiromašnijeg stanovništva. Uz primjenu imovinskog i dohodovnog kriterija stvorit će se uvjeti za povećanje socijalnih naknada, njihovu pravedniju raspodjelu i učinkovitiju dostupnost za one kojima su te naknade najpotrebnije.

Poticat će se socijalno uključivanje, društveno poduzetništvo, socijalne inovacije, zapošljavanje i veća konkurentnost na tržištu rada te ulagati u stambeno zbrinjavanje najugroženijih pripadnika stanovništva.

Oснаžit će se programi prevencije svih oblika nasilja, uz osiguravanje kvalitetne međusektorske suradnje i edukaciju svih relevantnih dionika. Posebna pozornost posvetit će se prevenciji i sprječavanju nasilja u obitelji uključujući i podršku žrtvama nasilja u obitelji, osobito ženama i djeci.

Imajući u vidu da je kultura važan alat u borbi protiv društvenih nejednakosti, a kulturna participacija jača kreativne kapacitete, potiče izražavanje vlastitih ideja i stavova te pospješuje socijalizaciju, osigurat će se širi pristup i sudjelovanje u kulturi za skupine u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti, posebice za djecu i mlade te pripadnike nacionalnih manjina.

Ulaganjem u mjere socijalne politike koje uključuju i poboljšanje pristupa i kvalitete temeljne društvene infrastrukture i usluga, uključujući obrazovnu, zdravstvenu, kulturnu ili sportsku infrastrukturu i programe, pridonijet će se poboljšanju kvalitete života u svim krajevima Hrvatske. U suradnji s organizacijama civilnog društva jačat će se društvena kohezija na temelju jednakih prilika i jednake brige za sve društvene skupine.

■ **Prioriteti provedbe na području socijalne politike:**

- poboljšanje kvalitete života i jačanje društvene kohezije
- smanjenje rizika od siromaštva i socijalne isključenosti te smanjenje nejednakosti u društvu
- unaprjeđenje ravnomjerne dostupnosti i kvalitete sveobuhvatne socijalne skrbi za posebno osjetljive skupine, mlade, osobe iz ruralnih područja, osobe s invaliditetom, žrtve nasilja u obitelji, djecu, starije osobe, beskućnike, žrtve trgovanja ljudima, azilante, osobe bez dovoljno sredstava za uzdržavanje
- razvijanje regionalne dimenzije borbe protiv siromaštva, uz prilagodbu javnih politika posebnostima i izazovima pojedine lokalne zajednice
- poboljšanje pristupa i kvalitete temeljne društvene infrastrukture i usluga.

Zaštita dostojanstva hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji te civilnih stradalnika Domovinskog rata i članova obitelji

Vođena domoljubnim vrijednostima i trajnom zahvalnošću za obranjenu slobodu, Hrvatska će štititi dostojanstvo Domovinskog rata i hrvatskih branitelja, članova njihovih obitelji te civilnih stradalnika Domovinskog rata i članova obitelji jer su odlučnost, životna snaga i energija hrvatskih branitelja utkani u temelje moderne hrvatske države. Ulaganjem u društvenu infrastrukturu i poticanjem uključivanja u gospodarski život osnažit će se doprinos razvoju društva i društveni položaj hrvatskih branitelja.

Osim toga, posebna će se pažnja, u suradnji s drugim sektorima, posvetiti unaprjeđenju sveobuhvatnog sustava i infrastrukture za pružanje psihosocijalne i zdravstvene skrbi za hrvatske branitelje i članove njihovih obitelji. Poticat će se socijalno uključivanje, zapošljavanje i poboljšavanje konkurentnosti na tržištu rada hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji. Nastavit će se ulaganja u stambeno zbrinjavanje hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji te razvijanje novih načina stambenog zbrinjavanja najugroženijih pripadnika društva.

Nastavit će se provedba postojećih te razvoj novih aktivnosti koje se odnose na zaštitu dostojanstva i očuvanja digniteta hrvatskih branitelja i vrijednosti Domovinskog rata, osobito infrastrukturnim i programskim ulaganjima.

I dalje će se ulagati u pronalaženje posmrtnih ostataka nestalih osoba jer to predstavlja civilizacijsku obvezu Hrvatske prema obiteljima nestalih. Povezanost prisilnih nestanaka s ratnim zločinima počinjenima tijekom Domovinskog rata i dugo vremensko razdoblje od stradavanja žrtava smanjuje količinu prikupljenih saznanja i njihovu pouzdanost, ali važnost tog cilja zahtijeva nepromijenjenu upornost u pronalaženju posmrtnih ostataka svih stradalih i nestalih.

■ **Prioriteti politike na području zaštite dostojanstva hrvatskih branitelja i promicanja vrijednosti Domovinskog rata:**

- unaprjeđenje sveobuhvatnog sustava i infrastrukture za pružanje psihosocijalne i zdravstvene skrbi za hrvatske branitelje i članove njihovih obitelji te civilne stradalnike Domovinskog rata i članove njihovih obitelji
- poticanje i promicanje aktivnog uključivanja hrvatskih branitelja i članova njihovih obitelji u gospodarske aktivnosti
- unaprjeđenje sustava za rješavanje slučajeva nestalih osoba u Domovinskom ratu
- ulaganja u aktivnosti povezane s očuvanjem vrijednosti Domovinskog rata
- promicanje nacionalnih interesa i zaštita digniteta Domovinskog rata i hrvatskih branitelja.

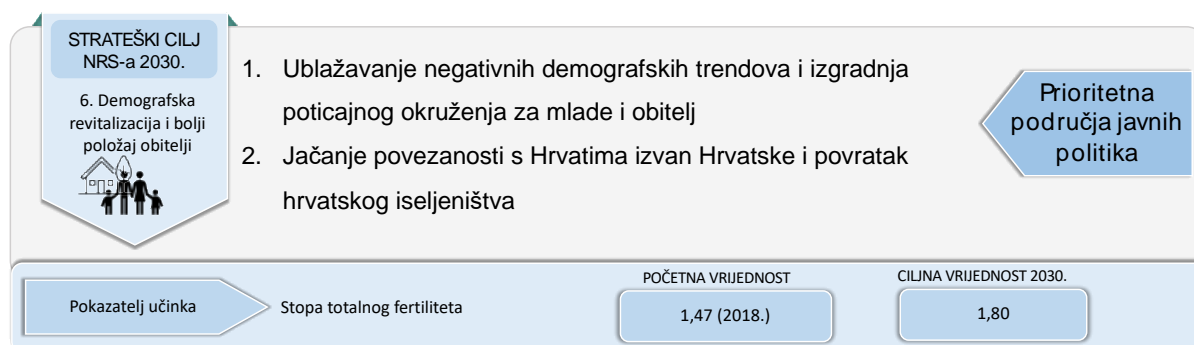
5.6. Strateški cilj 6. „Demografska revitalizacija i bolji položaj obitelji”

Negativni demografski trendovi kojima je Hrvatska pogođena u posljednjih nekoliko desetljeća čine jedan od najvećih problema suvremene Hrvatske. Smanjivanje i starenje stanovništva može imati velike gospodarske i društvene posljedice na koje moramo zajednički pronaći djelotvoran odgovor, uključujući i aktiviranjem potencijala hrvatske dijaspor, ali i drugih demografskih resursa. Odlučno će se nastaviti postojeće i oblikovati nove mjere i politike usmjerene na poboljšavanje položaja obitelji, djece i mladih, lakše ostvarivanje ravnoteže između obiteljskog i poslovnog života te dosljednu provedbu prava žena i majki na sigurnost radnog mjesta i zaposlenja.

Hrvatska će provoditi demografsku politiku radi povećanja stope fertiliteta i stvaranja poticajnog i privlačnog društvenog i ekonomskog okruženja za ostanak, povratak i dolazak mladih ljudi i obitelji koje će u Hrvatskoj pronaći svoje mjesto za rad i podizanje djece. Stoga u idućem desetljeću pred Hrvatskom stoji veliki val ulaganja u javnu infrastrukturu, s naglaskom na povećanje stambenog fonda radi trajnog stambenog zbrinjavanja mladih obitelji te na poslove u skrbi, odgoju i obrazovanju djece i mladih.

Ulaganjem u djecu i mlade poticat će se roditeljstvo i skrb o članovima obitelji te će se stvarati uvjeti za poboljšanje kvalitete života svih građana.

Slika 23. – Prikaz prioriteta područja politika za strateški cilj 6. „Demografska revitalizacija i bolji položaj obitelji”

Prioritetna područja politika za strateški cilj 6.
„Demografska revitalizacija i bolji položaj obitelji”

Ublažavanje negativnih demografskih trendova i izgradnja poticajnog okruženja za mlade i obitelj

Demografska politika s mjerama za podršku obiteljima, djeci i mladima nije izolirana od drugih politika. Njezini puni učinci i rezultati mogu se očekivati tek u sinergiji s drugim politikama, osobito djelotvornim gospodarskim politikama koje će stvoriti uvjete za brži i dugoročno održiv rast. Zbog toga je opće poboljšanje kvalitete života i održiv gospodarski rast koji obiteljima pruža financijsku stabilnost i povjerenje u dostupnost budućih životnih prilika jedna od značajnijih demografskih mjera. Hrvatska je najveće stope fertiliteta u proteklom razdoblju imala u godinama povoljnih gospodarskih okolnosti, odnosno u godinama kada su očekivanja o budućim životnim i financijskim okolnostima bila pozitivna. Demografski oporavak značajan je preduvjet budućeg gospodarskog rasta i stabilnosti društva, no djelotvornost sadašnjih ekonomskih politika i otključavanje potencijala za brži rast i konvergenciju prema europskom dohotku nužne su i nezaobilazne sastavnice povoljnih uvjeta za demografsku obnovu.

Obiteljski život i kvalitetno usklađivanje obiteljskog života i poslovnih obveza ključni su elementi politika za povećanje stopa fertiliteta. Europske države koje ostvaruju pozitivne stope prirodnog prirasta stanovništva ujedno su i države s najvišim stopama zaposlenosti žena. U Hrvatskoj je u 2018. godini 38,2 % majki imalo tercijarno obrazovanje u usporedbi s 21,3 % deset godina ranije. Sudjelovanje žena na tržištu rada i njihove obrazovne i poslovne ambicije nisu prepreka fertilitetu. S druge strane, u Hrvatskoj je veće sudjelovanje žena na tržištu rada nužno radi povećanja zaposlenosti i ostvarivanja snažnijeg gospodarskog rasta. Zbog toga će javne politike biti i dalje usmjerene na unaprjeđivanje položaja obitelji s djecom i lakše usklađivanje poslovnih i obiteljskih obveza majki i roditelja. Pritom svakako treba imati u vidu jačanje kapaciteta ustanova predškolskog odgoja i uključivanje djece u predškolski odgoj, kako zbog socijalizacije tako i zbog usklađivanja obiteljskog i poslovnog života roditelja.

Vizija razvoja i opredijeljenost za ulaganje u ljude znači i ustrajan rad na stvaranju društvenih odnosa i društvenog razumijevanja važnosti obitelji i roditeljstva. Stvarat će se društvo koje u svakom aspektu društvenih i javnih poslova pokazuje da vodi brigu o potrebama majki, obitelji s djecom, djece i mladih. Promicat će se i veća uloga muškaraca u brizi o novorođenoj i maloj djeci poticanjem roditeljskog i uvođenjem očinskog dopusta.

U skladu s gospodarskim mogućnostima unaprjeđivat će se mjere kojima se smanjuje gubitak dohotka roditelja, naročito žena, tijekom rodiljnih i roditeljskih dopusta. Dugoročan je cilj taj gubitak u cijelosti ukloniti. Pažljivo će se analizirati svi oblici naknada i dodataka koje primaju roditelji.

Unaprjeđivat će se dostupnost društvene infrastrukture koju koriste mlade obitelji, u prvom redu dječjih vrtića. Povećanjem dostupnosti dječjih vrtića i povećanjem broja djece koja pohađaju dječje vrtiće i sudjeluju u vrtićkim i predškolskim obrazovnim programima pružit će se podrška obiteljima s djecom, ali i početno ulaganje u razvoj vještina djece koje će im pomoći u uspješnijem svladavanju obrazovnih programa tijekom školovanja. Povećat će se broj javno dostupnih sportsko-rekreativnih sadržaja na lokalnoj razini izgradnjom sportsko-rekreativnih igrališta i druge sportske infrastrukture, s posebnim naglaskom na manje razvijene sredine radi povećanja kvalitete života svih građana, a posebice mladih obitelji. Promicat će se prilagođavanje druge infrastrukture i društvenih aktivnosti potrebama obitelji i djece, ali i jačanje svijesti i odgovornosti poslodavaca u odnosu prema ženama i obiteljima s djecom. Poslodavci će se poticati da ulažu u izgradnju dječjih vrtića za svoje radnike i aktivnije koriste fleksibilne oblike radnog vremena za roditelje s malom djecom.

Hrvatska će nastaviti s mjerama stambenog zbrinjavanja na potpomognutim područjima u cilju zadržavanja obitelji koje tamo generacijama žive, povratka onih koji su se iz bilo kojih razloga iselili s tih područja, a posebno izbjeglih i prognanih, te poticanja doseljavanja deficitarnih kadrova i mladih obitelji s djecom i njihova trajnijeg ostanka odnosno zadržavanja na tim područjima. U tom cilju stavit će se još veći naglasak na međuresornu suradnju kako bi se zajedničkim planiranjem i udruživanjem državnih sredstava s jedinicama lokalne samouprave povećao stambeni fond za stambeno zbrinjavanje tih ciljnih skupina. U tom će smislu decentralizacija postupanja dovesti do učinkovitije provedbe stambenog zbrinjavanja uz racionalno trošenje raspoloživih kapaciteta i sredstava.

■ **Prioriteti provedbe politike na području demografske revitalizacije i izgradnje poticajnog okruženja za mlade i obitelj:**

- unaprjeđivanje položaja obitelji s djecom i lakše usklađivanje poslovnih i obiteljskih obveza
- unaprjeđivanje mjera koje smanjuju gubitak dohotka roditelja tijekom rodiljnih i roditeljskih dopusta

- osiguravanje jednakosti raspodjele osobnih poreznih odbitaka za uzdržavanu djecu
- unaprjeđivanje dostupnosti društvene infrastrukture koju koriste mlade obitelji, u prvom redu dječjih vrtića
- povećanje stambenog fonda radi zbrinjavanja i zadržavanja obitelji na potpomognutim područjima
- poticanje ekonomskog osamostaljivanja i poduzetništva mladih te aktivno uključivanje mladih na lokalnoj, područnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini.

Jačanje povezanosti s Hrvatima izvan Hrvatske i povratak hrvatskog iseljeništva

Hrvati koji žive izvan Hrvatske imaju različit položaj i status u zemljama u kojima žive. Procjenjuje se da danas izvan Hrvatske živi tri milijuna Hrvata, odnosno ljudi koji se na temelju svog porijekla smatraju Hrvatima, uključujući i osobe koje su se iselile iz Hrvatske tijekom proteklih 10 godina. Hrvati koji žive izvan Hrvatske stekli su diljem svijeta životno, radno i poslovno iskustvo koje može obogatiti i olakšati napore u bržem razvoju Hrvatske. Zbog toga je trajno opredjeljenje politike jačanje i unaprjeđenje suradnje s Hrvatima izvan Hrvatske, uspostavljanje njihovih veza s Hrvatskom i pokretanje poslovanja u Hrvatskoj ili u suradnji s hrvatskim tvrtkama, kao i stvaranje poticajnog okruženja i uvjeta za povratak hrvatskih iseljenika i njihovih potomaka u domovinu unaprjeđenjem procesa integracije na svim područjima.

Hrvati koji žive izvan Hrvatske većinom žive u razvijenim državama, zbog čega je razvoj Hrvatske i približavanje životnih i poslovnih uvjeta onima koji prevladavaju u visoko razvijenim državama prvorazredan instrument u poticanju dijaspore na snažniju suradnju s Hrvatskom i odluku o povratku. Odluka pripadnika dijaspore o uspostavljanju čvršćih poslovnih i životnih veza s Hrvatskom tek je jednim dijelom emocionalna odluka, a većim dijelom odluka koja uključuje usporedbu životnih i poslovnih okolnosti između država u kojima sada žive i Hrvatske. Zbog toga će se javne politike usmjeriti na ubrzavanje gospodarskog rasta i razvoja, povećanje društvene uključenosti i pravednosti te stvaranje povoljnog okruženja za snažniji doprinos dijaspore gospodarskom i demografskom potencijalu Hrvatske. Nastavit će se ulaganje u djelovanje diplomatsko-konzularne mreže usmjereno na očuvanje i promicanje hrvatskog nacionalnog identiteta i ponosa među pripadnicima hrvatskog naroda izvan Hrvatske, osobito među mladim ljudima, te jačati njihova povezanost s Hrvatskom. To uključuje i skrb o poučavanju hrvatskog jezika i kulture unaprjeđivanjem sustava poučavanja hrvatskog kao

drugog, stranog i nasljednog jezika kako bi se olakšali suradnja, povratak i integracija Hrvata u Hrvatsku. Pojačat će se aktivnosti diplomatsko-konzularnih predstavništava radi pojednostavljenja postupaka dobivanja hrvatskog državljanstva za pripadnike dijaspore, osobito među mladim ljudima. Poticat će se oblikovanje i provođenje novih ciljanih programa i mjera sukladno potrebama, specifičnostima i položaju Hrvata u država u kojima žive. Izradit će se registar stanovništva koji će omogućiti praćenje kretanja stanovništva i učinaka mjera za stimuliranje povratka dijaspore i demografskih mjera.

Iako je Hrvatska otvorena za sve osobe koje žele pridonositi zajedničkoj dobrobiti ljudi koji u njoj žive, hrvatsko iseljeničtvo, a osobito osobe koje su se odselile u posljednjih pet do deset godina predstavljaju vitalni ljudski kapital od osobite važnosti za održivost i razvoj Hrvatske. U iseljeničtvu je velik broj uspješnih poduzetnika i znanstvenika te će se taj veliki potencijal aktivirati kroz razvojne mjere radi povezivanja hrvatskog iseljeničkog i domicilnog stanovništva te suradnje na razvoju novih tehnologija i uvođenju inovacija u gospodarske djelatnosti. Razvojem i jačanjem infrastrukture za skrb o starijim osobama povoljno će se djelovati i na povratak umirovljenika iz hrvatskog iseljeničtva te će se Hrvatska učiniti poželjnijom destinacijom za umirovljenje.

■ **Prioriteti provedbe politika na području skrbi za Hrvate izvan Hrvatske:**

- zaštita prava i interesa Hrvata izvan Hrvatske
- očuvanje i jačanje identiteta Hrvata izvan Hrvatske
- jačanje suradnje s Hrvatima izvan Hrvatske
- stvaranje uvjeta za povratak iseljenika/dijasporu u Hrvatsku i njihovo uključivanje u gospodarski i društveni život u Hrvatskoj
- poticanje povratka i useljavanja u Hrvatsku
- zajedništvo domovinske i iseljene Hrvatske
- suradnja s europskim državama u kojima živi hrvatska nacionalna manjina prema načelu uzajamnosti.

5.7. Strateški cilj 7. „Sigurnost za stabilan razvoj”

Nacionalna sigurnost i sigurnost uopće središnja su pitanje uspješnog razvoja demokratskih društava, koja zbog svoje otvorenosti i transparentnosti te zbog brzog tehnološkog razvitka postaju sve ranjivija na različite oblike prijetnji čiji je nositelj čovjek i na ugroze čiji su uzrok različite prirodne pojave i procesi.

Kao demokratska država Hrvatska je u potpunosti opredijeljena za sigurnosnu politiku u funkciji svakovrsnog razvoja i prosperiteta države i društva u čijem su središtu dobrobit građana i očuvanje uobičajenog načina života. Prioritet je nacionalnu sigurnosnu politiku učiniti što bližom društvu u cjelini jer društvo koje je svjesno sigurnosnih prijetnji, ugroza i izazova te s njima povezanih sigurnosnih rizika bolje je pripremljeno i sposobnije je nadići i svaku krizu s kojom bi se moglo suočiti.

Krize su često posljedica neuspješnog upravljanja sigurnosnim rizicima, a imaju velik potencijal za ugrožavanje sigurnosti. One su neminovne u razvijenom i globaliziranom svijetu, njihov se broj i posljedice povećavaju, kao i brojni kaskadni efekti, a temeljna značajka suočavanja s njima potreba je za proaktivnim pristupom i usklađenom upotrebom relevantnih raspoloživih resursa u upravljanju sigurnosnim rizicima.

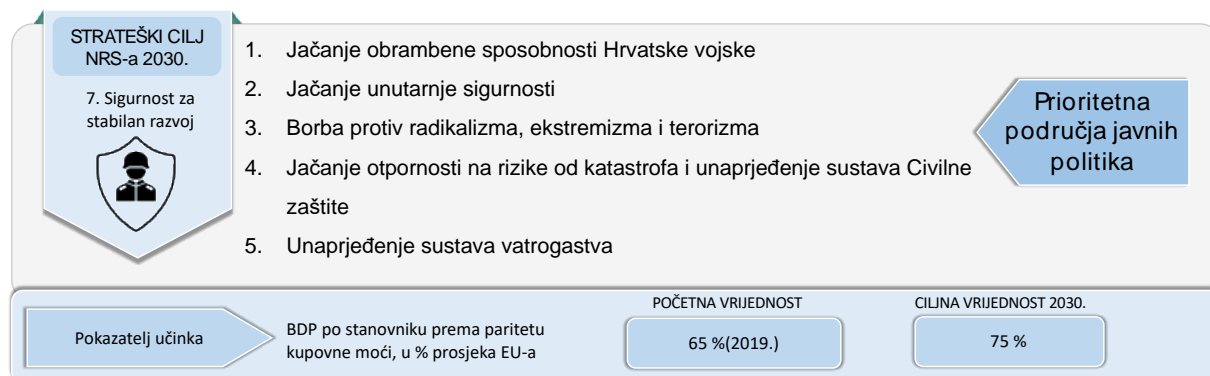
Zakonom o sustavu domovinske sigurnosti donesenom 2017. godine Hrvatska je, uvažavajući i iskustva iz Domovinskog rata, učinila prvi korak u stvaranju uvjeta za učinkovitije ostvarivanje svih zadaća iz okvira procesa upravljanja sigurnosnim rizicima, a sve u cilju očuvanja i jačanja nacionalne sigurnosti. Sve nužne sastavnice takvog sustava već postoje i u većoj ili manjoj mjeri raspoložu potrebnim resursima i sposobnostima, a uspostavom sustava domovinske sigurnosti mogu ih racionalnije i učinkovitije koristiti te usklađeno razvijati.

Razvoj sustava domovinske sigurnosti mora omogućiti:

- racionalnu, učinkovitu, koordiniranu upotrebu postojećih resursa u procesu upravljanja svim sigurnosnim rizicima
- jačanje funkcije upravljanja u izvanrednim i kriznim stanjima koja su rizik za nacionalnu sigurnost, u čemu će važnu ulogu imati Koordinacija za sustav domovinske sigurnosti
- usklađenu provedbu propisa kojima se određuju mjere i postupci sigurnosne zaštite od važnosti za nacionalnu sigurnost, a osobito zaštite kritičnih infrastruktura

- primjeren doprinos javnog i privatnog sektora te civilnog društva u zaštiti i jačanju nacionalne sigurnosti na svim razinama države i društva
- sustavan, usklađen razvoj sposobnosti tijela iz sustava domovinske sigurnosti.

Slika 24. – Prikaz prioriteta područja javnih politika za strateški cilj 7. „Sigurnost za stabilan razvoj”

Prioritetna područja javnih politika za strateški cilj 7.

„Sigurnost za stabilan razvoj”

Jačanje obrambene sposobnosti Hrvatske vojske

Oružane snage, samostalno i u suradnji sa saveznicima, razvijaju sposobnost provedbe borbenih operacija u obrani vlastitog teritorija na kopnu, moru, u zraku i kibernetičkom prostoru. Razvijat će se odgovarajuće vojne i civilne sposobnosti odvratanja napada i učinkovite obrane, čime će se pridonijeti međunarodnoj obrambenoj suradnji, vjerodostojnosti savezničke solidarnosti i koheziji NATO-a. Članstvo Hrvatske u NATO savezu osigurava jamstvo kolektivne obrane od vanjskih prijetnji i čini važan element odvratanja od agresivnih djelovanja i obrane teritorija i nacionalnog suvereniteta.

Nadzor i zaštita na kopnu, moru i u zraku provodit će se korištenjem nacionalnih sposobnosti povezanih s odgovarajućim savezničkim sustavima. Nedostatne i kritične specijalnosti koje nije isplativo razvijati u stalnom sastavu Oružanih snaga Republike Hrvatske popunjavat će se pričuvom, koja treba omogućiti povećanje mirnodopskog sastava Oružanih snaga Republike Hrvatske za potrebe nacionalne obrane te povećati učinkovitost djelovanja u operacijama u inozemstvu. Za osiguranje narastanja snaga dugoročnim razvojem i potpunom pričuve odabrat će se odgovarajući model vojnog osposobljavanja. Uz postojeći program dragovoljnog vojnog

osposobljavanja uvest će se programi osposobljavanja i aktivnosti koji će razvijati sigurnosnu kulturu u široj populaciji, posebno u mladim osoba, te jačanje svijesti o tome da su sigurnost i sudjelovanje u obrani pravo i obveza svakog državljanina i cjelokupne zajednice.

Opremanje Hrvatske vojske doprinosi rastu gospodarstva i razvoju hrvatske obrambene industrije, osobito u segmentu usmjerenom na proizvodnju vojne opreme. Visoka kvaliteta i inovativnost proizvoda hrvatske obrambene industrije prepoznatljiva je ne samo u hrvatskim oružanim snagama, već i u svijetu. Stoga će se i u narednom razdoblju jačati suradnja s hrvatskom obrambenom industrijom. Poštujući ograničenja koja nameće aktualna kriza, postupno će se povećavati izdvajanja za obranu do razine od dva posto BDP-a, čime će se poduprijeti održavanje postojećih i razvoj novih sposobnosti, ali i veće korištenje inovativnih rješenja obrambene industrije.

Nastavit će se pridonositi naporima međunarodnih organizacija za učvršćivanje međunarodne sigurnosti i stabilnosti sudjelovanjem u međunarodnim misijama i operacijama te operacijama odgovora na krize. Poticat će se uvezivanje žurnog humanitarnog odgovora s dugoročnom razvojnom suradnjom. Nastavit će se pružati potpora civilnim vlastima u odgovoru na krize i katastrofe na način na koji je pružena podrška stanovništvu tijekom velikih požara ili nakon potresa u Zagrebu.

■ **Prioriteti provedbe na području obrambene politike:**

- razvoj i održavanje snažne i aktivne obrane
- jačanje sposobnosti koordiniranih, brzih i učinkovitih odgovora na sigurnosne rizike, opasnosti i prijetnje i dostizanje najvišeg stupnja sigurnosti i zaštite stanovništva te kritičnih infrastruktura.

Jačanje unutarnje sigurnosti

Policijske snage usmjerene su na jačanje unutarnje sigurnosti osiguravanjem javnog reda i mira, prevenciju, otkrivanje, istraživanje i suzbijanje kriminaliteta te jačanje sigurnosti cestovnog prometa. Hrvatska policija uz pomoć carinskih službi nadzire najdužu kopnenu vanjsku granicu EU-a, čije integrirano upravljanje podrazumijeva adekvatnu kontrolu ulaska osoba i roba na područje Europske unije i Schengenski prostor te time predstavlja sastavni dio sigurnosti svih građana EU-a. Stoga učinkovito integrirano upravljanje vanjskom granicom postaje i preduvjetom za jačanje povjerenja među državama članicama te povratka Schengenskog

prostora normalnom funkcioniranju. Tome dodatno pridonosi i stavljanje na raspolaganje hrvatskih nacionalnih kapaciteta Agenciji za europsku graničnu i obalnu stražu u cilju postizanja njezine pune operativnosti od 10.000 službenika do 2027. S obzirom na to da je članstvo Hrvatske u Schengenskom prostoru neodvojivo povezano s još uspješnijim integriranim upravljanjem vanjskom granicom, nastavit će se i s aktivnostima povezanima s pristupanjem Schengenskom prostoru. K tome, ključno je osigurati uređene i regularne migracijske tokove učinkovitom provedbom migracijske politike te jačanjem sposobnosti za odgovor na nezakonite migracijske izazove.

Carinski nadzor robe u međunarodnoj trgovini kao i kretanju robe unutar carinskog područja Europske unije jamac je stabilnosti unutarnje sigurnosti ne samo s financijskog aspekta i aspekta sigurnosti gospodarstva, već i s aspekta zaštite zdravlja i života ljudi, prirode i okoliša te drugih općih i javnopravnih interesa.

Hrvatska se opredijelila za sveobuhvatan pristup jačanju unutarnje sigurnosti, uključujući i jačanje nacionalnih kapaciteta za suzbijanje teškog i organiziranog kriminaliteta, jačanje otpornosti na terorističke prijetnje, zaštite i sigurnosti unutarnjeg tržišta i društva kao i nacionalnih i europskih financijskih interesa i osnaživanje suradnje između policijskih, carinskih, graničnih i migracijskih službi. Trajnom opredijeljenošću za tehnološku modernizaciju i stjecanje novih znanja podupire se i ojačava sposobnost suočavanja s tim izazovima, naročito suočavanja s kibernetičkim prijetnjama.

Kibernetički kriminalitet globalni je izazov koji zahtijeva učinkovitu međunarodnu suradnju. Osim primjene Budimpeštanske konvencije Vijeća Europe o kibernetičkom kriminalu, važno je dodatno jačati zajedničke metodologije i platforme za ispitivanje na tom području. Sve je više zlonamjernih softvera, krađe osobnih ili poslovnih podataka te slučajeva pada digitalnih sustava koji nanose veliku financijsku štetu. Policijska i pravosudna tijela moraju imati mogućnost provedbe digitalnih istraživanja i prikupljanja dokaza uz pružanje potrebne zaštite žrtvama takve vrste kaznenih djela. Posebno je važno osigurati mehanizme za odgovor na kibernetičke incidente većih razmjera koji potencijalno mogu dovesti do kriznih situacija.

Zbog toga je kontinuirana izobrazba i osposobljavanje zaposlenika u sustavu javne sigurnosti, tijelima sigurnosno-obavještajnog sustava i sektoru privatne zaštite te jačanje njihovih tehnoloških kapaciteta sastavni i nerazdvojan dio napora za osiguranje visoke razine sigurnosti građana i gospodarstva.

Jednako tako, ulagat će se i u razminiranje radi potpunog uklanjanja mina sa svih dijelova hrvatskog teritorija, posebno miniranih područja uz državnu granicu, čime će se dodatno pridonijeti jačanju sigurnosti i očuvanju integriteta vanjske granice Europske unije.

■ **Prioriteti provedbe politike na području unutarnje sigurnosti:**

- osiguranje sigurnosti stanovništva, materijalnih dobara i teritorija, uključujući i kibernetičku sigurnost
- integrirano upravljanje granicama
- digitalizacija sigurnosnog sustava i provedbi interoperabilnosti informacijskih sustava
- prilagodba nacionalne sigurnosne arhitekture novim sigurnosnim izazovima
- ulaganje u kvalitetnije infrastrukturne uvjete, opremu i uvjete rada policijskih i carinskih snaga

Borba protiv radikalizma, ekstremizma i terorizma

Sigurnost je preduvjet za osjećaj zaštićenosti, blagostanja i dobrobiti građana. Temeljna je vrijednost sigurnog društva da čovjek može živjeti bez straha da će biti izložen mržnji i nasilju.

Zbog toga je važno spriječiti pojavu i širenje radikalizma koji prihvaća primjenu nasilja za postizanje identitetskih ciljeva, te nasilnog ekstremizma i terorizma kao njegove najgore posljedice.

Nužni su zajednički napori svih relevantnih aktera u javnom i privatnom sektoru, posebno u sustavu Domovinske sigurnosti radi identificiranja i postupanja s ranim znakovima radikalizacije i nasilnog ekstremizma te smanjenja polarizacije između različitih društvenih grupa. To znači intenzivniju suradnju tijela za provedbu zakona u Republici Hrvatskoj i u državama članicama Europske unije u iznalaženju zajedničkih rješenja. Suradnja s privatnim sektorom ključna je jer on posjeduje važan dio digitalne i nedigitalne infrastrukture za učinkovitu borbu protiv govora mržnje, radikalizacije i potencijalnih terorističkih djelovanja.

Također, važno je senzibilizirati javnost za prepoznavanje svih neprihvatljivih oblika ponašanja koji potencijalno mogu imati negativne sigurnosne implikacije te u tom smislu poticati njihovu suradnju s tijelima za provedbu zakona. Pritom je važno dobiti široku javnu potporu za poduzete aktivnosti.

U kontekstu zaštite od terorizma nužno je osigurati zadovoljavajuću razinu zaštite javnih prostora jer je većina dosadašnjih terorističkih napada bila usmjerena upravo na javne prostore, iskorištavajući njihovu otvorenost i pristupačnost. Stoga je potrebna bolja fizička zaštita takvih mjesta i dostupnost odgovarajućih sustava za otkrivanje, bez ugrožavanja slobode građana.

Internet i društveni mediji postali su virtualne arene za radikalizaciju te je borba protiv nezakonitih sadržaja na internetu, osim radi borbe protiv ekstremizma i terorizma, nužna i u svjetlu drugih oblika neprihvatljivog ponašanja na štetu pojedinaca, posebno ranjivih skupina. Kako bi se spriječilo i suzbilo širenje govora mržnje na internetu, nužno je uspostaviti mehanizam postupanja za borbu protiv tog fenomena, uz obvezu internetskih platformi i ostalih medijskih dionika da uklone sadržaje govora mržnje.

U kontekstu pojačane radikalizacije i porasta ugroze od terorizma, važno je rješavati i pitanje posjedovanja i lake dostupnosti nezakonitog vatrenog oružja. S tim u vezi jačat će se koordinacija i suradnja unutar Europske unije, ali i suradnje hrvatskih tijela za provedbu zakona s nama susjednim zemljama te s relevantnim međunarodnim organizacijama, prvenstveno Interpolom, kako bi se pravovremeno prikupljale i razmjenjivale informacije i poduzimale odgovarajuće operativne aktivnosti tih tijela.

■ **Prioriteti provedbe politike na području borbe protiv radikalizma, ekstremizma i terorizma:**

- osnaživanje otpornosti ključnih sustava te suzbijanje kampanja dezinformiranja i radikalizacije političkog diskursa
- osnaživanje kapaciteta za suzbijanje terorizma, uključujući i onoga potaknutog identitetski motiviranim ekstremizmom
- jačanje zakonodavnog okvira i suradnje s javnošću i relevantnim akterima na uklanjanju govora mržnje iz javnog prostora te radikalnih i ekstremističkih sadržaja s interneta
- osiguranje zaštite javnih prostora, uključujući i kroz suradnju s tijelima lokalne vlasti
- suzbijanje lake dostupnosti nezakonitog vatrenog oružja te jačanje mjera za suzbijanje krijumčarenja vatrenim oružjem.

Jačanje otpornosti na rizike od katastrofa i unaprjeđenje sustava civilne zaštite

Klimatske promjene povećavaju vjerojatnost prirodnih katastrofa i pojave ekstremnih vremenskih prilika kao što su poplave, suše ili požari. Spremnost na smanjivanje rizika od takvih pojava i djelotvorno i pravovremeno suočavanje s njihovim posljedicama upućuje na ustrajno unaprjeđivanje sposobnosti sustava civilne zaštite te djelotvornu koordinaciju i podizanje sposobnosti među sudionicima različitih razina od lokalne, regionalne preko državne do međunarodne razine.

Nastavit će se razvoj sustava i operativnih snaga civilne zaštite te pratećih službi i ureda: Hrvatskog Crvenog križa, Hrvatske gorske službe spašavanja i drugih dionika na nacionalnoj i regionalnoj razini. Nastavit će se osiguravati primjerena razina strateških robnih zaliha i unaprjeđivati učinkovitost njihovog upravljanja radi ublažavanja posljedica katastrofa i velikih nesreća i bržeg oporavka pogođenog područja.

Posebna pozornost posvetit će se mjerama sprječavanja i jačanja sposobnosti suzbijanja posljedica prirodnih katastrofa, naročito požara, poplava i potresa, jačanjem institucionalnih kapaciteta i operativne sposobnosti i pripravnosti operativnih snaga civilne zaštite, ali i unaprjeđenjem rada Hrvatske platforme za smanjenje rizika od katastrofa. Digitalna tehnologija i digitalizacija sustava i operativnih snaga civilne zaštite prvorazredni je instrument za unaprjeđivanje kvalitete preventivnih mjera, za učinkovito i brzo informiranje građana u kriznim situacijama ali i djelotvornosti odgovora na pojavu prirodnih katastrofa i velikih nesreća. Suradnja s poslovnim sektorom i znanstvenom zajednicom radi razvijanja novih sposobnosti i inovativnih rješenja, jačanje međunarodne suradnje, intenzivnija razmjena podataka među institucijama odgovornim za upravljanje kritičnom infrastrukturom i njezinu zaštitu aktivnosti su nužne za povećanje spremnosti u prevenciji, smanjivanju rizika od prirodnih katastrofa i svladavanju njihovih posljedica.

Zaštita kritičnih infrastruktura usmjerit će se na prevenciju, uklanjanje ili ublažavanje rizika koji mogu izazvati ranjivost kritičnih infrastruktura te na jačanje njihove otpornosti. Razvit će se modeli razmjene podataka između državnih tijela i agencija i operatora kritične infrastrukture u javnom i privatnom vlasništvu radi pravodobnog upoznavanja s mogućim sigurnosnim prijetnjama i rizicima.

■ **Prioriteti provedbe politike na području jačanja otpornosti na rizike od katastrofa:**

- jačanje kapaciteta i otpornosti na svim razinama i u svim fazama sustava upravljanja rizicima od katastrofa
- smanjenje rizika od katastrofa djelotvornim odgovorom na klimatske promjene i sve veće i raznolikije tehničko-tehnološke ugroze
- jačanje kompetencija operativnih snaga civilne zaštite.

Unaprjeđenje sustava vatrogastva

Gospodarski i socijalni napredak nije moguć bez osiguranja odgovarajuće globalne, nacionalne, regionalne i lokalne vatrozaštite, koncipirane na temeljima supsidijarnosti, pri čemu se vatrogastvo ističe kao jedan od vodećih i ključnih čimbenika sustava domovinske sigurnosti. Vatrogastvo uz policiju i oružane snage čini temeljni stup opće i nacionalne sigurnosti te je koncept sigurne Hrvatske nezamisliv bez dobro ustrojenih, motiviranih, opremljenih i osposobljenih vatrogasaca koji kroz gustu mrežu vatrogasnih postrojbi osiguravaju ujednačenu vatrozaštitu na cijelom području Hrvatske. Stoga ustrojavanje djelotvornog sustava vatrogastva kao najveće i najbrojnije žurne službe predstavlja prioritet u stvaranju sigurnog okruženja u Hrvatskoj.

■ **Prioriteti provedbe politike na području sustava vatrogastva:**

- jačanje kapaciteta i otpornosti na svim razinama te u svim fazama sustava upravljanja vatrogasnim intervencijama
- jačanje djelotvornog odgovora vatrogasnih postrojbi kroz ulaganja u vatrogasnu infrastrukturu i nove tehnike i tehnologije radi skraćivanja dolaska i vremena intervencije.

5.8. Strateški cilj 8. „Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost”

Očuvanje prirode, obnovljivih prirodnih resursa, voda, šuma, tla i mora osnova je održivog i uključivog rasta, sigurnosti proizvodnje hrane i smanjivanja siromaštva. Pitka voda, čist zrak, te zdravi kopneni, slatkovodni i morski ekosustavi omogućuju ljudima u Hrvatskoj da vode zdrav i produktivan život, ostvaruju vlastite potencijale i pridonose društvu jer bez zdravog ekosustava to nije moguće.

Hrvatska je izložena visokim rizicima od klimatskih promjena. Posljedice ekstremnih vremenskih nepogoda, suše, poplave, podizanje razine mora, erozija tla i onečišćenje zraka upućuju na nužnost smanjivanja rizika od negativnih posljedica uzrokovanih klimatskim promjenama i povećanja otpornosti na njih. Sektori koji se smatraju osobito osjetljivima na klimatske promjene jesu vodno gospodarstvo, poljoprivreda, šumarstvo, bioraznolikost te prirodni kopneni i morski ekosustavi, energetika, obalna i urbana područja, turizam i zdravlje ljudi.

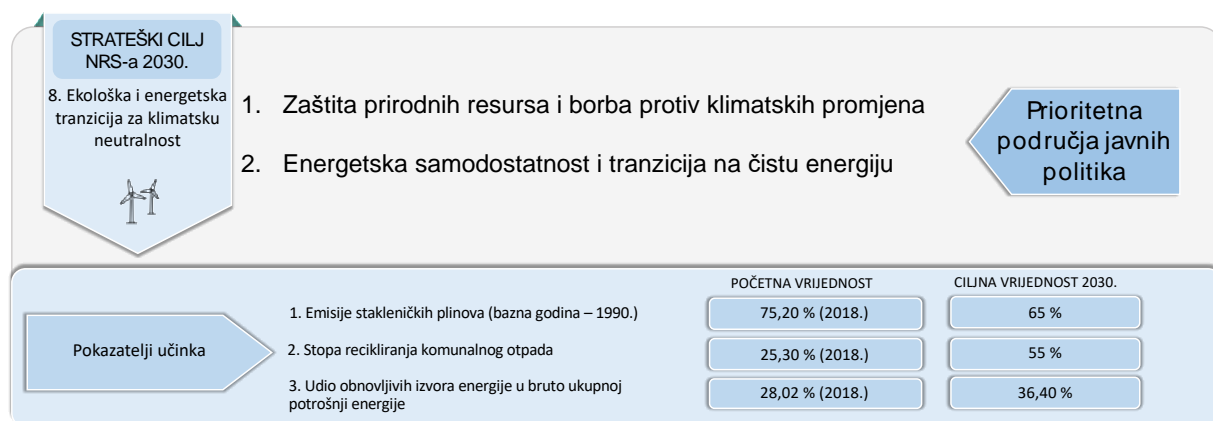
Iako se emisije stakleničkih plinova u Hrvatskoj postupno smanjuju, intenzitet emisija stakleničkih plinova gospodarstva još je uvijek visok. Osim prometa, značajni su izvori stakleničkih plinova proizvodnja energije, zbrinjavanje otpada i neučinkovito korištenje energije u sektoru zgradarstva. Postojeći fond zgrada relativno je star i energetska neučinkovit, a hrvatski gradovi svrstavaju se među najmanje zelene gradove u Europi. Poticat će se cjelovita obnova zgrada, koja osim mjera energetske obnove obuhvaća i mjere za osiguranje zdravih unutarnjih klimatskih uvjeta, zaštite od požara i rizika povezanih s pojačanom seizmičkom aktivnošću.

Ispunjavajući ciljeve tranzicije na niskouglični razvoj, zaštite okoliša i smanjivanja rizika od klimatskih promjena na način koji je sukladan provedbi Europskog zelenog plana, pridonijet će se postizanju klimatske neutralnosti i ispunjavanju ciljeva održivog razvoja iz Programa Ujedinjenih naroda za održiv razvoj 2030.

Niskouglična i energetska tranzicija postavlja put prema održivom konkurentnom gospodarstvu u kojemu se gospodarski rast ostvaruje uz male emisije stakleničkih plinova i drugih emisija u okoliš.

Vodeći računa o izloženosti Hrvatske rizicima klimatskih promjena, uporno će se raditi na provođenju javnih politika usmjerenih na očuvanje bioraznolikosti i povećanje prirodnog kapitala, prostornih resursa, osnaživanje niskougličnog rasta i djelotvorno upravljanje resursima radi smanjivanja rizika za okoliš i povećanja otpornosti na klimatske promjene te dekarbonizaciju energetskog sustava i obnovu zgrada u cilju postizanja energetske učinkovitosti.

Slika 25. – Prikaz prioriteta područja javnih politika za strateški cilj 8. „Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost”

Prioritetna područja javnih politika za strateški cilj 8 „Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost”:

Zaštita prirodnih resursa i borba protiv klimatskih promjena

Hrvatska ostvaruje značajne gospodarske koristi od svojeg prirodnog kapitala, na primjer kroz turizam ili poljoprivredu, no vrijednosti zdravog i funkcionalnog ekosustava te očuvane bioraznolikosti zasad nisu u cijelosti tržišno prepoznate. Ne postoje financijski ili računovodstveni standardi kojima bi se vrednovao prirodni kapital. Međutim, gubitak bioraznolikosti i funkcionalnih ekosustava uzrokovao bi nesagledivu štetu za gospodarstvo i stanovništvo. Očuvanje i poboljšanje bioraznolikosti, povećanje prirodnog kapitala, sprječavanje onečišćenja i zaštita okoliša te očuvanje Jadranskog mora zajednička je zadaća, a zaštita od klimatskih promjena obveza je prema budućim generacijama. Okoliš je zbog toga sastavni i nerazdvojivi dio gospodarskog razvoja.

Intenzivirat će se prijelaz na odvojeno prikupljanje i recikliranje te smanjenje stvaranja otpada stanovnika. Ubrzat će se ulaganja radi uspostave regionalnih centara za gospodarenje otpadom

i unaprijediti kapaciteti jedinica lokalne samouprave za provedbu nacionalnog plana gospodarenja otpadom.

Unaprijedit će se sustav javne vodoopskrbe, javne odvodnje i pročišćavanja komunalnih otpadnih voda. Posebna pozornost posvetit će se učinkovitoj reorganizaciji sektora vodnih usluga radi poboljšanja djelotvornosti i održivosti te ostvarivanja operativnih ciljeva Direktive o pročišćavanju komunalnih otpadnih voda i Direktive o kakvoći vode namijenjene za ljudsku potrošnju. Povećat će se ulaganja u modernizaciju i proširenje vodovodne mreže, sustava javne odvodnje i uređaja za pročišćavanje komunalnih otpadnih voda te odvodnju bujičnih voda. Trajno će se ulagati u programe smanjenja gubitaka vode iz vodoopskrbnih sustava.

Intenzivirat će se projekti za jačanje otpornosti na klimatske promjene u vodoopskrbi i upravljanju otpadnim vodama te zaštiti od poplava i šumskih požara. Uspostavit će se sustav praćenja klimatskih promjena i prilagodbe tim promjenama te će se modernizirati hidrometeorološki sustavi i sustavi za rano upozoravanje na opasne vremenske pojave.

Osigurat će se razvoj infrastrukture za smanjenje rizika od poplava pomoću rješenja utemeljenih na kriterijima zaštite prirode. Poduzet će se mjere za smanjenje rizika od zaslanjivanja tla i pojave klizišta održivim upravljanjem vodnim resursima te razvojem i primjenom mjera prevencije rizika od poplava i djelovanja bujičnih voda.

Smanjit će se onečišćenje zraka poticanjem usvajanja „čišćih” procesa proizvodnje, smanjivanjem upotrebe fosilnih goriva za grijanje, smanjenjem emisija ugljika u transportu te emisija amonijaka i drugih štetnih tvari u poljoprivredi.

Potaknut će se razvoj zelene infrastrukture na urbanim područjima kao što su planski osmišljene zelene i vodne površine i druga prostorna rješenja temeljena na prirodi koja pridonose očuvanju, poboljšanju i očuvanju prirode, prirodnih funkcija i procesa.

Kružnom obnovom prostora i zgrada potiče se učinkovito korištenje prostornim resursima uz smanjenje potrebe za širenjem građevinskih područja na trenutačno neizgrađena područja, doprinosi se poboljšanju energetske svojstva zgrada, smanjenju nastanka građevnog otpada, ukupnom očuvanju resursa korištenih u prostoru i zgradama te revitalizaciji urbanog prostora.

Uspostavit će se cjelovit funkcionalni okvir za očuvanje prirode te unaprijediti upravljanje zaštićenim područjima ekološke mreže Natura 2000, uključujući uređenje posjetiteljske

infrastrukture, radi ostvarenja održive turističke valorizacije prirodne baštine i vodeći računa o uspostavi adekvatnog sustava upravljanja posjetiteljima.

Provodit će se javne politike usmjerene na očuvanje vrsta i staništa unutar ekološke mreže Natura 2000 i restauracija narušenih ekosustava te će se otklanjati pritisci na bioraznolikost, osobito od invazivnih stranih vrsta. Unaprijedit će se koordinacija, praćenje i vrednovanje provedbe integrirane zaštite i upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem.

■ **Prioriteti provedbe politike na području održivog okoliša:**

- povećanje djelotvornosti u gospodarenju komunalnim otpadom i priprema za prijelaz na kružno gospodarstvo
- kvalitetno i održivo upravljanje vodama
- smanjenje onečišćenja zraka i emisija stakleničkih plinova
- prevencija rizika, promicanje otpornosti i prilagodbe na klimatske promjene
- razvoj kružnog gospodarenja prostorom i zgradama
- razvoj zelene infrastrukture na urbanim područjima i stvaranje zelenih gradova
- očuvanje i poboljšanje bioraznolikosti te održivo upravljanje ekosustavima, prirodnim dobrima i bioraznolikošću.

Energetska učinkovitost i samodostatnost te tranzicija na čistu energiju

Hrvatska je neto uvoznik energije i znatan dio svojih energetske potrebe zadovoljava uvozom električne energije, plina i nafte. Energetska intenzivnost se smanjuje, ali je njezina razina i dalje veća od prosjeka EU-a. Razlog je tome neučinkovita upotreba energije u zgradarstvu (koje sudjeluje s više od 40 % u finalnoj potrošnji energije) i prometu te povećanje potreba za hlađenjem uzduž jadranske obale.

Zahvaljujući postojećem hidropotencijalu i povećanju kapaciteta vjetroelektrana i solarnih elektrana tijekom proteklih godina, Hrvatska zadovoljava oko 29 % svoje energetske potrošnje iz obnovljivih izvora energije. Na taj je način Hrvatska premašila ciljeve strategije Europa 2020. koji se odnose na udio energije iz obnovljivih izvora postavljene za 2020. godinu. Međutim, ispunjavanje ciljeva za 2030. godinu i doprinos Europskom zelenom planu o pretvaranju Europe u kontinent s nultim neto emisijama stakleničkih plinova bit će značajan izazov,

posebno stoga što se dosadašnji sustav poticaja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora pokazao fiskalno neodrživim.

Polazeći od snažne povezanosti energetske politike i smanjivanja ugljičnog intenziteta gospodarstva i društva, cilj je osigurati pristupačnu, sigurnu i kvalitetnu opskrbu energijom koja će pridonijeti smanjivanju upotrebe fosilnih goriva, emisije stakleničkih plinova i ublažavanju rizika od klimatskih promjena.

Posebna pozornost usmjerit će se integriranju digitaliziranog elektroenergetskog tržišta, povezivanju energetske sustava i djelotvornijem priključivanju obnovljivih izvora energije na mrežu. Poboľšat će se povezanost elektroenergetske infrastrukture bez dodatnih opterećenja za krajnje korisnike i povećati likvidnost hrvatske burze električne energije kako bi se osigurala fleksibilnost sustava, zadovoljila vršna opterećenja u upotrebi energije, upravljalo viškovima energije iz obnovljivih izvora i osigurala stabilnost cijena energije. Poseban naglasak stavit će se na istraživanje i razvoj te primjenu novih tehnologija, koje su nužan preduvjet za dekarbonizaciju energetske sektora.

U okviru programa energetske obnove stambenog sektora za razdoblje 2021. – 2030. provodit će se cjelovita obnova višestambenih zgrada i obiteljskih kuća čiji će dio biti usmjeren na ranjive skupine građana u opasnosti od energetske siromaštva. Posebna pažnja posvetit će se obnovi škola, dječjih vrtića, bolnica i zgrada javnog sektora uzimajući u obzir specifičnosti građevina upisanih u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske i građevina unutar zaštićenih kulturno-povijesnih cjelina. Pri energetske obnovi uzet će se u obzir posljedice razornog potresa u Zagrebu u ožujku 2020., a u obnovi zgrada u svim dijelovima Hrvatske primijenit će se načela tranzicije na čišće izvore energije i protupotesne zaštite.

Povećat će se raspoloživost stručnih resursa, kontinuirano će se osiguravati sredstva za sufinanciranje energetske obnove stambenih zgrada i razvijati inovativne mogućnosti financiranja. U projektima energetske obnove zgrada mjere energetske učinkovitosti povezat će se s mjerama za osiguranje zdravih unutarnjih klimatskih uvjeta, zaštitu od požara i rizika povezanih s pojačanom seizmičkom aktivnošću te uštedu vode. Promicanjem energetske obnove u stambenom sektoru smanjit će se energetska siromaštva, povećati energetska učinkovitost, ali i pridonijeti smanjivanju onečišćenja zraka.

Poticanjem inovacija i ulaganjima u istraživanje i razvoj u energetske sektoru, poput ulaganja u čiste tehnologije povezane s vodikom, pridonijet će se razvoju kružnog gospodarstva i

energetskoj samodostatnosti, ali i stvaranju novih radnih mjesta povezanih s energetskom održivošću i smanjivanju rizika od klimatskih promjena.

■ **Prioriteti provedbe na području energetske politike:**

- promicanje energetske tranzicije i obnovljivih izvora energije
- povećanje energetske samodostatnosti i učinkovitosti te tranzicija na čistu energiju
- uvođenje naprednih digitaliziranih energetske sustava, mreže i skladištenje energije
- dekarbonizacija, uklanjanje, skladištenje i uporaba ugljikovog dioksida
- istraživanje, razvoj i primjena novih tehnologija
- ulaganja u čiste tehnologije povezane s vodikom
- energetska obnova zgrada i suzbijanje energetske siromaštva.

5.9. Strateški cilj 9. “Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva”

Hrana je društveno, kulturno i zdravstveno dobro koje povezuje ljude različitih kulturnih, socijalnih i ekonomskih obilježja s lokalnim zajednicama i njihovom raznolikošću, a proizvodnja hrane dio je prehrambenog sustava koji je iznimno značajan za dostatnu opskrbu stanovništva hranom. Sektor proizvodnje hrane ujedno je višestruko povezan s drugim proizvodnim i uslužnim sektorima, od biotehnologije, farmaceutike, pakiranja, logistike i transporta preko IKT industrije, obrazovanja, turizma i zdravstva do kulturne i kreativne industrije.

Stvorit će se uvjeti da hrvatski sektor proizvodnje hrane, uključujući poljoprivredu, ribarstvo i akvakulturu, proizvodi više kvalitetne hrane po konkurentnim cijenama uz održivo upravljanje prirodnim resursima i bolje upravljanje rizicima od klimatskih promjena.

Produktivnost rada u poljoprivredi nalazi se danas na oko 20 % od EU-15 prosjeka, dok je produktivnost poljoprivrednog zemljišta na razini oko 50 % u usporedbi s EU-27. Hrvatska bilježi vanjskotrgovinski deficit u gotovo svim poljoprivrednim proizvodima osim žitarica i uljarica, dok u trgovini ribom bilježi suficit. Proizvodnja u sektoru marikulture tijekom proteklih se 20 godina povećala 3,5 puta. Podaci jasno pokazuju da postoje prilike za rast koje se mogu ostvariti povećanjem količine i podizanjem kvalitete proizvoda, učinkovitijim povezivanjem primarne proizvodnje s prehrambeno-prerađivačkom industrijom i jačanjem pristupa tržištu, posebno u segmentima tržišta svježije hrane i visokokvalitetnih proizvoda. Na taj način povećanje produktivnosti i kvalitete u proizvodnji hrane može biti prvorazredan instrument za smanjivanje rizika od siromaštva i socijalne isključenosti na ruralnim i obalnim područjima te na područjima koja zaostaju u razvoju. Povećanje produktivnosti poljoprivredne proizvodnje podrazumijeva učinkovitiju upotrebu poljoprivrednog zemljišta i upravljanje njime, povećanje javnih i privatnih ulaganja u uvođenje suvremenih tehnoloških rješenja i bolje upravljanje prirodnim resursima kao što su poljoprivredno zemljište, vode i more. To uključuje i poticanje diversifikacije i proizvodnje proizvoda s višom dodanom vrijednošću u poljoprivredi i akvakulturi te unaprjeđenje i razvoj logističke infrastrukture.

Unaprjeđenje i razvoj logističke infrastrukture omogućit će učinkovitije povezivanje poljoprivrede i akvakulture s domaćim i međunarodnim tržištima, povećati djelatnost distribucije svježih i lako kvarljivih proizvoda i na taj način pridonijeti konkurentnosti poljoprivrede i akvakulture.

Posebna pozornost posvetit će se uvođenju proizvodnih i upravljačkih praksi i tehnologija koje će pridonijeti niskougljičnom razvoju, boljoj zaštiti okoliša, energetske učinkovitosti, povećanju biogenosti tla te održivoj upotrebi voda i mora radi jačanja otpornosti primarne poljoprivredne proizvodnje i akvakulture na klimatske promjene. Očuvanje kvalitete i zdravlja tla, vode i mora bit će najveći prioritet i pridonijet će trajnoj održivosti prirodnog kapitala kojim raspolaže Hrvatska.

Povećat će se iskorištenost poljoprivrednog zemljišta. Niska produktivnost poljoprivredne proizvodnje povezana je s malom prosječnom veličinom poljoprivrednih površina i njihovom rascjepkanošću. Unaprijedit će se sustav upravljanja poljoprivrednim zemljištem kako bi se smanjile neobrađene površine i ostvarile pretpostavke za veću i produktivniju iskorištenost obradive zemlje. Donošenjem novog Zakona o komasaciji poljoprivrednog zemljišta pokrenut će se rješavanje problema rascjepkanosti zemljišta, a time i uređenja i razvoja ruralnog prostora. Jednostavnije i učinkovitije upravljanje zemljom otvorit će mogućnosti za razvoj slatkovodnog ribarstva. Veća očuvanost tla i okoliša u Hrvatskoj u usporedbi s prosjekom Europske unije predstavlja priliku za rast hrvatske poljoprivrede i bolju polaznu poziciju u ostvarenju ciljeva Europske unije utvrđenih Strategijom „od polja do stola“ i Strategijom EU-a za bioraznolikost do 2030.

Povećat će se ulaganja u izgradnju i modernizaciju sustava navodnjavanja i odvodnje, pojednostavniti administrativni postupci i olakšati uvjeti za investicije kako bi se osigurali infrastrukturni preduvjeti za prelazak na proizvodnju visokodohodovnih kultura, ali i unaprijedila otpornost poljoprivredne proizvodnje na klimatske promjene. Rastući rizici od ekstremnih vremenskih prilika, suše i poplave, porast temperature i promjene u sezonskom obrascu oborina upućuju na nužnost izgradnje sustava za navodnjavanje i odvodnju radi očuvanja održivosti poljoprivredne proizvodnje u nadolazećim godinama.

Osigurat će se široka primjena standarda kvalitete i certifikacijskih shema. Veće sudjelovanje poljoprivrednika i proizvođača iz sektora akvakulture u takvim shemama povećava njihovu konkurentnost jer smanjuje prepreke za izlazak na nova tržišta.

Ciljanom financijskom potporom usmjerenom prema ruralnim i obalnim područjima osnažit će se sposobnost inovativnih malih i srednjih poljoprivrednika za pokretanje novih vrsta proizvodnje u poljoprivredi i akvakulturi. Povećat će se proizvodnja ribljih vrsta i proizvoda veće vrijednosti. Poticat će se povezivanje malih i srednjih proizvođača u poljoprivredi i

akvakulturi u proizvođačke organizacije i druge oblike udruživanja radi smanjivanja troškova proizvodnje i povećanja profitabilnosti, što uključuje i poticanje povezivanja proizvođača i domaćih kupaca (uključujući i institucionalne kupce) radi djelotvornijeg funkcioniranja kratkih lanaca opskrbe.

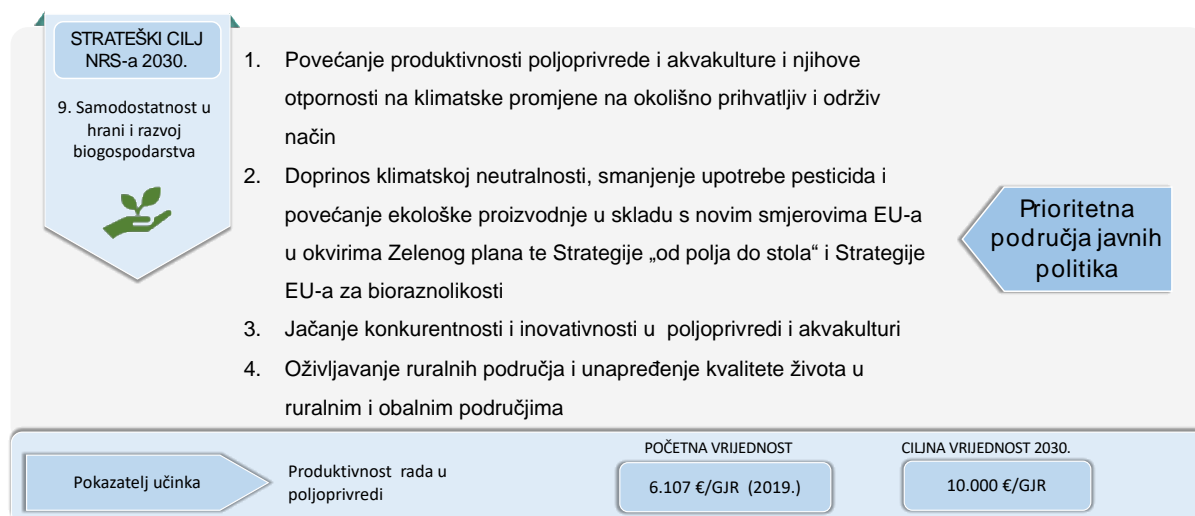
U skladu s horizontalnim politikama za jačanje obrazovanja i usavršavanja posebna pozornost će se posvetiti unapređenju strukovnog obrazovanja za zanimanja u poljoprivredi i akvakulturi radi jačanja vještina povezanih s modernom, ekološki održivom proizvodnjom i akvakulturom uključujući i biogospodarstvo i upotrebu digitalne tehnologije. Poticat će se usavršavanje poljoprivrednih proizvođača i proizvođača u akvakulturi, osobito mladih i žena, radi povećanja znanja i vještina povezanih s povećanjem kvalitete, intenziteta i održivosti proizvodnje, financijskom pismenošću, računovodstvenim i digitalnim vještinama. Ovo uključuje i veću dostupnost savjetodavnih usluga povezanih s izazovima poljoprivredne proizvodnje i akvakulture.

Osobita pozornost posvetit će se daljnjem proširivanju i jačanju mogućnosti financiranja za male i srednje proizvođače, s naglaskom na proizvodnju proizvoda i vrsta veće vrijednosti te proizvodnju na područjima koja zaostaju u razvoju i područjima s razvojnim posebnostima (otoci, brdsko-planinska područja).

Povećat će se ulaganja u aktivnosti na području istraživanja i razvoja radi bržeg usvajanja novih proizvoda, tehnologija i proizvodnih rješenja u primarnoj proizvodnji i preradi hrane. To uključuje i unaprjeđenje koordinacije, povezanosti i partnerstva svih sudionika u nacionalnom sustavu inovacija i znanja u poljoprivredi i akvakulturi radi bržeg širenja znanja i inovacija.

U skladu s javnim politikama usmjerenima na regionalni razvoj i razvoj „pametnih sela” povećavat će se investicije u javnu infrastrukturu i usluge uključujući i širokopojasni internet. Na taj će se način poboljšati povezanost ruralnih i obalnih područja te otoka s domaćim i međunarodnim tržištem, omogućiti učinkovitije uključivanje u lance vrijednosti i iskorištavanje prilika koje proizlaze iz digitalnog gospodarstva i biogospodarstva. Osiguravanje kvalitetne infrastrukture i usluga na ruralnim područjima dodatno će pridonijeti zaustavljanju iseljavanja, stvaranju novih radnih mjesta i povećanju socijalne uključenosti.

Slika 26. – Prikaz prioriteta javne politike za strateški cilj 9.
„Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva“

*GJR – godišnja jedinica rada (eng. *Annual work unit*)

Prioritetna područja javnih politika za strateški cilj 9.
„Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva“

Povećanje produktivnosti poljoprivrede i akvakulture i njihove otpornosti na klimatske promjene na okolišno prihvatljiv i održiv način

Niska poljoprivredna produktivnost u Hrvatskoj uvjetovana je niskim kapitalnim ulaganjima i izdacima za istraživanja i razvoj, ali i ograničenim obuhvatom sustava navodnjavanja te nedostatnom primjenom najboljih proizvodnih praksi. Za povećanje produktivnosti potreban je integrirani pristup koji uključuje i učinkovitiju upotrebu proizvodnih sredstava i tržišno usmjerenu proizvodnju. Priliku za razvoj nudi promjena strukture proizvodnje u smjeru proizvoda visoke vrijednosti.

Radit će se na poboljšanju koordinacije, suradnje i partnerstva među dionicima poljoprivredno-prehrambenog lanca i institucijama koje stvaraju i prenose znanje, uz povećanje potpore istraživanjima i razvoju inovacija.

■ **Prioriteti provedbe politike na području povećanja produktivnosti i otpornosti poljoprivredne proizvodnje na klimatske promjene su:**

- povećanje učinkovitosti i dodane vrijednosti poljoprivredne proizvodnje i akvakulture

- veća ulaganja u istraživanje i razvoj u poljoprivredno-prehrambenom sektoru, akvakulturi i biogospodarstvu
- integracija poljoprivrednika u prehrambeno-poljoprivredne vrijednosne lance
- učinkovitija upotreba poljoprivrednog zemljišta i upravljanje njime
- osiguravanje većih i stabilnijih prihoda za male proizvođače.

Doprinos klimatskoj neutralnosti, smanjenje upotrebe pesticida i povećanje ekološke proizvodnje u skladu s novim smjerovima EU-a u okvirima Zelenog plana te Strategije „od polja do stola“ i Strategije EU-a za bioraznolikosti

Hrvatski poljoprivredni sektor suočen je s nekoliko ograničenja u pogledu upravljanja prirodnim resursima, koji uključuju ograničen pristup vodi za navodnjavanje, probleme onečišćenja vode te nepovoljne vrijednosti pokazatelja zdravlja tla.

Stoga će se potaknuti razvoj novih modela proizvodnje i inovacija u poljoprivredi unaprjeđenjem prijenosa najboljih znanja, praksi, tehnologija i inovacija u poljoprivredi. Konkretno mjere razradit će se strateškim planom za zajedničku poljoprivrednu politiku, kojim će se osigurati provedba europskih pravila u poljoprivredi temeljenih na visokim standardima zaštite okoliša i klimatskih aktivnosti.

■ Prioriteti provedbe politike na području doprinosa klimatskoj neutralnosti, smanjenju upotrebe pesticida i povećanju ekološke proizvodnje su:

- unaprjeđenje održivog gospodarenja tlom, vodama i bioraznolikošću te očuvanje kvalitete i zdravlja tla, vode i mora
- uvođenje proizvodnih i upravljačkih praksi i tehnologija koje pridonose niskougličnom razvoju, boljoj zaštiti okoliša, energetske učinkovitosti te povećanju biogenosti tla
- jačanje otpornosti primarne poljoprivredne proizvodnje i akvakulture na klimatske promjene
- ulaganja u sustave navodnjavanja i odvodnje
- poticanje ulaganja u ekološku proizvodnju

Jačanje konkurentnosti i inovativnosti u poljoprivredi i akvakulturi

Potaknut će se jača horizontalna koordinacija među proizvođačima u obliku organiziranosti u proizvođačkim organizacijama i drugim oblicima udruživanja, uz istodobno unaprjeđenje suradnje poljoprivredno-prehrambenih proizvođača s partnerima u proizvodnji, preradi i distribuciji, s naglaskom na razvoju kvalitetnih proizvoda i suvremenom marketingu.

Potrebno je unaprijediti upravljanje poslovanjem, financijsku pismenost, vještine vođenja evidencije i računovodstva te marketinške prakse u poljoprivredno-prehrambenom sektoru i na ruralnim područjima.

Promicat će se sudjelovanje proizvođača u sustavima kvalitete jer se visoka kvaliteta hrvatskih proizvoda prepoznaje kao konkurentna prednost na zajedničkom tržištu.

Povećat će se potpora istraživanjima i razvoju inovacija te potaknuti njihovo širenje i usvajanje. Više će se ulagati i u vještine i znanje poljoprivrednih savjetnika.

■ Prioriteti provedbe politike na području na jačanju konkurentnosti i inovativnosti u poljoprivredi i akvakulturi su:

- poticanje organiziranja i udruživanja poljoprivrednih proizvođača u proizvođačke organizacije i druge oblike udruživanja te olakšavanje pristupa proizvođača strateškim segmentima tržišta
- unaprjeđenje i razvoj logističke infrastrukture
- unaprjeđenje prijenosa tehnologija te poticanje inovacija u poljoprivredno-prehrambenom sektoru
- osnaživanje sposobnosti inovativnih malih i srednjih poljoprivrednika za pokretanje novih vrsta proizvodnje u poljoprivredi i akvakulturi
- unaprjeđenje strukovnog obrazovanja za zanimanja u poljoprivredi i akvakulturi te unaprjeđenje poduzetničkih sposobnosti proizvođača u poljoprivredno-prehrambenom sektoru i akvakulturi
- šira primjena standarda kvalitete i certifikacijskih shema
- jačanje poljoprivrednih savjetodavnih službi.

Oživljavanje ruralnih područja i unaprjeđenje kvalitete života na ruralnim i obalnim područjima

Uskladit će se ulaganja u teritorijalni razvoj na regionalnoj i lokalnoj razini, koja će se poticati putem različitih sektorskih programa, uključujući ulaganja u poboljšanje kvalitete osnovnih javnih usluga na ruralnim područjima. Nadogradit će se fizička infrastruktura na ruralnim područjima radi pružanja usluga digitalne tehnologije nove generacije, navodnjavanja, sustava proizvodnje obnovljive energije i povećanja energetske učinkovitosti.

■ Prioriteti provedbe politike na području oživljavanja ruralnih područja i unaprjeđenju kvalitete života na ruralnim i obalnim područjima su:

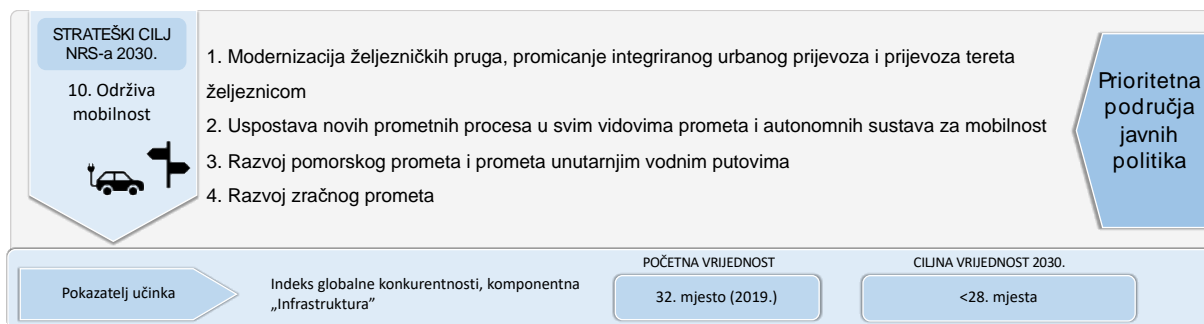
- ubrzavanje prijelaza na pametno i zeleno ruralno gospodarstvo
- otvaranje većeg broja boljih radnih mjesta na ruralnim područjima
- smanjenje siromaštva na ruralnim područjima
- razvoj biogospodarstva.

5.10. Strateški cilj 10. „Održiva mobilnost”

Prometna povezanost nužna je sastavnica kvalitete života, ali i nezaobilazan instrument ravnomyernog razvoja i brzog prelijevanja gospodarskog rasta među regionalnim središtima koji istodobno proširuje mogućnosti i smanjuje troškove pristupa međunarodnim tržištima. Prometna je infrastruktura instrument nacionalnog i regionalnog razvoja te teritorijalne kohezije koji pokreće razmjenu dobara te omogućava bolju pristupačnost svim institucionalnim, društvenim, gospodarskim, zdravstvenim, turističkim, kulturnim i drugim sadržajima. Promet je stoga horizontalna poveznica svih gospodarskih aktivnosti i nastojanja za povećanjem kvalitete života ljudi, ali i sektor koji nudi velike prilike za stvaranje novih radnih mjesta.

Ulaganja u prometni sektor omogućit će kvalitetan iskorak prema razvijenijim zemljama Europske unije te osnažiti regionalni geoprometni potencijal Hrvatske. Usto ta će ulaganja biti pokretač ravnomyernog i održivog regionalnog razvoja i inovacija koji donose gospodarske promjene, visokokvalitetne usluge i proizvode, tokove prihoda, poslovne modele i prilike kroz povećanje konkurentnosti poduzeća i zadovoljenje potreba stanovništva.

Slika 27. – Prikaz prioriteta područja javnih politika za strateški cilj 10. „Održiva mobilnost”

Prioritetna područja javnih politika za strateški cilj 10. „Održiva mobilnost”

Modernizacija željezničkih pruga, promicanje integriranog urbanog prijevoza i prijevoza tereta željeznicom

Javne politike na području prometa usmjerit će se na smanjenje jaza u kvaliteti između cestovne i željezničke infrastrukture radi otvaranja gospodarskih prilika koje nude moderan željeznički

promet i s njim povezane usluge, ali i smanjivanja emisija ugljičnog dioksida povezanog s dominacijom cestovnog prijevoza.

Investicijski prioriteti uključuju izgradnju i modernizaciju pruga na Mediteranskom koridoru i paneuropskom koridoru X. Posebna pozornost posvetit će se unaprjeđenju usluga prigradske željeznice, posebno revidiranju voznog reda radi povećanja učestalosti linija, modernizaciji flote željezničkih vozila i ulaganju u infrastrukturu radi poboljšanja pouzdanosti, povećanja putničkih sadržaja i smanjenja operativnih troškova.

Modernizacija željezničke infrastrukture omogućit će oživljavanje domaćeg prijevoza putnika, naročito na prigradskim područjima, ali i ponovno oživljavanje međunarodnog prijevoza putnika koji je zbog trenutačno nezadovoljavajuće kvalitete infrastrukture zanemariv.

Modernizacija željezničke infrastrukture napokon će u cijelosti otključati puni razvojni potencijal hrvatskih luka, naročito luke Rijeka, te dovesti do djelotvornijeg povezivanja s međunarodnim tržištima, ali i razvoja novih djelatnosti i usluga. Logističke i druge usluge povezane sa željezničkim prijevozom dobit će zamah, stvorit će se nove poslovne prilike, a time i mogućnost za stvaranje novih i kvalitetnih radnih mjesta.

■ **Prioriteti provedbe na području željezničkog prometa:**

- modernizacija željezničkih pruga na hrvatskom dijelu osnovne i sveobuhvatne TEN-T mreže te proširenje i poboljšanje usluga prigradske željeznice
- promicanje prijevoza tereta željeznicom i drugim oblicima prijevoza s manjom emisijom stakleničkih plinova
- promicanje integriranog urbanog prijevoza.

Uspostava novih prometnih procesa u svim vidovima prometa i autonomnih sustava za mobilnost

Promicat će se autonomni sustavi za mobilnost i pametno upravljanje prometom te opskrba održivim alternativnim gorivima u prometu, kao i povećanje digitalne mobilnosti olakšavanjem pristupa informacijskim i komunikacijskim tehnologijama uz integraciju fizičkih i digitalnih sustava. Poticat će se električna mobilnost, razvoj mreže električnih punionica u međugradskom cestovnom prijevozu i stvaranje hrvatskog industrijsko-inovacijskog klastera električne mobilnosti.

Pretjerano oslanjanje na automobilski prijevoz, osobito u gradovima, rješavat će se promicanjem održivog integriranog prijevoza putnika u okviru koncepta pametnih gradova. Ulagat će se u prigradski željeznički promet, širenje pješačkih i biciklističkih zona u gradovima, uklanjanje uskih grla te brz i dostupan javni prijevoz temeljen na moderniziranoj infrastrukturi i niskim emisijama ugljika (ekonomija dijeljenja s osloncem na električnu mobilnost).

Unaprijedit će se sustav naplate cestarine za autoceste, poboljšati održavanje i način ugovaranja za autoceste i državne ceste, uspostaviti integriran sustav planiranja i upravljanja imovinom te smanjiti daljnji operativni troškovi autocesta. Posebna pažnja posvetit će se povećanju sigurnosti na cestama osiguravanjem bolje međuinstitucionalne koordinacije, konkretnom infrastrukturnom intervencijom na lokacijama s visokim brojem prometnih nesreća te ulaganjem u inteligentne prometne sustave i nabavu opreme (zaštitne ograde, kamere za nadzor brzine) i intenzivne edukativne kampanje usmjerene na sve sudionike u prometu.

■ **Prioriteti provedbe na području uspostave novih prometnih procesa i autonomnih sustava za mobilnost:**

- poticanje razvoja pametnih rješenja u prometnom sustavu
- promicanje prijevoza s nultom emisijom onečišćujućih tvari
- ulaganja u projekte koji pridonose smanjenju emisija stakleničkih plinova
- povećanje sigurnosti cestovnog prometa i rješavanje sezonskih vršnih opterećenja.

Razvoj pomorskog prometa i prometa unutarnjim vodnim putovima

U pomorskom sektoru nastavit će se ulaganja u izgradnju novih luka te rekonstrukciju ili premještanje postojećih putničkih i trajektnih luka radi daljnjeg povećanja kapaciteta obalnog linijskog prijevoza i poboljšanja komunikacije s otocima. Nastavit će se transformacija luka Rijeka i Ploče, kao i ostalih teretnih luka u Hrvatskoj, uključujući osiguravanje razvoja dodatnih kontejnerskih kapaciteta i bolje multimodalno povezivanje sa zaleđem. Financirat će se poboljšanje pristupnih cesta na otocima koje izravno povezuju luke za obalni linijski prijevoz i kupnja novih, ekološki prihvatljivih transportnih sredstava za pomorski prijevoz.

U sektoru unutarnjih vodnih putova nastavit će se ulagati u projekte čija je svrha poboljšanje plovnosti Dunava, Save i Drave te modernizacija luka unutarnjih vodnih putova.

■ **Prioriteti provedbe politika na području vodnog sektora:**

- razvoj i unaprjeđenje luka i vodnih putova
- ulaganja u javni putnički prijevoz u pomorskom prometu i prometu unutarnjim vodnim putovima.

Razvoj zračnog prometa

U sektoru zračnog prometa nastavit će se ulaganja u razvoj infrastrukture zračnih luka radi poboljšanja razine usluga i unaprjeđenja standarada sigurnosti u zračnim lukama. Razvoj najviših standarda sigurnosti zračnog prometa na međunarodnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini nužan je kako bi se učinkovito smanjile opasnosti u zračnom prometu, smanjila mogućnost nesreća i ograničile negativne posljedice takvih nesreća. Infrastruktura zračnih luka i zrakoplovi moraju zadovoljavati međunarodne sigurnosne standarde.

■ **Prioriteti provedbe politika na području zračnog prometa:**

- razvoj i unaprjeđenje zračnih luka
- poboljšanje dostupnosti zračnih luka, osobito javnim prijevozom
- unaprjeđenje standarda sigurnosti u zračnim lukama i zračnom prometu.

5.11. Strateški cilj 11. „Digitalna tranzicija društva i gospodarstva”

Već započeta digitalna tranzicija društva i gospodarstva intenzivirat će se u narednom desetljeću. Praćenje dinamike daljnjeg razvoja tehnologije i njezinog uvođenja i primjene u sve sfere društva i poslovanja postat će sve izazovnije.

Provedbom ciljanih programa digitalizacije prije svega će se pružiti podrška građanima te javnoj upravi i gospodarstvu da tu transformaciju uspješno provedu, da javne usluge postanu još dostupnije građanima te da se poduzeća podrže u tranziciji prema izvozno orijentiranim sektorima visoke dodane vrijednosti.

Digitalizacijom svakodnevnih procesa s kojima se susreću poduzetništvo i građani u radu s javnim tijelima osigurat će se brža i transparentnija usluga javne uprave, jednako dostupna u svim dijelovima Hrvatske. Pristupačnost elektroničkih usluga preduvjet je za ravnopravno sudjelovanje svih građana u aktivnoj ulozi u društvu i doprinosu pametnom, održivom i uključivom razvoju digitalnog društva i društva u cjelini.

Programima namijenjenima gospodarstvu, s posebnim naglaskom na mala i srednja poduzeća, poticat će se povećanje produktivnosti zahvaljujući digitalnoj transformaciji i primjeni novih tehnologija koje pružaju mogućnosti povećanja konkurentnosti na globalnom tržištu.

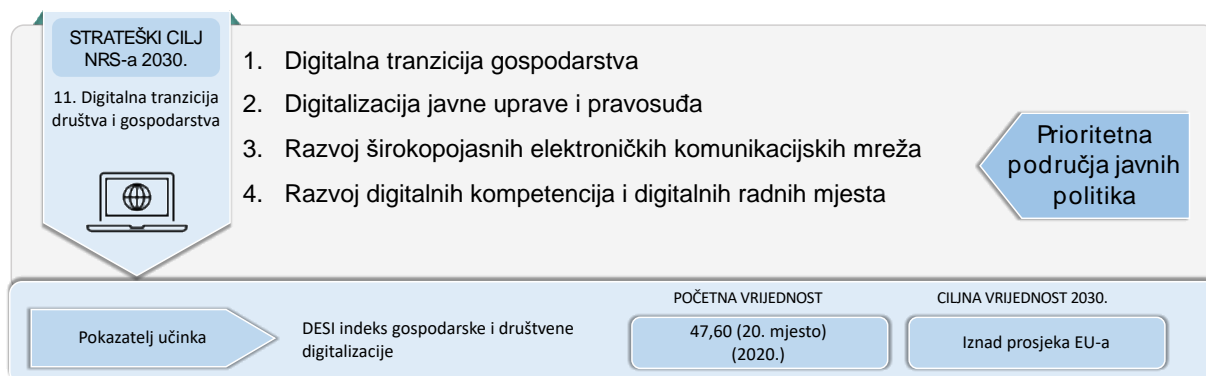
Potrebno je planirati i osigurati nastavak razvoja digitalne infrastrukture, kontinuirano ulagati u daljnji razvoj digitalnih tehnologija i poticati razvoj inovacija i novih poslovnih modela, kako u javnom tako i u privatnom sektoru

Kvalitetnija i jeftinija povezanost i dostupnost digitalne infrastrukture osnažit će i proširiti prilike koje proizlaze iz otvorenosti koju hrvatski građani i poduzeća pokazuju prema korištenju interneta. Velika količina podataka koju stvaraju internetske aplikacije prilika je za povećanje produktivnosti i profitabilnosti poduzeća, jačanje konkurentskih prednosti i inovacija, ali i razvoj novih poslovnih usluga. Posebna pozornost posvetit će se unaprjeđivanju zakonodavnog okvira kojim se reguliraju upotreba i privatnost podataka kako bi se osnažile prilike za digitalno poduzetništvo, uključujući i područje analize „velikih podataka” (engl. *Big data*) i umjetne inteligencije.

Kako bi se osigurale jednake mogućnosti za iskorištavanje potencijala digitalizacije i omogućilo aktivno sudjelovanje svih građana u digitalnoj transformaciji društva, snažno će se

podupirati pristup programima za jačanje digitalnih vještina za sve društvene skupine. Samo je na taj način moguće osigurati uspješnu i društveno prihvaćenu digitalnu transformaciju društva u narednom desetljeću.

Slika 28. – Prikaz prioriteta područja javnih politika za strateški cilj 11. „Digitalna tranzicija društva i gospodarstva”

Prioritetna područja javnih politika za strateški cilj 11. „Digitalna tranzicija društva i gospodarstva”

Digitalna tranzicija gospodarstva

Digitalna transformacija poslovanja iziskuje razumijevanje važnosti upotrebe informacijskih tehnologija u poduzećima. Budući da je digitalna transformacija sustavna strukturna promjena, podrška menadžmenta ključan je preduvjet za uspješnu provedbu promjena.

Istovremeno, digitalno gospodarstvo koje uključuje i internet stvari, umjetnu inteligenciju, poslove temeljene na analizi velikih skupova podataka, tehnologiju virtualne i proširive stvarnosti, 3D ispis, strojno učenje i robotiku transformirat će tradicionalne načine poslovanja i stvoriti nove proizvode, usluge i poslovne djelatnosti.

Jačanjem i izgradnjom strateških digitalnih kapaciteta, praćenjem razvoja digitalnih usluga i digitalne transformacije gospodarstva osigurat će se administrativni i zakonodavni okvir koji omogućava poduzetničke i tržišne slobode i primjenu naprednih tehnologija, štiti osobne podatke, pravo privatnosti i prava radnika, prava potrošača i građana općenito te isključuje bilo kakav oblik diskriminacije. Izuzetno je važno poticati povećanje digitalne zrelosti hrvatskih poduzeća radi povećanja globalne konkurentnosti i stvaranja rješenja za globalne društvene izazove.

Osiguranjem dostupnosti podataka koji su u vlasništvu javnih tijela i poticanjem inicijativa „otvorenih podataka” uz najviši stupanj zaštite osobnih podataka građana potaknut će se razvoj novih usluga i poslovnih inicijativa temeljenih na podacima. Osim toga, pružit će se podrška novim digitalnim industrijama kroz programe kojima se osigurava početno financiranje i pružanje podrške poduzećima u nastajanju.

Moderna informacijska infrastruktura hrvatskim poduzetnicima osigurava dostupnost digitalnih javnih usluga. Nastavit će se s ulaganjem u državnu informacijsku infrastrukturu kako bi se uvođenjem interoperabilnih rješenja olakšao razvoj novih poslovnih modela temeljenih na digitalnim tehnologijama.

Daljnijim razvojem nacionalne infrastrukture prostornih podataka i digitalnom transformacijom prostornih planova osigurat će se vjerodostojni prostorni podaci, koji čine jednu od najvrjednijih vrsta podataka javnog sektora uopće i koji će postati dostupni na interoperabilan način, čime će se stvoriti preduvjeti za prilagodbu izazovima četvrte i budućih industrijskih revolucija u svim segmentima života.

■ **Prioriteti provedbe politike na području digitalne tranzicije gospodarstva:**

- poticanje digitalne transformacije i primjene naprednih tehnologija u gospodarstvu i društvu
- jačanje strateških digitalnih kapaciteta i povećanje razine digitalne zrelosti hrvatskih poduzeća radi osiguravanja preduvjeta za primjenu naprednih tehnologija
- uspostava standardiziranih platformi za povezivanje i poslovanje
- razvoj državne informacijske infrastrukture
- podrška nastanku novih digitalnih industrija temeljenih na podacima
- potpora prihvaćanju naprednih digitalnih i povezanih tehnologija u industriji, osobito u malim i srednjim poduzećima
- osiguravanje široke upotrebe digitalnih tehnologija u cijelom gospodarstvu i društvu

Digitalizacija javne uprave i pravosuđa

Digitalna tehnologija bit će ključan instrument u transformaciji javne uprave i pravosuđa. Optimizacija i digitalizacija procesa uključuje i njihovo pojednostavnjenje smanjivanjem regulatornih i administrativnih zahtjeva kako bi se osim poboljšanja dostupnosti usluga

smanjila složenost i povećala učinkovitost procesa koji se digitaliziraju. Digitalizacija istodobno pruža priliku za ispunjavanje potreba građana za kvalitetnom javnom upravom, pravosuđem i javnim uslugama koje se pružaju na razini jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Pritom je važno ulagati i u digitalne kompetencije svih zaposlenih u javnoj upravi i pravosuđu.

Time će digitalizacija postati snažan instrument za optimizaciju procesa, povećanje transparentnosti, predvidljivosti i pouzdanosti javnih usluga, pri čemu će se jačati povjerenje i zadovoljstvo građana u rad institucija javne uprave i pravosuđa. Drugim riječima, složene elektroničke usluge olakšat će građanima i poslovnim subjektima poslovanje s javnom upravom jer usluge ostvarene razmjenom podataka u vlasništvu javnih tijela pokrivaju konkretne životne i poslovne situacije, u skladu s načelom „samo jednom“ (engl. *once only principle*),

Način na koji je Hrvatska tijekom zdravstvene krize prevladala prekid uobičajenog načina obavljanja brojnih djelatnosti (uključujući i obrazovanje) pokazuje potencijal za još odlučniju upotrebu digitalne tehnologije u otvorenijoj i izravnoj dostupnosti javnih usluga svim građanima.

■ **Prioriteti provedbe politike na području digitalizacije javne uprave i pravosuđa:**

- optimizacija, digitalizacija i modernizacija javne uprave i pravosuđa kao sastavni dio politike pojednostavljenja administrativnog okruženja
- povećanje broja automatiziranih i digitaliziranih procesa i usluga javne uprave i pravosuđa
- povećanje dostupnosti interoperabilnih digitalnih javnih usluga građanima i gospodarskim subjektima
- jačanje kapaciteta i razvoj digitalnih kompetencija zaposlenika u javnoj upravi i pravosuđu
- zaštita osobnih podataka i osiguranje javne dostupnosti svih podataka u vlasništvu javnih tijela, na jednostavan i interoperabilan način.

Razvoj širokopojsnih elektroničkih komunikacijskih mreža

Razvoj digitalnoga gospodarstva djeluje kao pokretač gospodarskog rasta te izravno i neizravno utječe na otvaranje novih radnih mjesta i mogućnosti ulaganja. Dostupnost visokokvalitetne i

moderne komunikacijske infrastrukture jedan je od osnovnih preduvjeta razvoja digitalnoga gospodarstva te ujednačenog i održivog regionalnog razvoja. Razvijena fizička elektronička komunikacijska infrastruktura i mreže vrlo velikog kapaciteta, dostupnost i upotreba širokopojsnog pristupa sljedeće generacije čine okosnicu za sve usluge digitalnoga gospodarstva kako bi se svi ciljevi i aktivnosti ove Strategije povezani s digitalizacijom ostvarili, odvijali sigurnije i bili dostupniji.

Hrvatska će ulagati u izgradnju širokopojsne infrastrukture i elektroničkih komunikacijskih mreža vrlo velikog kapaciteta koje omogućavaju gigabitnu povezivost te razvoj pokretnih elektroničkih komunikacijskih mreža nove generacije, koje predstavljaju novu razvojnu platformu donoseći napredan širokopojsni pristup, masovnu inteligentnu komunikaciju stroja sa strojem bez ljudskog nadzora te vrlo pouzdanu komunikaciju s malim kašnjenjem. Uvođenje pokretnih elektroničkih komunikacijskih mreža nove generacije omogućit će razvoj i primjenu sveobuhvatnih novih aplikacija i naprednih poslovnih modela poput virtualne stvarnosti, razvoja umjetne inteligencije, autonomnih vozila, naprednih rješenja u turizmu, poljoprivredi i ostalim granama industrije budućnosti.

Takva ulaganja Hrvatskoj će omogućiti kvalitetan iskorak prema razvijenijim zemljama Europske unije te će biti pokretač ravnomyernog i održivog regionalnog razvoja i inovacija koje donose nove prilike za povećanje konkurentnosti gospodarstva i zadovoljenje potreba građana.

■ **Prioriteti provedbe politike na području razvoja širokopojsnih elektroničkih komunikacijskih mreža:**

- razvoj i izgradnja širokopojsne infrastrukture i elektroničkih komunikacijskih mreža vrlo velikog kapaciteta koje omogućavaju gigabitnu povezivost.

Razvoj digitalnih kompetencija i digitalnih radnih mjesta

Ponajveći izazov za ostvarenje potencijala i razvoja digitalne transformacije leži u činjenici da nedovoljan broj digitalnih stručnjaka godišnje pristiže na tržište rada, kako iz visokoobrazovnih institucija i srednjih strukovnih škola tako i ustanova za obrazovanje odraslih, ali i inozemstva. Značajan izazov i dugoročan problem predstavlja i iseljavanje digitalnih stručnjaka u druge zemlje EU-a, što rezultira problemima s popunjavanjem radnih mjesta.

Informacijska tehnologija zauzima prostor u svakodnevnom životu, radna mjesta neprestano se razvijaju i napreduju, pri čemu se uz IKT stručnjake sve više razvijaju i digitalna radna mjesta koja nastaju iz tradicionalnijih neinformatičkih zanimanja. Iako i nadalje postoji najveća potražnja za softverskim inženjerima, programerima i stručnjacima za infrastrukturu, očekuje se da će potražnja za digitaliziranim tradicionalnim i kreativnim zanimanjima rasti.

Kako bismo uspjeli iskoristiti potencijal prihoda i stvaranja dodane vrijednosti, nužno je razvoj ljudskih potencijala za tradicionalne industrije i zanimanja prilagoditi potrebama digitalnog okruženja te povećavati broj kompetentnih, visoko obrazovanih mladih IKT stručnjaka koji izlaze na tržište rada. U cilju zadržavanja i privlačenja talenata, nužno je nastaviti s razvojem poticajnog tretmana zaposlenih profesionalaca te na svim razinama poticati privlačenje stranih studenata i deficitarnih stručnjaka.

Kako bi se osigurala sinergija zaposlenih s odgovarajućim digitalnim kompetencijama i razvoj digitalnih radnih mjesta, poticat će se povećanje broja stručnjaka sa završenim visokim i srednjim obrazovanjem te razvoj naprednih digitalnih kompetencija, stvarati uvjeti za promjenu karijere i osigurati pristup kvalitetnim programima obrazovanja odraslih.

■ **Prioriteti provedbe politike na području obrazovanja i osposobljavanja i rada u digitalno transformiranom društvu:**

- povećanje broja visoko obrazovanih IKT stručnjaka koji izlaze na tržište rada
- podizanje digitalnih kompetencija stručnjaka iz neinformatičkih zanimanja
- podrška srednjoškolskom i visokoškolskom obrazovanju za radna mjesta u digitalnom društvu
- prekvalifikacija i stjecanje digitalnih kompetencija potrebnih za radna mjesta u digitalnom društvu
- podizanje razine osnovnih i naprednih digitalnih vještina građana za aktivno sudjelovanje u digitalnom društvu.

5.12. Strateški cilj 12. „Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima”

Za zemlju veličine Hrvatske značajne unutarnje razlike u stupnju razvoja nisu samo prepreka u ostvarivanju lokalnih ekonomskih i životnih prilika, već ograničavaju i ukupnu nacionalnu produktivnost i učinkovitost. Zbog toga su ulaganja u ravnomjeran regionalni razvoj, kako bi se svaki dio Hrvatske učinio boljim i poželjnijim za život, nezaobilazna sastavnica održivog i trajnog rasta, demografskog oporavka, jačanja socijalne pravednosti i društvenog povjerenja.

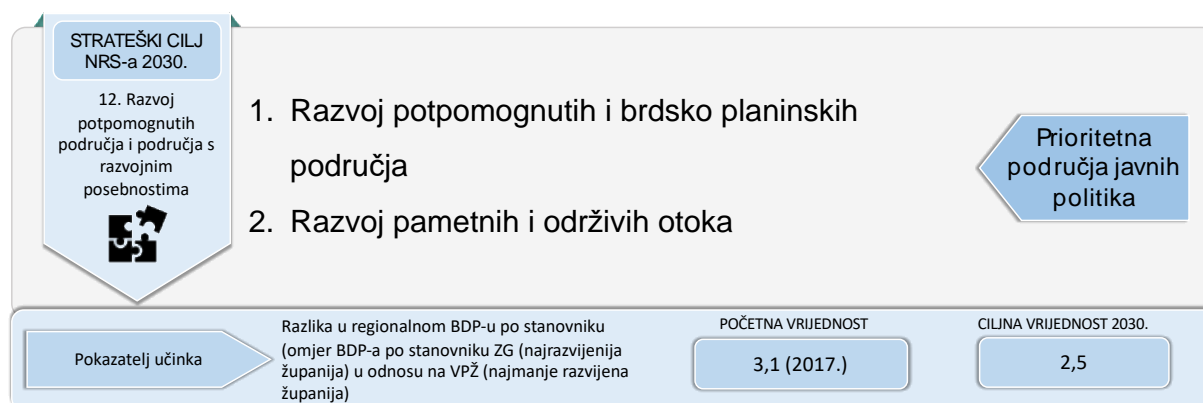
Glavna razvojna pitanja slabije razvijenih područja u Hrvatskoj odnose se na nepovoljnu gospodarsku strukturu koju obilježavaju slaba uloga privatnog sektora i velika prisutnost državnog sektora, nedovoljno razvijen ljudski kapital, niska kultura poduzetništva, nedovoljno učinkovite institucije, depopulacija, iseljavanje i starenje stanovništva. K tome, otoci i brdsko-planinska područja suočeni su s vlastitim specifičnim izazovima koji proizlaze iz nedovoljne prometne povezanosti i sezonske održivosti infrastrukture. U mnogim su slučajevima temeljni uzroci nerazvijenosti i depopulacije stanovništva izravno povezani s ratnim stradanjima, velikim gubitkom stanovništva i visinom štete nastale tijekom Domovinskog rata. Najistaknutiji primjer je Grad Vukovar, koji je u ratu pretrpio velike ljudske gubitke i strašnu devastaciju svoje javne i poslovne infrastrukture.

Europski fondovi izvor su financiranja koji u kombinaciji s djelotvornim horizontalnim politikama i politikom regionalnog razvoja ima potencijal i snagu značajno smanjiti velike unutarnje razlike u razvijenosti. Stoga će oni u razdoblju do 2030. biti znatna podrška razvoju potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima (brdsko-planinska područja i otoci) u Hrvatskoj s ciljem njihove demografske revitalizacije, održivog razvoja i ekonomske regeneracije turističkog sektora, sektora proizvodnje i prerade hrane i proizvodnje i prerade drva te smanjenja socijalne nejednakosti i siromaštva i stvaranja boljih uvjeta za život i poslovanje.

■ Prioriteti provedbe politike na području razvoja potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima:

- razvoj potpomognutih i brdsko planinskih područja
- razvoj pametnih i održivih otoka.

Slika 29. – Prikaz prioritetnih područja za strateški cilj 12.
 „Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima”

**Prioritetna područja javnih politika za strateški cilj 12.
 „Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima“**

Razvoj potpomognutih i brdsko-planinskih područja

Pametnim upravljanjem resursima, učinkovitijim povezivanjem i mobilnošću, razvojem komunalne, poduzetničke, prometne i socijalne infrastrukture i njima pripadajućih usluga te razvojem koncepta pametnih sela i poticanjem razvoja lokalnoga gospodarstva smanjit će se depopulacijski procesi te potaknuti društveno-gospodarski razvoj potpomognutih i brdsko-planinskih područja. Pritom će ključnu ulogu imati integrirani pristup ulaganjima i zajedničke razvojne inicijative više jedinica lokalne samouprave, pri čemu će se zadržati središnja uloga malih gradova koji se smatraju generatorima razvoja u sredinama osobito pogođenima negativnim demografskim i gospodarskim kretanjima.

Posebna pozornost bit će usmjerena ulaganjima u lokalnu prometnu infrastrukturu i u širokopojasni internet. Bolja povezanost pridonijet će ujednačavanju ekonomskih, društvenih, obrazovnih i socijalnih prilika urbanog i ruralnog stanovništva, dok će unaprjeđenje povezanosti između gravitacijskih središta omogućiti jednostavniji pristup međunarodnim tržištima i uključivanje u globalne lance vrijednosti te pružiti priliku za razvoj digitalnoga gospodarstva i biogospodarstva.

Mjerama i modelima stambenog zbrinjavanja koje uključuju osiguravanje trajnog i adekvatnog smještaja, prije svega mladim obiteljima te stručnim i obrazovnim kadrovima, zaustavit će se iseljavanje stanovništva s potpomognutih područja te potaknuti dodatno naseljavanje

potpomognutih i otočnih područja. Potrebno je kontinuirano provoditi politiku stambenog zbrinjavanja s jedinicama lokalne samouprave te s nadležnim tijelima i institucijama državne uprave.

Osigurat će se i pristup socijalnim uslugama važnim za smanjivanje rizika od siromaštva i ograničavanje nejednakosti koje proizlaze iz razlika u razvoju pojedinih područja, uz ujednačavanje dostupnosti socijalnih i zdravstvenih usluga i usklađivanje njihove strukture s demografskim i socijalnim osobinama stanovništva. Ulagać će se i u integraciju stanovništva suočenog s rizikom od siromaštva i isključenosti koje živi u urbanim središtima radi osiguravanja dostojne razine životnih uvjeta.

Nastavit će se provedba projekta Slavonija, Baranja i Srijem, koji će se proširiti na cijelu Panonsku Hrvatsku radi povećanja ulaganja u infrastrukturu, ljudski kapital i konkurentnost tog iznimno važnog dijela Hrvatske kako bi stvarni ekonomski dinamizam tog područja odražavao njegove potencijale i na taj način stvorio životne uvjete koji će potaknuti iseljene Hrvate na povratak u domovinu. Oslanjajući se na iskustva stečena u provedbi tog projekta, pokrenut će se slične aktivnosti usmjerene na brži razvoj Dalmatinske zagore, Like, Banovine i Gorskog kotara te će se potaknuti razvoj otoka, sjevera Hrvatske i ostalih područja kako bi se omogućio ravnomjeran razvoj Hrvatske.

■ **Prioriteti provedbe politike na području razvoja potpomognutih i brdsko-planinskih područja:**

- demografska revitalizacija depriviranih područja
- gospodarska regeneracija depriviranih područja
- pametno upravljanje resursima
- povezanost i mobilnost
- poboljšanje kvalitete života razvojem javne infrastrukture (komunalne, prometne, poslovne i društvene), podrškom stanogradnji i razvojem javnih usluga
- razvoj pametnih sela.

Razvoj pametnih i održivih otoka

Kvalitetnije povezivanje otoka sa središtima ekonomskog dinamizma nezaobilazna je pretpostavka održavanja i oživljavanja života, ali i bolje povezanosti otoka s međunarodnim tržištima. Razvoj pametnih i održivih otoka zasnivat će se na integriranom pristupu razvoju i

digitalizaciji otočnih resursa i njihovom održivom upravljanju, uz uvažavanje njihovih specifičnosti u pogledu prometa, energije, sigurnosti i sprječavanja rizika te dostupnosti infrastrukture i javnih usluga, vodeći računa o potencijalima za gospodarski rast i razvoj otoka. Poticat će se integrirani prijevoz putnika uzimajući u obzir povezanost izoliranih područja na kopnu, povezanost otoka s kopnom, međutočnu povezanost i potrebu smanjenja zagušenosti velikih prometnih centara (npr. Split) u vrijeme najveće turističke aktivnosti.

Strukturnim promjenama otočnih gospodarstava jačat će se sposobnosti i otočni kapaciteti za provedbu inovativnih rješenja. Time će se odgovoriti na ključne društvene izazove na području klimatskih promjena i zaštite okoliša, čiste energije i prometa te zdravlja i kvalitete života. Kako bi se dodatno oživjela otočna gospodarstva i život na otocima, naglasak će se staviti na digitalno gospodarstvo, turizam, dostupnost javnih usluga svim otočanima, obnovljive izvore energije, ribarstvo te proizvodnju i preradu hrane. Strateško povezivanje otoka s poduzetnicima i sveučilišnom zajednicom otvorit će put oblikovanju i provedbi održivih rješenja za specifične otočne probleme, uključujući i koncept „pametnih otoka”.

■ **Prioriteti provedbe politike na području razvoja pametnih i održivih otoka:**

- pametno i održivo upravljanje otočnim resursima i okolišem, borba protiv klimatskih promjena i sprječavanje rizika
- održiv razvoj i strukturna preobrazba otočnog gospodarstva
- pametna mobilnost i povezanost
- poboljšanje kvalitete života razvojem javne infrastrukture (komunalne, vodovodne, prometne, poslovne i društvene), podrškom stanogradnji i razvojem javnih usluga.

5.13. Strateški cilj 13. „Jačanje regionalne konkurentnosti”

Politika regionalnog razvoja nije samo politika usmjerena na pojedine županije, općine ili gradove, već je to politika koja integrira cijelu Hrvatsku oslanjajući se na regionalna i nacionalna središta rasta. Horizontalne odnosno teritorijalno neutralne politike, kao što su politike za povećanje konkurentnosti i inovacija ili kvalitetnije upravljanje, temelj su rasta i stvaranja radnih mjesta na cijelom teritoriju, a time i temelj djelotvornih politika za ravnomjerniji razvoj. Jednako tako politike za razvoj ljudskih potencijala kroz obrazovanje i stvaranje vještina prvorazredan su instrument za jačanje regionalne konkurentnosti i povećanje kvalitete života i ljudskog kapitala na cijelom teritoriju.

Nadograđujući se na rezultate horizontalnih politika, politike regionalnog razvoja kroz svoju se prostornu i lokalnu gospodarsku dimenziju prilagođavaju specifičnim lokalnim izazovima koji proizlaze iz razlika u gustoći naseljenosti, povezanosti s gradskim središtima i međunarodnim tržištima te razlika povezanih s teritorijalnim kapitalom nekog područja kao što su prirodni resursi ili osobine i kvaliteta ljudskog kapitala.

Kako bi se povećala konkurentnost hrvatskih regija/županija ciljano će se usmjeravati nacionalna i europska sredstva, kao i sredstva iz ostalih izvora financiranja, na temelju teritorijalnih strategija i strateških projekata regionalnog razvoja.

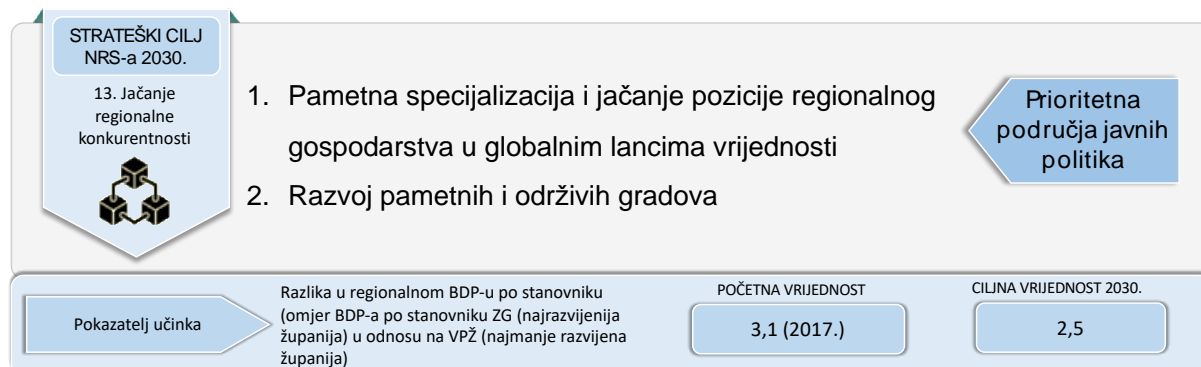
U središtu regionalne politike za jačanje regionalne konkurentnosti bit će politika pametne specijalizacije, čiji je cilj podrška gospodarskom razvoju širenjem znanja, učenja, tehnologije i inovacija radi unaprjeđenja i transformacije aktivnosti koje već postoje na nekom području, ali i stvaranja sposobnosti za uspjeh u novim aktivnostima. Zajedničkim djelovanjem horizontalnih politika (usmjerenih na povećanje produktivnosti, učinkovitosti i inovativnosti) i politika pametne specijalizacije, koje se oslanjaju na osobitosti pojedinih područja i njihov teritorijalni kapital, unaprijedit će se i osnažiti sposobnost hrvatskih regija za sudjelovanje u domaćim i globalnim lancima vrijednosti, otključati potencijal njihova razvoja te omogućiti industrijska tranzicija.

U središtu prostorne dimenzije politike regionalnog razvoja bit će i jačanje sposobnosti gradova da budu predvodnici razvoja svojih gravitacijskih područja te daju odgovor na ključne društvene izazove.

■ Prioriteti provedbe politike na području jačanja regionalne konkurentnosti:

- pametna specijalizacija i jačanje pozicije regionalnog gospodarstva u globalnim lancima vrijednosti
- razvoj pametnih i održivih gradova.

Slika 30. – Prikaz prioriteta područja javnih politika za strateški cilj 13 „Jačanje regionalne konkurentnosti”

Prioritetna područja javnih politika za strateški cilj 13 „Jačanje regionalne konkurentnosti“

Pametna specijalizacija i jačanje pozicije regionalnoga gospodarstva u globalnim lancima vrijednosti

Politika pametne specijalizacije ne bira prioritetne sektore već kroz učenje, znanje i inovacije odgovara na razvojne izazove i stvara platformu za povećanje proizvodnje, kvalitete i raznovrsnosti proizvoda u poljoprivrednoj proizvodnji, turizmu, drvno-prerađivačkoj industriji, obnovljivim izvorima energije i mnogim drugima. Povećanjem znanja ona istovremeno stvara prilike za nove aktivnosti ili inovativna rješenja starih problema sukladno posebnostima manje razvijenih područja i zahtjevima tržišta.

Zbog brzih promjena u okruženju sektori koji su danas uspješni već sutra mogu biti suočeni s velikim izazovima, zbog čega poduzeća moraju učiti i prilagođavati se tržišnim uvjetima. Brza transformacija manje razvijenih područja u Hrvatskoj omogućit će se kroz povećanje inovativnosti i učinkovitosti u nekom od tradicionalnih radno intenzivnih sektora, dok će se u naprednijim regijama Hrvatske transformacija, osim na uvođenju strukturnih promjena u tradicionalne sektore, temeljiti na novim aktivnostima (nišama) visoke dodane vrijednosti.

Definiranjem strateških lanaca vrijednosti i ciljanim ulaganjima u ljudski kapital i inovacije, razvoj regionalne infrastrukture i uspostavu učinkovitih regionalnih ekosustava za poduzetnike, poticanje suradnje poslovnog i znanstveno-istraživačkog sektora, razvoj inovacijskih klastera i alternativnih izvora financiranja te internacionalizaciju poslovanja i teritorijalno brendiranje ojačat će se unutarnji potencijali rasta hrvatskih regija/županija te omogućiti uvođenje strukturnih promjena u gospodarstvo i industrijska tranzicija hrvatskih regija.

■ **Prioriteti provedbe politike na području pametne specijalizacije i jačanja pozicije regionalnoga gospodarstva u globalnim lancima vrijednosti:**

- razvoj i unaprjeđenje regionalne infrastrukture u cilju jačanja atraktivnosti regija za privlačenje investicija
- turistička valorizacija prirodne i kulturne baštine
- uspostava regionalnih ekosustava i inovacijskih sustava za poduzetnike
- podrška industrijskoj tranziciji i jačanju pozicije regionalnoga gospodarstva u globalnim lancima vrijednosti
- teritorijalno brendiranje i promocija regionalnoga gospodarstva.

Razvoj pametnih i održivih gradova

Gradovi su i danas najznačajniji izvor ekonomskog dinamizma, u čemu se ističu sveučilišni gradovi Zagreb, Split, Osijek, Rijeka, Slavonski Brod, Zadar, Dubrovnik i Pula. Cilj je poduprijeti jačanje ekonomskog dinamizma i drugih manjih gradova kako bi se njihovim razvojem umanjile razlike između urbanih i gradskih područja i povećala kvaliteta života na cjelokupnom gravitacijsko području, a naročito u njegovim ruralnim dijelovima. S druge strane, u cilju povećanja kvalitete života u urbanim središtima ulagat će se u unaprjeđenje prigradskog i gradskog prometa, razvoj zelenih površina i općenito poboljšanje urbane infrastrukture i provedbu koncepta „pametnih gradova”.

Radi razvoja pametnih i održivih gradova omogućit će se integrirana ulaganja u prostor s naglaskom na bolje upravljanje, čist okoliš i promet, visokotehnološko gospodarstvo, kvalitetu življenja i ljude. Stvorit će se i platforme koje će poduzetnicima, javnom sektoru, znanstvenoj zajednici i građanima omogućiti razvoj integriranih inovativnih rješenja i kojima će se odgovoriti na ključne društvene izazove u gradovima.

■ **Prioriteti provedbe politike na području razvoja pametnih i održivih gradova:**

- ulaganja u ljude
- pametno i održivo gospodarstvo
- pametno upravljanje
- održiv okoliš
- pametna mobilnost
- pametno življenje.

6. Horizontalni prioriteti:

promicanje ravnopravnosti i jednakih mogućnosti

Nacionalna ravnopravnost i ravnopravnost spolova, socijalna pravda, jednakost i poštovanje prava čovjeka najviše su vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske. U tom smislu, sve javne politike i prioriteti opisani u prethodnim poglavljima te u aktima strateškog planiranja koji proizlaze iz ove Strategije (Dodatak 2.) provodit će se s ciljem uspostavljanja ravnopravnosti i promicanja jednakih mogućnosti.

Hrvatska će u narednom desetljeću biti društvo u kojemu nema diskriminacije na temelju rase ili etničke pripadnosti, vjere, spolne orijentacije, nacionalnog ili društvenog podrijetla i invaliditeta, u kojem su svi hrvatski građani jednako prisutni na svim područjima javnog i privatnog života, imaju jednak status, jednake mogućnosti za ostvarivanje svojih prava i jednaku korist od ostvarenih rezultata.

Hrvatska će u svojim aktivnostima uzimati u obzir načela europskog stupa socijalnih prava u cilju postizanja društva u kojem svi imaju mogućnost ostvariti svoje potencijale.

Razvoj i jačanje poduzetništva temelj su ekonomskog prosperiteta cijeloga društva, no istodobno se ne smiju ugroziti zaštita prava i dostojanstvo rada i radnika. Ravnoteža privatnog i poslovnog života, kao i predvidljivi i transparentni radni uvjeti prioriteti su europskog i hrvatskog radnog zakonodavstva.

Ravnopravnost žena i muškaraca jedna je od najviših vrednota hrvatskog ustavnog poretka, temeljno pravo i jedno od glavnih vrijednosti EU-a i načela europskog stupa socijalnih prava. Ona je i odraz nacionalnog identiteta te važan preduvjet konkurentnog i inovativnog gospodarstva. Kao pojedinci, ali i kao društvo u cjelini, svoj puni potencijal na svim područjima možemo ostvariti samo ako prihvatimo i iskoristimo sve svoje talente i raznolikost. Danas ravnopravnost žena i muškaraca donosi više radnih mjesta i veću produktivnost, a taj potencijal moramo iskoristiti u prelasku na zelene i digitalne tehnologije te u suočavanju s demografskim kretanjima.

Hrvatska će provoditi Strategiju za ravnopravnost spolova Vijeća Europe i druge relevantne nacionalne i europske strateške dokumente ciljanim mjerama za postizanje veće ravnopravnosti između žena i muškaraca.

Hrvatska je jedna od europskih država koje u svojem ustavu prepoznaju nacionalne manjine (Srbi, Česi, Slovaci, Talijani, Mađari, Židovi, Nijemci, Austrijanci, Ukrajinci, Rusini, Bošnjaci, Slovenci, Crnogorci, Makedonci, Rusi, Bugari, Poljaci, Romi, Rumunji, Turci, Vlasi i Albanci) te trajno jamči ravnopravnost pripadnicima svih nacionalnih manjina, slobodu izražavanja nacionalne pripadnosti, slobodno služenje svojim jezikom i pismom te kulturnu autonomiju. K tome, Hrvatska primjenom pozitivnih propisa osigurava ostvarivanje posebnih prava i sloboda pripadnika nacionalnih manjina, koja oni uživaju pojedinačno ili zajedno s drugim osobama koje pripadaju istoj nacionalnoj manjini.

U narednom će se desetljeću Hrvatska kao društvo jednakih mogućnosti ostvariti i kroz razvoj kulturnog i nacionalnog identiteta nacionalnih manjina, snažniju promociju kulture tolerancije, bezuvjetno sankcioniranje svih oblika nasilja i mržnje, unaprjeđenje manjinskog obrazovanja, jačanje participacije nacionalnih manjina i njihove integracije u društvu te jačanje uloge civilnoga društva i njegovih dionika kao važne komponente u ostvarivanju ustavnih vrijednosti i demokratskog angažmana građana u skladu s njihovim interesima i opredjeljenjima.

Osobe s invaliditetom ravnopravni su članovi društva i zaslužuju jednake mogućnosti kakve imaju i drugi građani. Hrvatska će u provedbi svih javnih politika uzimati u obzir i specifičnosti osoba s invaliditetom s posebnim naglaskom na osiguravanju jednakog pristupa obrazovanju, zaposlenju i svim javnim uslugama. U digitalizaciji javnih usluga posebna će se pozornost posvetiti ugrađivanju načela pristupačnosti u sve digitalne sadržaje za sve građane.

Dodaci

DODATAK 1.

Financijski okvir za provedbu NRS-a 2030.

Financijski okvir za provedbu ove Strategije sadržan je u državnom proračunu i svim izvorima financiranja koji se objedinjuju u državnom proračunu i proračunima koji čine sastavni dio proračuna opće države.

Raspoloživost financijskih sredstava i redosljed provedbe strateških intervencija u kratkom će roku biti definirani četverogodišnjim provedbenim programima na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini te određeni i posljedicama aktualne krize na dinamiku prikupljanja proračunskih prihoda. S obzirom na očekivanu dubinu krize i veličinu neizvjesnosti to je razuman i opravdan pristup. Međutim, kako će dinamika oporavka odrediti i dinamiku oporavka proračunskih prihoda, djelotvorna ravnoteža između makroekonomskih i strukturnih mjera za povećanje produktivnosti, konkurentnosti i inovativnosti bit će ključna sastavnica jačanja financijskog okvira za provedbu Strategije.

Uz nacionalna sredstva i aktivaciju privatnog kapitala primici iz europskih fondova na temelju financijske dodjele u financijskoj perspektivi 2014. – 2020, kao i oni definirani u novoj financijskoj perspektivi Europske unije 2021. – 2027., čine sastavni dio proračunskog potencijala za financiranje prioriteta ove Strategije. S obzirom na veličinu hrvatskog gospodarstva radi se o visokim sredstvima koja imaju značajan razvojni potencijal.

Hrvatska će iz 750 milijardi eura vrijednog paketa pomoći za gospodarski oporavak država članica te kroz izmijenjeni višegodišnji financijski okvir, odnosno proračun Europske unije za razdoblje 2021. – 2027., na raspolaganju imati više od 23,5 milijarde eura (što je preko 40 % godišnjeg BDP-a Hrvatske), što predstavlja snažnu pologu za gospodarski rast i razvoj. Od toga će se dio sredstava odnositi na instrument *Next Generation EU* plana za oporavak i otpornost, čime će se financirati potpora zaposlenicima, malim i srednjim poduzećima, digitalna transformacija te potpore sektorima u potrebi, od turizma do kulture. Više od 30 % sredstava iz plana za oporavak i otpornost trebat će uložiti u niskougljični razvoj radi postizanja klimatske neutralnosti te povećanja otpornosti na klimatske promjene, a oko 20 % u digitalnu tranziciju.

Kroz ključni instrument oporavka, Europski mehanizam za oporavak i otpornost (*Recovery and Resilience Facility*), Hrvatska će dati velike financijske potpore javnim investicijama i reformama za jačanje otpornosti gospodarstva, poticanje zapošljavanja, razvoj vještina,

obrazovanje, istraživanje, razvoj i inovacije te jačanje zdravstvenog sustava, javne uprave i financijskog sektora. Ulaganja u navedena područja uskladit će se s višegodišnjim strateškim ciljevima usmjerenima na promicanje gospodarske, društvene i teritorijalne kohezije i konvergencije podržavanjem zelenih i digitalnih prijelaza u obnovi gospodarskog potencijala.

Drugi važan element financijske omotnice dostupne Hrvatskoj jesu sredstva iz višegodišnjeg financijskog okvira za razdoblje 2021. – 2027. u fondovima regionalne politike EU-a, ali i ruralnog razvoja, poljoprivrede i ribarstva te fondovima za sigurnost i migracije. Njima će se još intenzivnije financirati razvojne potrebe Hrvatske i ulagati u strateške ciljeve poput prepoznatljivog, konkurentnog, inovativnog i digitalnog gospodarstva i društva, zelenu i digitalnu tranziciju te ravnomjeran regionalni razvoj. Ta sredstva usmjerit će se i u jačanje kompetencija državne i javne uprave te učinkovitosti pravosuđa, u obrazovanje, demografsku obnovu, zdrav, aktivan i kvalitetan život, razvoj poljoprivrede te u očuvanje kulturne baštine.

Financirat će se programi obrazovanja i programi razvoja zdravstvenih i socijalnih usluga za sve, s osobitim naglaskom na ruralne i otočne sredine i područja naseljena nacionalnim manjinama, te osnivanje regionalnih centara za razvoj robotike i kreativnih industrija poput industrije videoigara, a u svakoj će se županiji osnovati integrirani centri za mlade. Nastavit će se s osiguravanjem stipendija za studente slabijeg imovinskog statusa. Financijski će se podržavati razvoj industrija koje se temelje na čistim tehnologijama radi izgradnje niskougličnog društva, a nastavit će se financirati okolišna i vodno-komunalna infrastruktura. Osim toga, iskoristit će se i druge mogućnosti koje su Hrvatskoj na raspolaganju za ublažavanje posljedica globalne zdravstvene krize, poput instrumenta SURE u vrijednosti od 100 milijardi eura za države Europske unije. Zajmovi tog instrumenta koristit će se za očuvanje radnih mjesta i održavanje zaposlenosti.

Podržavat će se projekti na lokalnoj i regionalnoj razini uz zadržavanje sadašnje razine financiranja iz europskih fondova od 15 % i njihovim korisnicima osigurati nesmetano financiranje. Pritom će se voditi računa o financijskom kapacitetu pojedine jedinice kako bi se omogućilo što veće sufinanciranje iz državnih sredstava jedinicama kojima su sredstva iz državnog proračuna neophodna za financiranje europskih projekata, u skladu s kriterijima koje propisuje Vlada i mogućnostima državnog proračuna. Kako bi se ubrzala provedba europskih fondova, pojednostavnit će se i digitalizirati procedure te uspostaviti sustav upravljanja europskim fondovima po mjeri korisnika. Nastavit će se poticati održivost u provedbi europskih

projekata jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave kroz Fond za sufinanciranje provedbe EU projekata na regionalnoj i lokalnoj razini.

DODATAK 2.

Okvir za provedbu, praćenje i vrednovanje NRS-a 2030.

Nacionalna razvojna strategija okvir je za oblikovanje i provedbu javnih politika u Hrvatskoj do kraja 2030. Iskustvo pokazuje da bi se planiranjem razvoja, izradom pojedinačnih razvojnih dokumenata i sustava javnih financija trebalo baviti integrirano i ujednačeno. Provedba Strategije stoga će se temeljiti na provedbi ciljeva kroz srednjoročne akte strateškog planiranja te strateške dokumente povezane s programima iz fondova Europske unije.

U tu će svrhu biti pripremljeni nacionalni razvojni planovi, a na temelju njih i provedbeni programi tijela državne uprave te planovi razvoja i provedbeni programi jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Za njihovu realizaciju potrebno je osigurati dugoročnu održivost javnih financija i u tom okviru sastaviti i izvršiti proračun.

Nacionalni razvojni planovi i planovi razvoja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave sadržavat će posebne ciljeve povezane sa strateškim ciljevima iz NRS-a 2030., akcijske planove s razradom mjera, aktivnosti i projekata te alokacijom resursa, odgovornosti za provedbu i rokova.

Provedbeni programi sadržavat će izravnu poveznicu između mjera, proračunskih programa i aktivnosti te utvrđene prioritete za provedbu određenih aktivnosti i projekata u skladu s aktualnim programom Vlade. Na taj se način osigurava koherentnost ciljeva i provedbe ukupnih javnih politika u Hrvatskoj te usklađenost s planiranjem proračuna i drugih izvora financiranja.

S radom će nastaviti Upravljački odbor za izradu Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030., koji će pratiti provedbu i ispunjenje pokazatelja te odlučivati o izmjenama i dopunama Strategije. Upravljački odbor, kojim predsjedava predsjednik Vlade, uključuje niz dionika – predstavnike socijalnih partnera, poslovnog i znanstveno-istraživačkog sektora te predstavnike regionalnih i lokalnih zajednica i Vlade.

Praćenje, vrednovanje i izvještavanje o provedbi Strategije važan je dio procesa strateškog planiranja. Praćenje provedbe Strategije obuhvaćat će proces prikupljanja, analize i usporedbe pokazatelja kojim će se sustavno pratiti uspješnost provedbe ciljeva i mjera iz Strategije. Kontinuirano će se izvještavati o provedbi Strategije radi pružanja pravovremenih i relevantnih

informacija ključnim nositeljima strateškog planiranja na svim razinama. Koordinacijsko tijelo provodit će postupak vrednovanja Strategije.

Zaključci i preporuke proizašli iz vrednovanja Strategije provest će se kako bi se unaprijedila provedba Strategije.

Slika 31. – Okvir za praćenje, izvještavanje i vrednovanje NRS-a 2030.

	PRAĆENJE	IZVJEŠTAVANJE	VREDNOVANJE
HRVATSKI SABOR		<ul style="list-style-type: none"> Usvajanje Godišnjeg izvješća o napretku u provedbi NRS-a 2030. 	
VLADA REPUBLIKE HRVATSKE	<ul style="list-style-type: none"> Donošenje odluke o pokretanju mjera za otklanjanje problema uočenih u provedbi NRS-a 2030. 	<ul style="list-style-type: none"> Odobranje Godišnjeg izvješća o napretku u provedbi NRS-a 2030. 	<ul style="list-style-type: none"> Usvajanje preporuka za nadležna TDU, temeljenih na rezultatima vrednovanja NRS-a 2030.
KOORDINACIJSKO TIJELO ZA SUSTAV STRATEŠKOG PLANIRANJA	<ul style="list-style-type: none"> Praćenje napretka i procjena uspješnosti u ostvarenju strateških ciljeva NRS-a 2030. 	<ul style="list-style-type: none"> Izrada objedinjenog Godišnjeg izvješća o napretku u provedbi ciljeva i ostvarenju ciljanih vrijednosti pokazatelja uspješnosti NRS-a 2030. za Vladu Republike Hrvatske i Hrvatski sabor 	<ul style="list-style-type: none"> Donošenje Plana vrednovanja NRS 2030. Donošenje Odluke o početku postupka vrednovanja NRS-a 2030. Osnivanje Odbora za vrednovanje NRS-a 2030.
KOORDINATORI ZA STRATEŠKO PLANIRANJE TDU	<ul style="list-style-type: none"> Prikupljanje podataka o pokazateljima uspješnosti i ostvarenju strateških ciljeva NRS-a 2030 iz nadležnosti TDU 	<ul style="list-style-type: none"> Izveštavanje o provedbi strateških ciljeva NRS-a 2030. iz nadležnosti TDU 	<ul style="list-style-type: none"> Sudjelovanje u radu Odbora za vrednovanje NRS-a 2030. Dostavljanje podataka iz nadležnosti potrebne za provedbu postupka vrednovanja NRS-a 2030.

DODATAK 3.

Prikaz povezanosti strateškog okvira NRS-a 2030. i ciljeva održivog razvoja Programa UN-a za održiv razvoj 2030.

RAZVOJNI SMJER NRS-a 2030.	STRATEŠKI CILJEVI NRS-a 2030.	DOPRINOS CILJEVIMA ODRŽIVOG RAZVOJA
 <p>1. Održivo gospodarstvo i društvo</p>	<p>1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo</p> <p>2. Obrazovani i zaposleni ljudi</p> <p>3. Učinkovito i djelotvorno pravosuđe, javna uprava i upravljanje državnom imovinom</p> <p>4. Globalna prepoznatljivost i jačanje međunarodnog položaja i uloge Hrvatske</p>	
 <p>2. Jačanje otpornosti na krize</p>	<p>5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život</p> <p>6. Demografska revitalizacija i bolji položaj obitelji</p> <p>7. Sigurnost za stabilan razvoj</p>	
 <p>3. Zelena i digitalna tranzicija</p>	<p>8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost</p> <p>9. Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva</p> <p>10. Održiva mobilnost</p> <p>11. Digitalna tranzicija društva i gospodarstva</p>	
 <p>4. Ravnomjeran regionalni razvoj</p>	<p>12. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima</p> <p>13. Jačanje regionalne konkurentnosti</p>	

DODATAK 4.

Indikativni popis akata strateškog planiranja kojima se podupire provedba strateškog okvira NRS-a

R. BR.	NAZIV AKTA STRATEŠKOG PLANIRANJA	NOSITELJ IZRADE AKTA STRATEŠKOG PLANIRANJA
1.	Nacionalni plan razvoja poduzetništva Republike Hrvatske za razdoblje 2021. – 2030.	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja
2.	Nacionalni plan za digitalnu transformaciju gospodarstva za razdoblje 2021.-2027.	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja
3.	Nacionalni plan poticanja inovacija Republike Hrvatske za razdoblje 2021. – 2029.	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja
4.	Nacionalni plan za internacionalizaciju gospodarstva Republike Hrvatske za razdoblje 2021. – 2029.	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja
5.	Plan gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2023. – 2028.	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja
6.	Nacionalni integrirani energetske i klimatski plan	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja
7.	Višegodišnji program gradnje komunalnih vodnih građevina za razdoblje do 2030. godine	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja / Hrvatske vode
8.	Strategija pametne specijalizacije od 2021. do 2029. godine	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, Ministarstvo znanosti i obrazovanja
9.	Strategija niskougliječnog razvoja Republike Hrvatske do 2030. s pogledom na 2050.	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja
10.	Akcijski plan provedbe strategije niskougliječnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje od 2021. do 2025.	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja
11.	Strategija zaštite prirode Republike Hrvatske	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja
12.	Strategija energetskega razvoja Republike Hrvatske do 2030 s pogledom na 2050. godinu	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja
13.	Program energetske obnove zgrada sa statusom zaštićenog kulturnog dobra za razdoblje 2021. – 2030.	Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine
14.	Program energetske obnove zgrada javnog sektora za razdoblje 2021. – 2030.	Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine
15.	Program energetske obnove obiteljskih kuća za razdoblje 2021. – 2030.	Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine

DODATAK 4.

R. BR.	NAZIV AKTA STRATEŠKOG PLANIRANJA	NOSITELJ IZRADE AKTA STRATEŠKOG PLANIRANJA
16.	Program energetske obnove višestambenih zgrada za razdoblje 2021. – 2030.	Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine
17.	Program razvoja zelene infrastrukture u urbanim područjima za razdoblje 2021. – 2030.	Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine
18.	Program razvoja kružnog gospodarenja prostorom i zgradama za razdoblje 2021. – 2030.	Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine
19.	Strategija upravljanja državnom imovinom za razdoblje 2019.-2025.	Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine
20.	Nacionalni plan razvoja pravosudnog sustava za razdoblje 2021.-2027.	Ministarstvo pravosuđa i uprave
21.	Nacionalni plan za razvoj javne uprave za razdoblje 2021.-2027.	Ministarstvo pravosuđa i uprave
22.	Strategija sprečavanja korupcije za razdoblje 2021. – 2030.	Ministarstvo pravosuđa i uprave
23.	Strategija poljoprivrede za razdoblje od 2020. do 2030. godine	Ministarstvo poljoprivrede
24.	Strategija bioraznolikosti	Ministarstvo poljoprivrede
25.	Strateški plan provedbe Zajedničke poljoprivredne politike za Republiku Hrvatsku za razdoblje 2021. – 2027.	Ministarstvo poljoprivrede
26.	Nacionalni strateški plan razvoja akvakulture	Ministarstvo poljoprivrede
27.	Nacionalni plan razvoja željezničke infrastrukture	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture
28.	Nacionalni plan upravljanja željezničkom infrastrukturom i uslužnim objektima i razvoja usluga željezničkog prijevoza	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture
29.	Nacionalni plan stvaranja infrastrukture i poticanja korištenja alternativnih izvora energije u pomorskom prometu Republike Hrvatske	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture
30.	Srednjoročni plan razvitka vodnih putova i luka unutarnjih voda Republike Hrvatske za razdoblje od deset godina	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture
31.	Nacionalni plan razvoja biciklističkog prometa	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture
32.	Nacionalni plan razvoja širokopojasne infrastrukture za razdoblje 2021. – 2027.	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture
33.	Strategija pomorskog razvitka i integralne pomorske politike Republike Hrvatske	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture
34.	Nacionalni plan izjednačavanja mogućnosti osoba s invaliditetom za razdoblje od 2021. do 2027.	Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike

DODATAK 4.

R. BR.	NAZIV AKTA STRATEŠKOG PLANIRANJA	NOSITELJ IZRADE AKTA STRATEŠKOG PLANIRANJA
35.	Nacionalna strategija razvoja vatrogastva za razdoblje 2021.-2030.	Hrvatska vatrogasna zajednica
36.	Nacionalni plan borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti za razdoblje od 2021. do 2027.	Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike
37.	Nacionalni plan razvoja socijalnih usluga za razdoblje od 2021. do 2027. godine	Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike
38.	Nacionalni plan za rad i zapošljavanje za razdoblje od 2021. do 2027. godine	Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike
39.	Nacionalni plan skrbi za hrvatske branitelje i članove njihovih obitelji 2021. – 2030.	Ministarstvo hrvatskih branitelja
40.	Strategija upravljanja rizicima od katastrofa do 2030. godine	Ministarstvo unutarnjih poslova
41.	Strategija nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske (NN 73/2017)	Ministarstvo obrane i Ministarstvo unutarnjih poslova
42.	Strategija sigurnosne Unije od 24. srpnja 2020.	Ministarstvo unutarnjih poslova
43.	Strategija upravljanja rizicima od katastrofa do 2030.	Ministarstvo unutarnjih poslova
44.	Strategija o integriranom upravljanju granicom od 27.9.2019. i Akcijski plan o implementaciji Strategije (NN 91/2019)	Ministarstvo unutarnjih poslova
45.	Nacionalni plan razvoja kulture od 2021. do 2027. godine	Ministarstvo kulture i medija
46.	Nacionalni plan razvoja otoka za razdoblje 2021. – 2027.	Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije
47.	Nacionalni plan regionalnoga razvoja za razdoblje 2021. – 2027.	Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije
48.	Nacionalni plan borbe protiv raka	Ministarstvo zdravstva
49.	Nacionalni plan razvoja zdravstva za razdoblje od 2021. do 2027.	Ministarstvo zdravstva
50.	Strategija razvoja održivog turizma do 2030.	Ministarstvo turizma i sporta
51.	Nacionalni plan razvoja sustava obrazovanja za razdoblje od 2021. do 2027. godine	Ministarstvo znanosti i obrazovanja
52.	Strategija demografske revitalizacije Republike Hrvatske	Središnji državni ured za demografiju i mlade
53.	Nacionalni plan za digitalnu transformaciju društva	Središnji državni ured za razvoj digitalnog društva
54.	Nacionalni plan zaštite i promicanja ljudskih prava i suzbijanja diskriminacije za razdoblje od 2021. do 2027.	Vlada, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina
55.	Nacionalni plan za uključivanje Roma za razdoblje od 2021. do 2024. godine	Vlada, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina

DODATAK 4.

R. BR.	NAZIV AKTA STRATEŠKOG PLANIRANJA	NOSITELJ IZRADE AKTA STRATEŠKOG PLANIRANJA
56.	Nacionalni plan za suzbijanje trgovanja ljudima za razdoblje od 2021. do 2025. godine	Vlada, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina
57.	Nacionalni plan za ravnopravnost spolova za razdoblje od 2021. do 2027. godine	Vlada, Ured za ravnopravnost spolova
58.	Strategija razvitka službene statistike za razdoblje 2021. – 2030.	Državni zavod za statistiku
59.	Program statističkih aktivnosti Republike Hrvatske 2021. – 2027.	Državni zavod za statistiku
60.	Nacionalni plan modernizacije i digitalizacije usluga Carinske uprave i nabava opreme radi zaštite financijskih interesa 2021.-2030.	Ministarstvo financija, Carinska uprava
61.	Nacionalni plan modernizacije i digitalizacije poreznog sustava 2021. – 2029.	Ministarstvo financija, Porezna uprava
62.	Nacionalni program športa za razdoblje 2019. – 2026.	Ministarstvo turizma i sporta
63.	Operativni program za nacionalne manjine za razdoblje 2020. – 2024.	Vlada
64.	Nacionalni plan stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva 2021. – 2027.	Vlada
65.	Dugoročna strategija obnove nacionalnog fonda zgrada do 2050. godine	Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine
66.	Nacionalni plan razvoja odnosa Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske 2021.-2027.	Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske
67.	Svi srednjoročni akti strateškog planiranja na razini JL(R)S-a	Sve jedinice lokalne i regionalne samouprave koje će izrađivati srednjoročne akte strateškog planiranja

Proces izrade Nacionalne razvojne strategije do 2030.

Uspostavom novog sustava strateškog planiranja i upravljanja razvojem 2017. Hrvatska je prvi put započela s izradom nacionalne razvojne strategije, krovnog i hijerarhijski najvišeg nacionalnog akta strateškog planiranja kojim se definiraju prioriteti za dugoročni održiv razvoj države. Novim zakonodavnim okvirom uspostavljen je model za standardizaciju postupaka strateškog planiranja, određen je jasan odnos između dugoročnih, srednjoročnih i kratkoročnih akata strateškog planiranja te njihova poveznica s proračunom. Zahvaljujući novom modelu bit će moguće mjeriti uspješnost mjera, projekata i aktivnosti definiranih u strateškim dokumentima tijela javne vlasti na nacionalnoj, županijskoj i lokalnoj razini.

Dvije su svrhe Nacionalne razvojne strategije. Prvo, njome se određuju dugoročni razvojni smjerovi i strateški ciljevi države za sljedećih 10 godina i drugo, u njoj se daju smjernice i utvrđuju prioriteti u pregovorima s Europskom komisijom o korištenju sredstava Europske unije u novoj financijskoj perspektivi kako bi raspoloživa sredstva doista bila usmjerena na stvarne razvojne potrebe.

Kako bi se odredili glavni razvojni izazovi i prilike za Hrvatsku u narednom desetljeću i dobila osnova za određivanje ključnih područja intervencija, provedena je opsežna analiza po sektorima uz savjetodavnu podršku Grupacije Svjetske banke. U suradnji s resornim tijelima državne uprave i Ministarstvom regionalnoga razvoja i fondova Europske unije Banka je pripremila analitičke podloge za sljedeća područja:

- sektor zdravstva;
- energetske sektor;
- sektor prometa;
- okoliš;
- poljoprivreda, ribarstvo i prerada hrane u hrvatskoj prehrambenoj industriji i biogospodarstvu;
- makroekonomska stabilnost, fiskalna politika i oporezivanje;
- rast, konkurentnost i inovacije; tržište rada;
- obiteljske politike;
- regionalna dostupnost socijalnih usluga;
- porezne olakšice za djecu i prijedlozi za poboljšanja;
- obrazovanje i vještine;

DODATAK 5.

- modernizacija javne uprave;
- upravljanje državnom imovinom;
- pravosudni sektor;
- teritorijalni razvoj;
- primjerenost mirovina.

Te su analitičke podloge zatim sažete u jedinstveno izvješće s pregledom područja u kojima je potrebno intervenirati kroz javne politike.

Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, kao koordinacijsko tijelo koje koordinira izradu NRS-a i koje će pratiti njegovu provedbu, bilo je zaduženo za proces izrade, koji se odvijao u četiri faze:

1. izrada vizije i razvojnih smjerova Hrvatske do 2030.
2. definiranje strateških ciljeva, ključnih područja intervencija i pokazatelja učinaka
3. definiranje provedbenih mehanizama, strukturnih reformi i strateških projekata
4. definiranje financijskog okvira i cjelokupnog okvira za provedbu, praćenje i vrednovanje strategije.

U procesu izrade Nacionalne razvojne strategije primijenjeno je načelo partnerstva koje podrazumijeva uključivanje glavnih dionika kao što su tijela javne vlasti, predstavnici jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, gospodarska udruženja, socijalni partneri, akademska i znanstvena zajednica, organizacije civilnog društva i zainteresirana javnost.

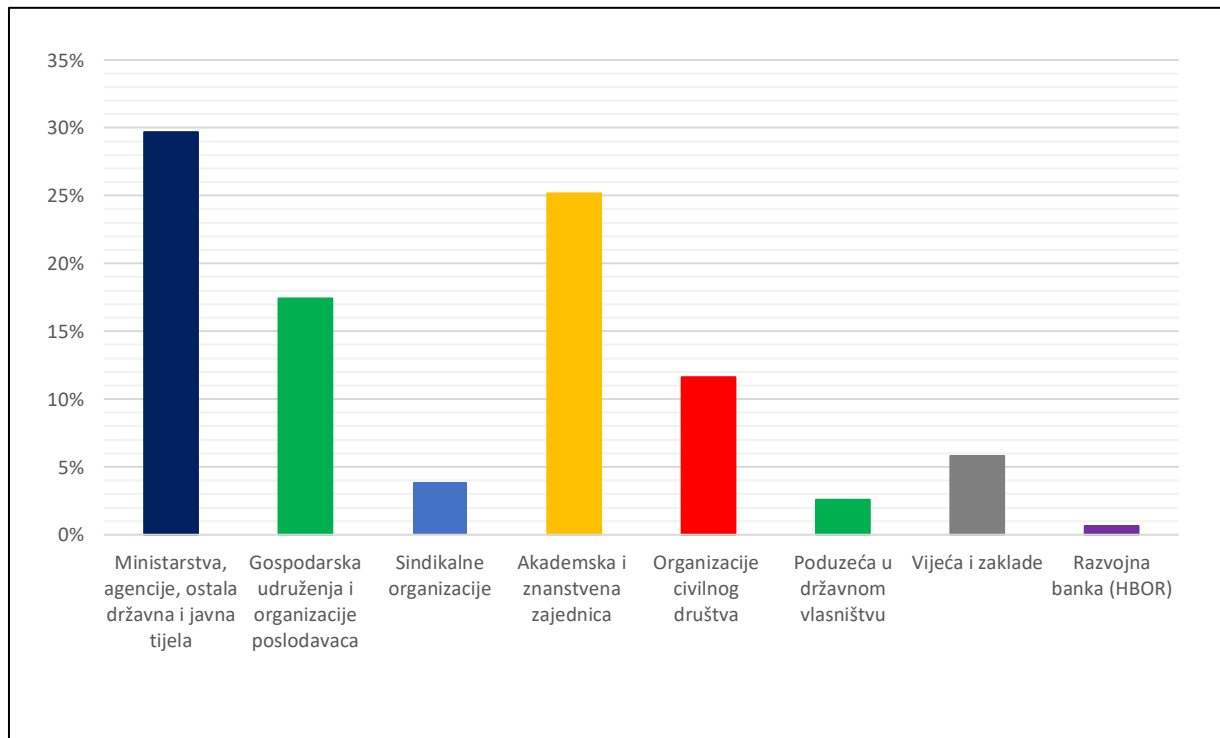
Uz Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, glavni dionici i partneri u procesu izrade NRS-a bili su:

1. Upravljački odbor za izradu NRS-a, koji čine predsjednik Vlade i svi ministri, predstavnici Hrvatskog sabora, Ureda predsjednika Republike, Hrvatske zajednice županija, Udruge gradova u Republici Hrvatskoj, Hrvatske zajednice općina, Udruge općina u Republici Hrvatskoj, Hrvatske udruge poslodavaca, Hrvatske gospodarske komore, Hrvatske obrtničke komore, sindikata više razine, Hrvatske narodne banke i Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, a uloga mu je usmjeravati i nadzirati čitav proces izrade NRS-a
2. međuresorna radna skupina za izradu NRS-a i radna skupina za izradu analitičkih podloga za NRS

DODATAK 5.

3. sedam tematskih radnih skupina (zdravlje i kvaliteta života; energija i održiv okoliš; promet i mobilnost; sigurnost; hrana i biogospodarstvo; digitalno društvo; turizam i kreativno društvo) i pet radnih skupina za horizontalne politike (teritorijalni razvoj, makroekonomske politike, pravosuđe i dobro upravljanje; obrazovanje, znanost i razvoj ljudskih potencijala; demografija i socijalne politike; konkurentnost, industrijski razvoj i razvoj poduzetništva i obrta). Radna skupina za teritorijalni razvoj sastojala se od triju radnih podskupina: podskupine za pametne gradove, podskupine za održive i pametne otoke i podskupine za potpomognuta i brdsko-planinska područja. U sastavu radnih podskupina bili su predstavnici jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, regionalnih koordinatora te ostalih dionika s regionalne i lokalne razine.

Slika 32. – Prikaz dionika i partnera u sastavu tematskih radnih skupina i radnih skupina za horizontalne politike

4. razvojni forumi župana u kojima su sudjelovali predstavnici relevantnih institucija na županijskoj razini te regionalni koordinatori kako bi NRS uzeo u obzir teritorijalni pristup. Cilj je bio definirati dugoročne vizije razvoja županija i što bolje identificirati razvojna pitanja i potencijale te ključne gospodarske grane i strateške razvojne projekte županija.

DODATAK 5.

5. predstavnici javnog, poslovnog, znanstveno-istraživačkog i civilnog sektora po županijama, koji su sudjelovali u participativnim radionicama održanima u Zagrebu, Gospiću, Dubrovniku, Zadru, Osijeku, Svetom Martinu na Muri i Opatiji kao jednom od najranijih koraka u izradi NRS-a. Održane su u suradnji s regionalnim koordinatorima, a cilj im je bio razmjena mišljenja i stavova o budućem razvoju Hrvatske kroz dijalog svih zainteresiranih dionika.
6. *leadership* grupe predstavnika poslovnog sektora, na kojima su predstavnici privatnih poduzeća iz relevantnih sektora mogli dati svoj doprinos izradi NRS-a
7. fokus grupe za strateške projekte/programme, čija je zadaća bila izraditi akcijske planove za pripremu projektne dokumentacije za strateške projekte te provedbene planove s okvirnim vremenskom planom
8. zainteresirana javnost sudjelovala je u *online* anketi o razvojnim pitanjima važnima za oblikovanje NRS-a, a u izradu NRS-a bili su uključeni i učenici osnovnih škola koji su izradili likovne i literarne radove na temu razvoja Hrvatske.

Slika 33. – Institucionalni okvir procesa izrade NRS-a 2030.

